

SØR-VARANGER KOMMUNE

Budsjett og økonomiplan 2014-2017

Rådmannens grunnlagsdokument for formannskapet og
kommunestyrets budsjettbehandling

8 november 2013

Rådmannens forord.....	5
1. Forslag til vedtak	7
1.1 Budsjett og økonomiplan 2014–2017	7
1.2 Låneopptak	7
1.3 Salg av fast eiendom.....	7
1.3 Utlignet skatt	7
1.4 Eiendomsskatt.....	8
1.5 Gebyrer, avgifter og brukerbetalingar	8
1.6 Ordfører godtgjørelse	8
1.7 Bosetting av flyktninger	8
2. Innledning.....	9
2.1 Budsjett og økonomiplan	9
2.2 Organisering av budsjettarbeidet.....	10
2.3 Nedbemanning.....	10
2.4 Analyse av barneverntjenesten	11
3. Befolkningsanalyse	12
4. Statsbudsjett	17
4.1 Oversikt over Sør-Varanger kommunens frie inntekter for 2014-2017 som følge av satsingene i statsbudsjettet.....	18
4.2 Tiltak i statsbudsjettet som påvirker rammetilskuddet for 2014.....	19
5. Konsekvensjustert budsjett og økonomiplan 2014-2017	23
5.1 Økonomisk omstillingsbehov 2014.....	23
5.2 Økonomiske rammebetingelser (inntekter)	25
5.3 Lånegjeld - rente og avdragsbelastning.....	30
5.4 Lønns- og pensjonsutgiftene	32
5.5 Overføring til egen særbedrifter.....	34
5.6 Medlemskap og kontingenter	36
Enhetenes konsekvensjusterte budsjettoversikt 2014-2017	37
5.7 Administrative tjenester	37
5.8 Skole og sfo	40
5.9 Barnehager	45
5.10 Kultur og Fritid.....	49
5.11 Helse, behandling og forebygging	52
5.12 Omsorgstjenestene	59
5.13 Tekniske tjenester	65
6. Omstillings- og nedskjæringstiltak	68

Tiltak 1	Avvikling av lærlingordningen.....	69
Tiltak 2	Avvikle tilskudd til de politiske partiene – partistøtten	69
Tiltak 3	Reduksjon av driftstilskuddet til Sør-Varanger menighet med 10 %.....	70
Tiltak 4	Reduksjon av driftstilskudd til Norasenteret IKS 10 %	72
Tiltak 5	Reduksjon av driftstilskudd til museene med 10 %	74
Tiltak 6	Reduksjon av driftstilskudd til Barentshallene KF 10 %	75
Tiltak 7	Eiendomsskatt - reduksjon av bunnfradraget for boligeiendommer	77
Tiltak 8	Avvikle startlånsordningen.....	78
Tiltak 9	Avvikling av kinotilbudet	79
Tiltak 10	Redusert tjenestetilbud kultur	81
Tiltak 11	Avvikle kommunens ungdomsarbeid – alternativ I.....	81
Tiltak 12	Nedleggelse av ungdomskubbene – alternativ II	82
Tiltak 13	Avvikle kulturtiltak for funksjonshemmede	83
Tiltak 14	Avvikle tilskudd til frivillige lag og foreninger samt andre samarbeidspartnere .	84
Tiltak 15	Redusert tjenestetilbud ved biblioteket	85
Tiltak 16	Redusert tjenestetilbud ved Kirkenes kompetansesenter	86
Tiltak 17	Omstillinger i grunnskolen	87
Tiltak 18	Redusert tjenestetilbud ved PP- tjenesten.....	88
Tiltak 19	Reduksjon i kostnader til skoleskyss	90
Tiltak 20	Reduksjon i kulturskoletilbudet	91
Tiltak 21	Nedleggelse av Skogfoss barnehage	92
Tiltak 22	Nedleggelse av Utsikten dagsenter	93
Tiltak 23	Nedleggelse av Kilden dagsenter	94
Tiltak 24	Nedleggelse av Møteplassen	95
Tiltak 25	Redusert tjenestetilbud ved Psykisk helsetjeneste	96
Tiltak 26	Avvikle Frivillig sentralen	98
Tiltak 27	Avvikle Frisklivssentralen	99
Tiltak 28	Reduksjon innenfor omsorgstjenestene.....	100
Tiltak 29	Redusert bemanning Prestøyhjemmet	100
Tiltak 30	Nedleggelse av Bugøynes omsorgssenter	101
Tiltak 31	Bruk av næringsfondsmidler til dekking av lønnsutgifter	102
Tiltak 32	Ny brannordning.....	103
Tiltak 33	Innføring av avgiftsparkering	107
Tiltak 34	Konkurransesutsetting av veidrift og veivedlikehold	108
Tiltak 35	Styrking av tjenestetilbudet på Helsestasjon	108

7. Investeringsplan 2014-2017	110
-------------------------------------	-----

Rådmannens forord

Med dette presenteres rådmannens budsjettokument for 2014 og økonomiplan for perioden 2014 – 2017.

I likhet med budsjettfremlegget 2013 legger rådmannen frem et budsjett som ikke er i balanse. Kommunelovens økonomibestemmelser, kapitel 8 - §§44 - 47, stiller krav til kommunestyrets budsjettvedtak og til formannskapets innstilling. Rådmannen er ansvarlig for at saksbehandlingen til de politiske organ er forsvarlig. Budsjettokumentet er derfor korrekt oppstilt, og det er utredet en rekke mulige omstillingstiltak som formannskapet kan ta stilling til i sin innstilling. Mulige tiltak er utarbeidet etter mal som tidligere. Omstillingsbehovet på minimum 27 millioner kroner er omfattende, og det er vanskelig å ha oversikt over alle virkninger av tiltakene, og hvordan effektene påvirker hverandre når kommunestyrets budsjettvedtak skal iverksettes.

Rådmannen har over flere år varslet om det økende omstillingsbehovet for kommunen. Den økte rente- og avdragsbelastningen, voksende pensjonsutgifter og høye lønnsoppgjør gjør at kommunens driftsutgifter øker mer enn inntektene. Kommunens driftsinntekter er forutsigbare fra skatt og rammetilskudd. Eiendomsskatten er også en forutsigbar inntekt som utgjør vel 3,4 % av driftsinntektene. Med utvidelse av eiendomsskatteområdet og nytakseringer fra år 2015 kan eiendomsskatten gi kommunen en merinntekt mellom 10-30 mill.kr. Dersom kommunestyret velger å øke skattetrykket på eiendomsskatten vil dette være med å avhjelpe den økonomiske situasjonen til kommunen.

Det er særlig lønnsoppgjøret som bidrar til utgiftsveksten, men også pensjon som øker betydelig. Innenfor omsorgstjenestene kommer utgiftsveksten som følge av særlig ressurskrevende enkeltbrukere med til dels særlig komplekse diagnoser. Også innenfor barnevern og økonomisk sosialhjelp er det innarbeidet økninger som følge av økte behov. Utgifter til økonomisk sosialhjelp og barnevern vil bli underlagt grundigere analyser og vurderinger hvor alle forhold tas opp til nærmere analyse og behandling.

Det er innenfor grunnskolesektoren og pleie- og omsorgssektoren Sør-Varanger kommune har de største utgiftsområdene. Det er derfor uunngåelig at den omstillingen som må foretas, og kuttene som skal gjennomføres, må også gjøres gjeldende innenfor disse sektorene. Synkende elevtall gjør det mulig å redusere driftsnivået i grunnskolen.

Innen helse- og omsorgssektoren har vi de største utfordringer, nå og framover. Vi får stadig flere ressurskrevende brukere, brukere som krever spesielt fagpersonell. Flere av disse brukergruppene var tidligere spesialisthelsetjenesten ansvar, men er nå overført til kommunal sektor som følge av samhandlingsreformen og endringer i spesialisthelsetjenesten. Statlige overføringer til kommunene, også til Sør-Varanger kommune, kompenserer ikke for økte utgifter. Om få år slår eldrebølgen inn over oss, det vil medføre behov økte ressurser i form av kompetanse, personell og økonomi. Stadig flere brukerne innenfor helse og sosialområdet har faglig behov for stadig mer sammensatte tjenester, og et økende antall tjenestemottakere har et komplisert sykdomsbilde som er en utfordring for kommunen å håndtere faglig og økonomisk. Det er mye som tyder på at veksten innenfor sektoren kommer til å øke i årene fremover. Likevel er det ikke økonomisk mulig at helse- og omsorgssektoren får stadig økte deler av kommunens driftsbudsjett. I

2013 er det igangsatt en omfattende analyse av helse- og omsorgssektoren, rapporten er ferdig i desember 2013 og vil være et viktig arbeidsdokument for å iverksette tiltak for å redusere kostnadsveksten fremover.

Hovedoppgaven framover vil være å sikre velferdstjenestene slik at vi kan løse de oppgaver og tjenester vi er ansvarlige for – og med utgangspunkt i kommunens økonomi må vi gjøre alt for å redusere kostnadsveksten

De økonomiske nedskjæringer som er gjort tidligere, og ikke minst i 2013 er merkbare i organisasjonen. I utgangspunktet er det slik at enhver ytterligere nedskjæring vil ha konsekvenser for kvaliteten i tjenesteytingen, og dermed for brukere, ansatte og innbyggere. Det er tvingende nødvendig å bringe kommunens økonomi i balanse, den økonomiske omstillingen må fortsatt gis høyeste prioritet.

Måtte vi i fellesskap lykkes!

Kirkenes 8. november 2013

Bente Larssen

rådmann

1. Forslag til vedtak

1.1 Budsjett og økonomiplan 2014–2017

Budsjett og økonomiplan 2014–2017 vedtas med de mål og premisser for kommunens tjenesteproduksjon som fremgår av budsjettdokumentet.

1. Driftsbudsjettet vedtas med et omstillingsbehov 27,2 mill.kr kr og følgende tiltak for å bringe kommunens budsjett i balanse:
2. Det er budsjettert med kr. 10 300 000,- i lønnsreserve. Rådmannen gis fullmakt til å fordele lønnsreserven på enhetene.
3. Frie inntekter, skatt og rammeskudd er realistisk budsjettert.
3. Investeringsbudsjettet vedtas som foreslått i budsjettdokumentet.
4. Budsjettet er bindende og kan bare endres av kommunestyret selv, eller i samsvar med reglement for delegering av økonomiske og administrative fullmakter vedtatt av kommunestyret.

1.2 Låneopptak

Kommunestyret godkjenner en låneramme for 2014 på kr. 39 200 000,- .

Rådmannen gis fullmakt til å ta opp inntil 20 mill. kroner i lån i Husbanken til innvilgelse av Startlån.

Rådmannen gis fullmakt til å ta opp likviditetslån innenfor en kredittramme på 50 mill. kroner.

Rådmannen gis fullmakt til å godkjenne lånevilkår for de nevnte lånerammer i henhold til kommunens finansreglement.

1.3 Salg av fast eiendom

Kommunestyret vedtar å selge følgende fast eiendom i 2014:

- Malmklang
- Grendehuset på Jakobsnes
- Gamle legekantoret i Bjørnevatn

Rådmannen delegeres myndighet til gjennomføring av salget etter gjeldende regleverk. Salgsinntektene skal avsettes på investeringsfond.

1.3 Utlignet skatt

Inntektsskatt og formuesskatt til kommunen utliknes etter de maksimalsatser som Stortinget fastsetter. Det kommunale skatteøret for år 2014 settes til det enhver tids gjeldende maksimalsatser.

1.4 Eiendomsskatt

Kommunestyret vedtar at det skal skrives ut eiendomsskatt i kommunen, esktl § 2 for 2014.

Eiendomsskatten skal skrives ut med 7 o/oo for 2014 jfr. Eskatl § 11 første ledd. Det vedtas et bunnfradrag i henhold til Esktl § 11 2.pkt pålydende kr. 100 000,-.

For eiendomsskatteåret 2014 skal det skrives ut eiendomsskatt i klart avgrenset område, Kirkeneshalvøya avgrenset til gnr. 23-27. Elvenes er unntatt fra eiendomsskatt, jf. Esktl § 3, bokstav e.

Eiendomsskatt på verk og bruk etter lovens § 3, andre punktum, jfr § 4, utskrives for hele kommunen.

Etter eiendomsskattelovens § 7 vedtas ingen fritak for 2014.

Utskriving av eiendomsskatt for skatteåret 2014 er basert på takster fastsatt ved siste alminnelige taksering gjennomført i år 2005.

Eiendomsskatten skrives ut i 4 terminer jfr. Esktl. § 25 1. ledd. Forfall 25.02., 25.05., 25.08. og 25.11.

1.5 Gebyrer, avgifter og brukerbetaling

Alle gebyrer, avgifter og brukerbetaling fastsettes ut i fra de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer. Endringer i gebyr og brukerbetaling som følge av prisvekst reguleres i hovedsak i henhold til kommunal deflator med virkningsdato 1 januar 2014.

Husleiesatsene øker tilsvarende endringen i konsumprisindeksen, 2,8 %, gjeldende fra 01.01.2014.

De gebyrer og betalingssatser som ikke økes ved egne saksfremlegg økes ikke, men holdes konstant. Dette gjelder blant annet foreldrebetaling i barnehage og SFO. Betaling for barnhageplass vedtas til en hver tid gjeldende maksimalsats, vedtatt av stortinget. SFO betalingssats vedtas til kr. 2100,- pr måned og 30 % søskenmoderasjon.

1.6 Ordfører godtgjørelse

Ordføreres godtgjørelse fastsettes til kr. 797 745,- for 2014 i 100 % stilling.

Varaordførers godtgjørelse fastsettes til kr. 398 872,- for 2014 i 50 % stilling.

1.7 Bosetting av flyktninger

Kommunestyret vedtar å bosette 25 flyktninger i året i perioden 2014-2015 henhold til tidligere vedtak. Kommunestyret vedtar videre å bosette 25 flyktninger hvert år i planperioden.

2. Innledning

2.1 Budsjett og økonomiplan

I følge kommuneloven skal kommunestyret hvert år vedta en rullerende økonomiplan som skal omfatte minst de fire neste år. Første året i økonomiplan er kommunens årsbudsjett og er en bindende plan for kommunens midler og anvendelsen av disse.

Kommunestyret vedtar selv årsbudsjettet og økonomiplanen og endringer i denne. Vedtaket treffes på grunnlag av innstilling fra formannskapet

Innstillingen til økonomiplan og årsbudsjett, med de forslag til vedtak som foreligger, skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før den behandles i kommunestyret.

Økonomiplanen og årsbudsjettet oversendes departementet til orientering.

Årsbudsjettet skal omfatte hele kommunens virksomhet og skal være realistisk. Det skal fastsettes på grunnlag av de inntekter og utgifter som kommunen kan forvente i budsjettåret.

Årsbudsjettet skal være inndelt i en driftsdel og en investeringsdel. Det skal budsjetteres med et driftsresultat som minst er tilstrekkelig til å dekke renter, avdrag og nødvendige avsetninger.

I årsbudsjettet kan det avsettes midler til bruk i senere budsjettår.

I forskrift om Årsbudsjett for kommuner står følgende

§ 6. Årsbudsjettets innhold og inndeling

I tilknytning til årsbudsjettet skal det gjøres rede for de grunnleggende prinsipper kommunen har nyttet ved framstilling av årsbudsjettet. En beskrivelse av organiseringen av arbeidet med årsbudsjettet skal inngå i redegjørelsen.

Den enkelte bevilgning skal føres opp med beløp og en tekst som angir hva bevilgningen gjelder. I tilknytning til bevilgningen skal kommunestyret angi mål og premisser knyttet til bruken av bevilgningen. Slik angivelse kan likevel utelates dersom anvendelsen åpenbart følger av bevilgningens tekst og beløp.

De anslag over inntekter og innbetalinger som er ført opp i årsbudsjettet skal angis med beløp og en tekst som angir hva inntekten eller innbetalingen gjelder. Når dette må anses nødvendig av hensyn til at årsbudsjettet skal være fullstendig og oversiktlig, skal anslaget ledsages av en nærmere redegjørelse.

Årsbudsjettet skal stilles opp slik at alle forventede inntekter, innbetalinger og bruk av avsetninger samt utgifter, utbetalinger og avsetninger i året skal tas med uavhengig av om de kan påregnes å være betalt eller ikke ved budsjettårets utgang.

I årsbudsjettet kan føres opp midler til avsetning for bruk i senere budsjettperioder. Midler som i medhold av lov, forskrift eller avtale er reservert særskilte formål skal avsettes til fond reservert for nevnte formål. Øvrige avsetninger, herunder pliktig inndekking av tidligere års regnskapsmessig merforbruk, føres opp til styrking av kommunens eller fylkeskommunens frie fondsbeholdning.

2.2 Organisering av budsjettarbeidet

Rådmannen legger frem kommunens konsekvensjusterte drifts- og investeringsbudsjett for 2014-2017 samt omstillings- og nedskjæringstiltak den 7. november 2013.

Budsjettet er utarbeidet av rådmannen og hennes stab. Enhetene vært involvert i budsjettprosessen gjennom utredningsarbeidet til omstillings- og nedskjæringstiltak. Budsjettet bygger på enhetsledernes kunnskap om neste års drift og investeringsbehov.

Politisk ledelse ble i møte den 9. september orientert om kommunens økonomiske utfordringer for 2014 samt de uløste økonomiske utfordringer som rådmannen står ovenfor i 2013. Det ble i dette møtet enighet om at rådmannen ikke skal fremme et budsjett i balanse, men følge samme mal for budsjettet som for 2013. Formannskapet ønsker selv å fremme et forslag til balansert årsbudsjett og økonomiplan til kommunestyret.

Det var en gjennomgang av regnskap 2012 og kommunens nøkkelstall i kommunestyret den 29. mai. Nøkkeltallsanalysen viser utviklingen innefor de ulike tjenesteområdene og benyttes som grunnlagsinformasjon for omstillingsarbeidet i kommunen. Nøkkeltallsanalysen er vedlegg til budsjettet.

Kommunelovens økonomibestemmelser stiller krav til kommunestyrets budsjettvedtak og til formannskapets innstilling. Rådmann er imidlertid ikke omtalt i økonomibestemmelsene bortsett fra ansvar for å gi melding dersom det skjer endringer i løpet av året som kan få betydning for de inntekter og utgifter som årsbudsjettet bygger på. Rådmannen er imidlertid ansvarlig for at saksbehandling til politiske organ er forsvarlig.

KL § 22 2. Administrasjonssjefen skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt. Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.

Det er altså ikke noe krav i lov eller forskrift om at rådmannen legger fram et fullstendig balansert forslag til budsjett. I merknadene til Budsjettforskriftens §3 står følgende:

Loven eller forskriften er ikke til hinder for at kommunen eller fylkeskommunen kan be administrasjonssjefen utarbeide et fullstendig forslag til årsbudsjett. Et forslag fra administrasjonssjefen er offentlig fra det tidspunkt det er fremmet.

Rådmannen legger frem et konsekvensjustert budsjett hvor det fremkommer et omstillingsbehov på vel 27,2 mill.kr. Det er utarbeidet tiltak i størrelsesorden 32 mill.kr.

2.3 Nedbemanning

Med bakgrunn i omstillingsbehovet i 2013 og 2014 kan rådmannen ikke utelukke oppsigelser av ansatte pga av overtallighet. Omfanget er imidlertid avhengig av kommunestyrets budsjettbehandling og vedtak om nedskjæringstiltak. Det kan synes som om omplassering og omorganisering i virksomhetene er ikke lengre et realistisk virkemiddel.

Gjeldende nedbemanningskriterier vedtatt av kommunestyret 25.01.2012 er som følger:

1. Kvalifikasjoner og relevant formalkompetanse
2. Ansiennitet

Utvelgelse av overtallige ved nedbemanning vil skje i hht til vedtatte nedbemanningskriterier.

2.4 Analyse av barneverntjenesten

Sør-Varanger kommune har de senere år gjort en gjennomgang av barnehage- og skolestrukturen. I 2013 analyseres omsorgstjenesten. Rådmannen foreslår at det i 2014 gjennomføres en analyse av barneverntjenesten i Sør-Varanger kommune.

Målet med analysen er å vurdere kvalitet og faglig praksis, ressursbruk og resultateffektivitet.

Analysen skal gi mer treffsikre innslagspunkt for tildeling av tjenester. Bedre faktagrunnlag for å iverksette endringsarbeid. Analyse og vurdering av egen tjeneste gjennom å vurdere i hvilken grad barneverntjenesten lykkes med å gi rett tiltak til rett tid innenfor en kostnadseffektiv ramme, og økt bevissthet om i hvilken grad tiltakene fører til ønsket endring.

Arbeidet ledes av utvalg for levekår.

3. Befolkningsanalyse

Det gis en kortfattet befolkningsanalyse i budsjettokumentet. Rådmannen viser til både nøkkeltallsanalysen, planstrategier og tidligere årsmeldinger for mer utdypende befolkningsanalyser.

Innbyggertallet i Sør-Varanger kommune passerte i løpet av 1.kvartal 2013 10 000 innbyggere. I de siste årene har kommunen opplevd en positiv nettoinnflyttingen og det er spesielt netto utenlandsk innvandring som bidrar til denne utviklingen. Den innenlandske innflyttingen har vært negativ i samme periode. Det må også sies at Sør-Varanger har et noe magert fødselsoverskudd. Hovedårsaken til befolkningsveksten kan spesielt forklares ut i fra tilflytting fra utlandet.

Innvandrere i Sør-Varanger utgjør i dag litt i underkant av 9 % av kommunens innbyggere, eksklusiv innvandring fra nordiske land. De tre største innvandringsgruppene er i dag russere, polakker og estlendere. Det er registrert 61 nasjoner bosatt i Sør-Varanger.

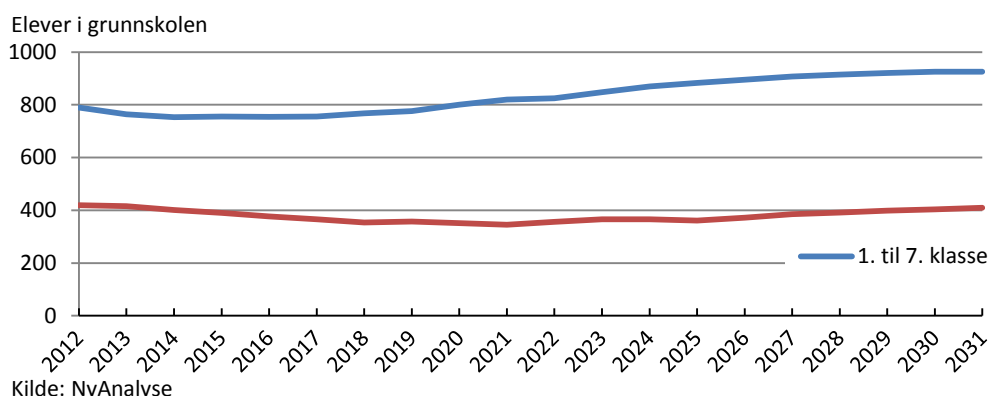
	2008	2009	2010	2011	2012	2013k1	2013K2
Folketallet 1.jan	9 518	9 623	9 738	9 826	9 860	9 968	10 014
Fødde	33	31	22	25	39	28	22
Døde	14	22	34	30	25	21	14
Fødselsoverskudd	19	9	-12	-5	14	7	8
Innvandring	45	42	50	35	44	47	34
Utvandring	7	21	17	14	7	6	19
Innflytting, innalandsk	55	67	67	86	96	94	71
Utflytting, innalandsk	83	75	77	111	82	96	88
Nettoinnflytting, inkl. inn- og utvandring	10	13	23	-4	51	39	-2
Folkevekst	29	22	11	-9	65	46	6
Folketallet ved utgangen av kvartalet	9 547	9 645	9 749	9 817	9 925	10 014	10 020

Pr 1.1.2013 telte Sør-Varangers befolkning 9 968 personer. I løpet at år 2012 hadde Sør-Varanger kommune en befolkningsvekst på 108 personer, en økning på 1,1 %. Kommunens befolkningsutvikling fra 2000 til 2013 viser en befolkningsøkning på 436 personer (4,6 %), noe som viser at man har en positiv befolkningsøkning i kommunen. Likevel er det bare i enkelte områder i Sør-Varanger at befolkningsøkningen er positiv, store deler av distriktene opplever en sterk befolkningsnedgang.

År	2000	2010	2012
Vest (Bugøynes/Bugøyfjord/ Spurvenes, Neiden)	600	508	481
Hesseng (Høybuktmoen, Nato, Bjørkheim A.v.l)	1720	1807	1854
Sandenes øst og vest	1023	1016	1081
Bjørnevatn	1474	1511	1485
Kirkenes	3229	3365	3449
Øst (Elvenes, Jakobsnes, Ropelv, Grense Jakobselv, Jarfjord)	720	790	773
Pasvik (Nedre Passvik, Langfjorddalen, Svanvik, Melkefoss, Øvre Passvik)	735	729	709
Totalt Sør-Varanger kommune	9532	9738	9860

Antall elever i grunnskolen

Elevtallsutviklingen i kommunen er sentralt når en ser på befolkningsutvikling, bosetting og økonomiske prioriteringer.

Estimatene indikerer reduksjon i behovet for skoleplasser de neste ti årene. Etter ca år 2020 indikerer analysen en trend i retning av økt kapasitetsbehov.

Det ser ut til å være noe behov for omprioritering av ressurser fra ungdomstrinn til barnetrinn de neste årene. Trendene her er følsomme for flytterater blant kvinner i alderen 20-40 år.

Fra 2022 til 2031 ventes det at behovet for skoleplasser vil øke med ca 150 plasser

	Elevtallsutvikling				
	2004/2005	2008/2009	2012/2013	2013/2014	% endring 2012-2014
Bjørnevatn skole	254	288	254	240	-5,5 %
Bugøynes skole	18	17	25	26	4,0 %
Hesseng Flerbrukssenter	273	233	216	194	-10,2 %
Jakobsnes oppvekstsenter	32	29	20	24	20,0 %
Jarfjord oppvekstsenter	35	41	26	19	-26,9 %
Kirkenes barne- og ungdomsskole	492	491	492	509	3,5 %
Neiden oppvekstsenter	21	11	9	9	0,0 %
Pasvik oppvekstområde	105	101	74	60	-18,9 %
Sandnes skole	112	109	90	83	-7,8 %
	1342	1320	1206	1164	-3,5 %

Oversikten viser at elevtallsutviklingen er dramatisk endret i distriktene i løpet av de 8 til 10 siste årene. Bare i Pasvik har elevtallet gått ned med hele 45 elever i perioden 2004-2013. Fra skoleår 2012/2013 til 2013/2014 er elevtallet i Pasvik redusert med 18,9 % eller 14 elever. Også Norconsults rapport om skolestrukturanalysen av september 2012 underbygger nedgangen i elevtallet ved Pasvik oppvekstsenter. I analysen fremkommer at elevtallet i Pasvik vil stabilisere seg på om lag 60-65 elever i perioden frem mot 2030.

Også i Jarfjord ser en den samme tendensen. Her er elevtallet redusert med 16 elever fra 2004-2013. Den kraftigste reduksjonen er fra skoleår 2012/2013 til 2013/2014 med hele 7 elever noe som utgjør hele 26,9 % i redusert elevtall. Her oppgir Norconsult analysen at elevtallet skal stabilisere seg på 10-12 elever i årene fremover.

Aldersfordeling

Befolkningsøkningen i Sør-Varanger kommune fremkommer innenfor alle aldersgrupper, med unntak av aldersgruppen 6-15 år. Denne aldersgruppen gikk ned med 34 personer i løpet av 2012.

Tabellen nedenfor viser at aldergruppen 16-66 år er de som økte med flest antall personer i 2012, mens innbyggergruppen 67 år og eldre har den største prosentvise økningen.

Befolkningsfremskrivning

Tabellene nedenfor viser en befolkningsfremskrivning i Sør-Varanger kommune ved henholdsvis middels og høy nasjonal vekst. Kommunen har tidligere fulgt middels nasjonalvekst, men en ser at antall innbyggere i kommunen allerede har passert det

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0-5 år	647	667	674	667	647	658
6-15 år	1 336	1 323	1 286	1 258	1 239	1 205
16-66 år	6 343	6 384	6 508	6 635	6 702	6 796
67 år eller eldre	1 192	1 249	1 270	1 266	1 272	1 309
Sum innbyggere	9 518	9 623	9 738	9 826	9 860	9 968

beregnete antallet som fremkommer i tabellen ved middels vekst for januar 2014. Det er derfor interessant også å se på befolkningsfremskrivning ved høy vekst.

Middels nasjonal vekst

I følge SSB sine beregninger vil Sør-Varanger ved en middels nasjonal vekst ha en befolkningsvekst på om lag 11 % frem mot 2040.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030	2035	2040
0-5 år	671	681	673	686	704	730	739	747	769	753	725	712
6-15 år	1204	1183	1184	1174	1163	1145	1152	1160	1195	1259	1268	1239
16-66 år	6758	6786	6822	6873	6912	6922	6947	6944	6948	6874	6806	6739
67 år eller eldre	1303	1358	1399	1428	1465	1515	1530	1576	1753	1938	2133	2331
Sum	9 936	10008	10078	10161	10244	10312	10368	10427	10665	10824	10932	11021

Kilde:SSB

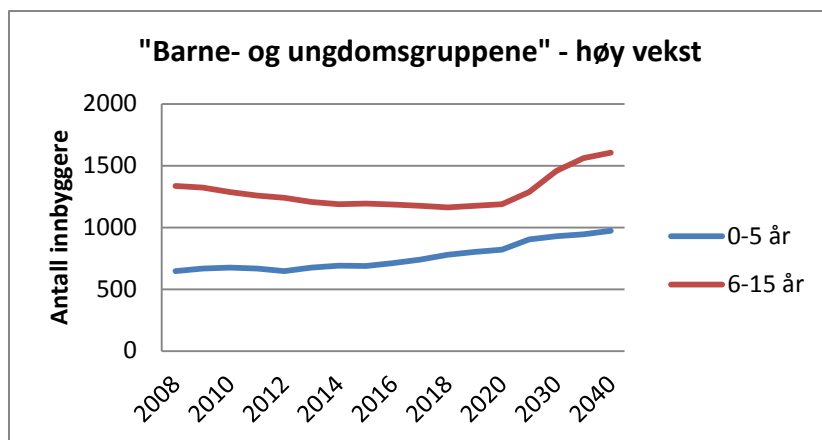
Høy nasjonal vekst

Ved høy nasjonal vekst har SSB beregnet at Sør-Varanger vil ha en befolkningsvekst på 32 % frem mot 2040.

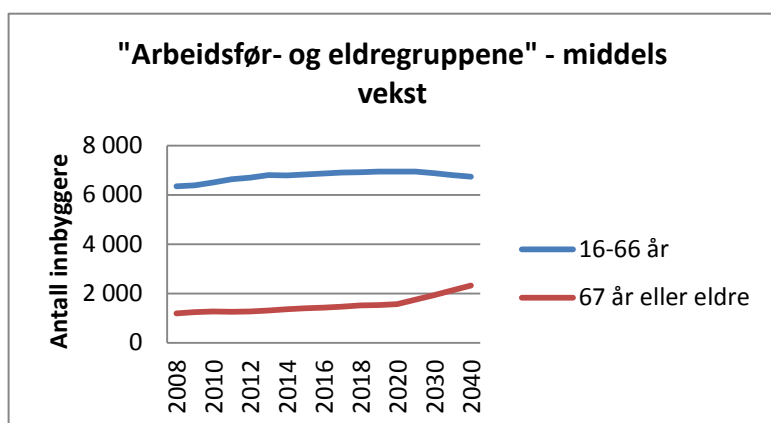
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030	2035	2040
0-5 år	674	691	688	711	741	778	801	821	902	930	944	973
6-15 år	1206	1187	1193	1185	1176	1161	1174	1188	1286	1458	1561	1605
16-66 år	6783	6835	6899	6971	7028	7061	7104	7131	7297	7484	7750	8052
67 år eller eldre	1304	1359	1405	1434	1474	1529	1556	1602	1810	2027	2283	2544
Totalt	9967	10072	10185	10301	10419	10529	10635	10742	11295	11899	12538	13174

Kilde:SSB

Sør-Varanger kommune har fra 2008 til 2013 hatt en liten økning av innbyggere i aldersgruppen 0-5 år. Kommunens befolkning i alderen 6-15 år er gått jevnt ned fra 2008 til 2013. Aldersgruppe 6-15 år vil gå ytterligere ned frem mot 2018, men deretter vil den øke betydelig.

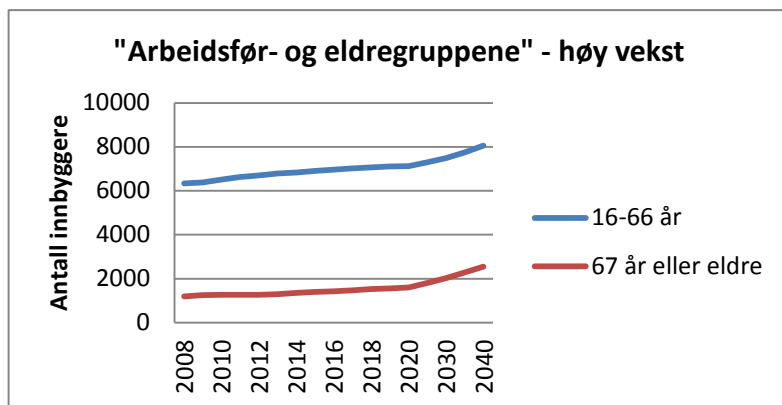

Gruppen av befolkningen i arbeidsfør alder, 16-66 år, har økt jevnt siden 2008. Når det gjelder den eldre delen av befolkningen, 67 år eller eldre, har Sør-Varanger hatt en jevn økning siden 2008.

Ved middels vekst vil gruppen i arbeidsfør alder fortsette å vokse frem til 2025, deretter vil det i følge SSB komme en nedgang.

Antall eldre i kommune vil fortsatt øke jevnt frem mot 2020, deretter forventes det en dramatisk økning av antall eldre i kommunen.

Ved høy nasjonalvekst vil gruppen i aldersfør alder vokse frem mot 2040. Også ved høy vekst vil antall eldre være den gruppen som øker mest frem mot 2040.

Pr januar 2013 er om lag 13 % av kommunens befolkning 67 år eller mer. Dersom utviklingen blir slik SSB beregner ved middels vekst vil den eldre delen utgjøre 21 % av befolkningen Sør-Varanger kommune i 2040. Ved høy vekst vil innbyggerne 67 år eller mer utgjøre 19,3 % av kommunens befolkning.

4. Statsbudsjett

Innholdet i dette kapitlet bygger på opplysninger og tekst fra statsbudsjettet av 14 oktober 2013.

Det økonomiske opplegget for 2014 legger til grunn en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2014 på 7,7 mrd. kroner, tilsvarende 2,0 pst. Av veksten er 5,2 mrd. kroner frie inntekter. Det tilsvarer en realvekst på 1,7 pst. Veksten er regnet fra anslått inntektsnivå i 2013 i revidert nasjonalbudsjett for 2013.

Veksten i frie inntekter i 2014 må ses i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen. Departementet anslår at den delen av kommunesektorens merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen som må dekkes av frie inntekter, utgjør 2,8 mrd. kroner.

De økonomiske forutsetningene for kommunesektoren i 2013 er styrket etter at revidert nasjonalbudsjett for 2013 ble lagt fram. Anslaget for kommunesektorens skatteinntekter er nå oppjustert med 1,8 mrd. kroner. Anslaget på pris- og lønnsvekst i kommunesektoren i 2013 er nå 3,0 pst., som er samme anslag som i revidert nasjonalbudsjett for 2013.

Utover realveksten i frie inntekter legges det til rette for en særskilt styrking innenfor flere kommunale tjenesteområder i 2014. Det foreslås økte bevilgninger blant annet til følgende formål:

- reell reduksjon i maksimal foreldrebetaling i barnehage
- opptrapping mot to årlige barnehageopptak
- etablering av valgfag for 10. trinn i ungdomsskolen
- rentekompensasjonsordningene for skole- og svømmeanlegg og kirkebygg
- utbygging av det kommunale barnevernet
- tiltak mot barnefattigdom
- investeringstilskudd til heldøgns omsorgsplasser
- belønningsordningen for bedre kollektivtransport og mindre bilbruk i byområdene

Tabell 2.1 Realvekst i kommunesektorens inntekter i 2014

	Mrd. kroner
Frie inntekter	5,2
Frie inntekter knyttet til nye oppgaver mv.	1,0
Øremerkede tilskudd	1,2
Gebyrinntekter	0,3
Samlede inntekter	7,7

4.1 Oversikt over Sør-Varanger kommunens frie inntekter for 2014-2017 som følge av satsingene i statsbudsjettet

(tall i 1000)	2011	2012	2013 Prognose pr.okt-13	2014	2015	2016	2017
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	185 769	204 959	216 556	228 571	229 931	229 931	229 931
Utgiftsutjevning	16 798	8 902	2 807	2 046	2 045	2 045	2 045
Overgangsordninger	1 435	2 139	1 182	-616	-	-	-
Saker særskilt fordeling	2 953	2 256	-	360	360	360	360
Nord-Norge-tilskudd/Namdalstilskudd	66 277	69 047	71 574	74 531	74 905	74 905	74 905
Ordinært skjønn	1 500	1 200	1 200	1 000	-	-	-
Kompensasjon Samhandlingsreformen		3 099	3 201	3 297			
Revider nasjonalbudsjett	223	234	114				
Rammetilskudd uten Inntektsutjevning	272 086	291 836	296 634	309 190	307 241	307 241	307 241
Netto inntektsutjevning	2 526	5 979	4 645	4 910	5 106	5 310	5 523
Sum rammetilskudd	274 602	297 815	301 279	314 100	312 347	312 551	312 764
Rammetilskudd - endring i %	37,3	8,5	1,2	4,3	-0,6	0,1	0,1
Skatt på formue og inntekt	213 897	221 102	234 655	243 373	253 108	263 233	273 762
Skatteinntekter - endring i %	-3,6	3,4	6,13	3,72	4,00	4,00	4,00
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)	488 499	518 917	535 900	557 500	565 500	575 800	586 500
Sum - endring i %	15,8	6,2	3,3	4,0	1,4	1,8	1,9

Totalt øker rammetilskuddet kr. 12, 556 mill.kr fra 296,6 mill.kr til 309,190 for 2014.

Rammetilskuddet består av ulike tilskudd som beregnes utfra kommunens innbyggertall, alders- og sosialsammensetning.

Innbyggertilskuddet:

Kommunen vil få økt innbyggertilskudd med vel 12 mill.kr. Av dette knyttes vel 1,8 mill.kr til befolkningsutviklingen da innbyggertallet steg med 78 innbygger i perioden som ligger til grunn for beregningen. Det er beregnet ut fra et innbyggertall på 10 018 personer pr 01.07.2013. Innbyggertilskuddet er for 2014 fastsatt til kr. 22 816,- pr innbygger og økte med kr.1030,- fra 2013 til 2014.

Utgiftsutjevning :

skal utjevne kostnadsforskjeller mellom kommunene ut fra forhold som kommunene ikke selv kan påvirke blant annet aldersfordeling, strukturelle og sosiale forhold i kommunen. Som oversikten viser mottar kommune vel 2,0 mill kr i utjevning, en nedgang fra 2013. I korte trekk taper kommunen utgiftsutjevningensmidler som følge av nedgang i barnetall 0-15 år i forhold til landsgjennomsnittet. I tillegg har vi lavere vekst en landsgjennomsnittet hva angår eldre over 90 år, noe vi også blir trukket for.

Overgangsordninger

Formålet med denne ordningen er å gi kommunene en mer helhetlig skjerming mot svikt i rammetilskuddet. Ordningen skal sikre at ingen kommune skal ha en vekst under kr. 300,- pr innbygger utfra beregnet vekst for landsgjennomsnittet. Sør-Varanger kommune har ikke lavere vekst og må bidra til finansiering av ordninga med kr. 616 000,-.

Saker til særskilt fordeling

Kommunen mottar kr. 360 000,- for denne ordningen. Dette gjelder en særlig styrking av skolehelsetjenesten med kr.333 000,- og deltidsbrannordningen med kr. 27 000,-.

Nord-Norges tilskuddet

Nord-Norges tilskuddet er et særskilt regionalpolitisk virkemiddel som skal bidra til å gi kommunene i Nord-Norge og Namdalen muligheter til å gi et bedre tjenestetilbud enn ellers i landet. Tilskuddet skal gjøre det mulig å bidra til en høy kommunal sysselsetting i områder med et konjunkturavhengig næringsliv.

Tilskuddet blir beregnet ut fra en sats pr innbygger som er differensiert mellom de ulike geografiske områdene. Satsene for 2014 er prisjustert :

Nord-Noreg- og Namdalstilskot til kommunar – satsar 2014:

Kommunar i:	Kroner per innbyggjar
Nordland og Namdalen	1 597
Troms utanfor tiltakssona	3 062
Tiltakssona i Troms	3 608
Finmark	7 477

Ordinært skjønn

Skjønntilskuddet skal benyttes til å kompensere kommuner for spesielle, lokale forhold som ikke blir fanga opp av inntektssystemet. Skjønntilskuddet blir fordelt av fylkesmannen. Sør-Varanger kommunes skjønntilskudd er 1,0 mill.kr i 2014 en nedgang med kr. 200 000,- fra 2013 til 2014.

Kompensasjon samhandlingsreformen

Kommunen fikk kr. 3 297 000,- i kompensasjon for samhandlingsreformen. Fra og med 1 januar 2012 fikk kommunene medfinansieringsansvar for medisinsk opphold og konsultasjoner i spesialisthelsetjenesten og betalingsansvar fra dag 1 for utskrivningsklare pasienter som blir liggende på sykehus. Den forrige regjeringen har forslått at kommunene kompenseres for dette i 3 år.

4.2 Tiltak i statsbudsjettet som påvirker rammetilskuddet for 2014

4.2.1 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Som varslet i kommuneproposisjonen for 2014 er 180 mill. kroner av veksten i kommunesektorens frie inntekter begrunnet med behovet for styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Midlene inngår i rammetilskuddet til kommunene, men fordeles særskilt basert på antall innbyggere i alderen 0–19 år. Sør-Varanger kommunes andel av dette er kr. 333 000,-.

4.2.2 Valgfag i ungdomsskolen

I Meld. St. 22 (2010–2011) *Motivasjon – Mestring – Muligheter* ble det varslet at regjeringen ville innføre valgfag på ungdomstrinnet. Dette ble fulgt opp med å innføre valgfag for 8. trinn fra høsten 2012 og valgfag for 9. trinn fra høsten 2013. Fra høsten 2014 foreslår regjeringen å innføre valgfag for 10. trinn. Valgfag utgjør 1½ time på hvert trinn, hvorav ½ time er ny tid og 1 time er en omfordeling av eksisterende timetall. Kommunesektorens merutgifter i 2014 som følge av valgfag for 10. trinn, er beregnet til om lag 68 mill. kroner, som er innarbeidet i rammetilskuddet. Et overslag viser at Sør-Varanger kommunes andel utgjør vel kr. 135 000,- for 2014.

4.2.3 Maksimal foreldrebetaling i barnehage

I statsbudsjettet forslås for 2014 å fastsette maksimalprisen for en heltids barnehageplass til 2 360 kroner per måned, samme kronebeløp som for 2013. Kommunene foreslås kompensert for merutgiftene ved en økning i rammetilskuddet på 163 mill. kroner.

4.2.4 Opptapping mot to barnehageopptak i året

I statsbudsjettet forslås å innføre to barnehageopptak i året gjennom en gradvis opptapping, jf. Meld. St. 24 (2012–2013) *Framtidens barnehage*. Det foreslås å øke rammetilskuddet til kommunene med 241 mill. kroner i 2014, noe som gir rom for å etablere 2 900 nye barnehageplasser. Dette utgjør anslagsvis en tredjedel av plassene som kreves for å innføre to opptak. Kunnskapsdepartementet vil i forbindelse med at statsbudsjettet for 2014 blir lagt fram, sende på høring et forslag om endringer i barnehageloven. Forslaget innebærer en utvidelse av den lovfestede retten til barnehageplass, slik at barn som fyller ett år i september eller oktober neste år, blir sikret barnehageplass.

4.2.5 Kommunalt barnevern

I Statsbudsjettet foreslås en styrkning av det kommunale barnevernet med ytterligere 85 mill. kroner i 2014, med en helårsvirkning på 100 mill. kroner. Kommunene skal kunne søke om midler til 150 nye stillinger og til kompetanse- og samhandlingstiltak. Pengene tildeles fylkesmannen som skal viderefordre midlene. Sør-Varanger kommune har fått midler for 2013 og det er forutsatt at vi mottar tilsvarende tilskudd for 2014.

Det foreslås også å øke rammetilskuddet til kommunene med 15 mill. kroner i 2014 som kompensasjon for en endring i barnevernloven. Endringen innebærer at dagens ordning for tilsyn med barn i fosterhjem erstattes med et mer profesjonalisert og tydeligere kommunalt forankret tilsyn, jf. Prop. 106 L (2012–2013) *Endringer i barnevernloven*. Lovendringen trer i kraft 15. juli 2014 for å gi kommunene tilstrekkelig tid til å forberede seg til den nye tilsynsplikten. Helårseffekten av lovendringen anslås til 32 mill. kroner i 2015.

4.2.6 Kommunale egenandeler for institusjonsplasser i barnevernet

I statsbudsjettet foreslås at den kommunale egenandelen ved institusjonsplassering økes med en tredjedel fra 1. januar 2014, til om lag 50 000 kroner per måned per barn. Det legges opp til at satsen vil bli ytterligere økt i 2015 og 2016. Kommunesektoren foreslås kompensert i 2014 ved en økning i rammetilskuddet på om lag 160 mill. kroner.

4.2.7 Refusjonsordningen for barneverntiltak for enslige mindreårige asylsøkere

I statsbudsjettet foreslås det å innføre en kommunal medfinansiering på 10 pst. av utgiftene over innslagspunktet for statlig refusjon av utgifter til barneverntiltak for enslige mindreårige

asylsøkere. Det anslås at dette vil kunne innebære en reduksjon i refusjonsutbetalingene på 120 mill. kroner.

4.2.8 Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom

Regjeringen foreslår å opprette en nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom som har som mål å gi flere fattige barn og unge muligheter til å delta i ferie- og fritidsaktiviteter. Ordningen rettes mot alle landets kommuner og vil bli regulert i et eget rundskriv. Det foreslås en bevilgning på 96 mill. kroner i 2014.

4.2.9 Utdanning av deltidsbrannpersonell

For å legge til rette for å øke utdanningen av deltidsbrannpersonell, foreslår regjeringen at 36 mill. kroner fordeles særskilt innenfor rammetilskuddet til kommuner med utgangspunkt i antall deltidsbrannpersonell i hver kommune. Der det er vertskommunesamarbeid om brannvesen, fordeles midlene til vertskommunen. Fordelingen i 2014 viser at Sør-Varanger kommune blir kompensert med kr.27 000,-.

4.2.10 Toppfinansieringsordning og overslagsbevilgning for særlig ressurskrevende brukere

Formålet med ordningen er å sikre at tjenestemottakere som krever stor ressursinnsats fra det kommunale tjenesteapparatet, får et best mulig tilbud uavhengig av kommunens økonomiske situasjon.

Med ressurskrevende tjenestemottaker menes en person med store hjelpebehov som mottar omfattende helse- og omsorgstjenester fra kommunen. Dette kan blant annet gjelde personer med psykisk utviklingshemming, fysisk funksjonshemmede, personer med rusmiddelproblemer og mennesker med psykiske lidelser.

Kommunene har ansvaret for å gi helse- og omsorgstjenester til dem som har krav på dette i henhold til helse- og omsorgstjenesteloven. Tjenestene finansieres i hovedsak gjennom kommunenes frie inntekter (skatteinntekter og rammetilskudd). Behovet for ressurskrevende tjenester varierer betydelig mellom kommuner. Det har foreløpig vært vanskelig å finne objektive kriterier i inntektssystemet som kan fange opp denne kostnadsvariasjonen. Inntil det blir utviklet gode nok kriterier, vil det derfor være behov for en egen tilskuddsordning for ressurskrevende tjenester, som et supplement til kommunenes frie inntekter.

Tildelingskriterier; I 2013 får kommunene kompensert 80 pst. av egne netto lønnsutgifter til helse- og omsorgstjenester ut over et innslagspunkt på 975 000 kroner. Tilskuddsordningen gjelder for personer under 67 år. Kompensasjonsgraden er redusert fra 80 pst. til 77,5 pst. for budsjettet 2014, noe som isolert sett medfører en reduksjon på om lag 214 mill. kroner i 2014. For kommunene vil dette også ha virkning på regnskapet for 2013. Innslagspunktet foreslås justert opp med anslått lønnsvekst i kommunesektoren for 2013 på 3,5 pst. Innslagspunktet for 2014 blir derfor på 1 010 000 kroner.

Fylkesmennene er i retningslinjene for fordeling av skjønnstilskuddet for 2013 bedt om å ta hensyn til kommuner som har spesielt høye kostnader knyttet til særlig ressurskrevende tjenester, hvor dette ikke fanges tilstrekkelig opp gjennom inntektssystemet og toppfinansieringsordningen.

Utgiftene i toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester har økt betydelig siden ordningen ble innført. Fra 2012 til 2013 økte tilskuddet nominelt med over en milliard kroner. Kommunal- og regionaldepartementet foreslår derfor en forsiktig innstramming av ordningen.

4.2.11 Pensjonspremier og pensjonskostnader

Premiene som kommuner betaler inn til pensjonsordningene har de siste årene vært høyere enn de regnskapsmessige pensjonskostnadene. Utviklingen i pensjonspremiene, med kraftig vekst og til dels store svingninger, har synliggjort fordelene med regnskapsreglene som fordeler effekten av premieøkningen i enkeltår over flere regnskapsår. Dette har bidratt til større budsjettmessig stabilitet og forutsigbarhet for kommunesektoren når det gjelder pensjonskostnadene.

Det er flere faktorer som har trukket premienivået opp de siste årene. Hovedårsaken er sterk lønnsvekst og lav rente. Det lave rentenivået var grunnlaget for Finanstilsynets reduksjon i den garanterte avkastningen i 2012. Dette økte sparekravet og dermed premienivået med om lag 12 pst. I tillegg har Finanstilsynet stilt krav om at pensjonsordningene må ta høyde for økt levealder. Innføring av økt levealder i beregningsforutsetningene vil øke nivået på løpende premier fra 2014. I tillegg stiller Finanstilsynet krav om at pensjonsavsetningene må oppkapitaliseres, for å sikre at allerede opptjente rettigheter har forsikringsmessig dekning for økt levealder. Så lenge oppreserveringen pågår, vil premieinnbetalingene ligge noe høyere enn i en normalsituasjon. Denne pukkeeffekten er ventet å vare i de neste tre til fem årene.

Veksten i pensjonskostnadene har de siste årene vært jevn, men likevel noe svakere enn veksten i premiene. Veksten har sammenheng med at Kommunal- og regionaldepartementet siden 2008 årlig har strammet inn på forutsetningene for beregning av pensjonskostnadene. Fra 2011 reduserte departementet amortiseringstiden for premieavvik fra 15 til 10 år. Dette har bidratt til å dempe veksten i premieavviket de siste årene, men allikevel har utviklingen i premiene og kostnadene medført en oppbygging av et akkumulert premieavvik som ved utgangen av 2012 var om lag 28,6 mrd kroner i sektoren.

Finanstilsynet har lagt krav om å ta høyde for økt levealder. Det høye premienivået som følge av oppkapitaliseringen, vil bidra til at premien vil ligge på et høyere nivå enn pensjonskostnadene i 2014. Det vil kunne medføre en ytterligere vekst i det akkumulerte premieavviket i 2014. Over tid vil en stadig vekst i det akkumulerte premieavviket være lite bærekraftig. Departementets vurdering er at nivået på det akkumulerte premieavviket må stabiliseres, og etter hvert også reduseres. På denne bakgrunn har departementet med hjemmel i regnskapsforskriften for kommuner og fylkeskommuner fastsatt at de økonomiske forutsetningene for beregning av den regnskapsmessige pensjonskostnaden for 2014 skal strammes ytterligere til. Innstrammingene i disse beregningsforutsetningene innebærer isolert sett en økning i nivået på den beregnede pensjonskostnaden for 2014 sammenliknet med nivået i 2013. I tillegg kommer veksten i amortiseringskostnadene i 2014 som følge av premieavviket i 2013.

Departementet har gjort et grovt anslag som viser at veksten i de regnskapsmessige pensjonskostnadene (inklusive amortisering) for kommunesektoren i 2014 vil være i størrelsesorden 1¼ mrd. kroner utover det som dekkes av den kommunale deflatoren. Det understrekes at dette anslaget er beheftet med betydelig usikkerhet.

5. Konsekvensjustert budsjett og økonomiplan 2014-2017

5.1 Økonomisk omstillingsbehov 2014

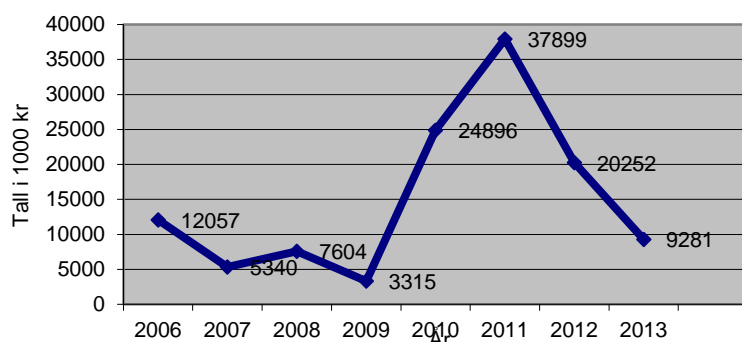
(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Sum driftsinntekter	801 603	785 883	799 823	801 046	800 996	800 996
Sum driftsutgifter	791 674	778 916	829 985	836 030	835 506	835 634
Brutto driftsresultat	9 929	6 967	-30 162	-34 984	-34 511	-34 638
Sum eksterne finansinntekter	20 390	23 300	23 280	23 780	23 780	23 780
Sum eksterne finansutgifter	43 044	63 627	62 278	62 756	63 142	63 244
Resultat eksterne finansransaksjoner	-22 653	-40 327	-38 998	-38 976	-39 362	-39 464
Motpost avskrivninger	32 976	41 921	41 921	41 921	41 921	41 921
Netto driftsresultat	20 252	8 561	-27 238	-32 039	-31 952	-32 181
Bruk av tidligere års mindreforbruk	3 934	370	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	2 343	4 457	0	0	0	0
Bruk av bundne fond	7 835	2 730	3 350	3 250	3 250	3 250
Sum bruk av avsetninger	14 112	7 557	3 350	3 250	3 250	3 250
Overført til investeringsregnskapet	13 438	12 432	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	4 134	370	0	10 000	0	0
Avsatt til bundne fond	16 421	3 316	3 309	3 309	3 309	3 309
Sum avsetninger	33 993	16 118	3 309	13 309	3 309	3 309
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	371	0	-27 197	-42 098	-32 011	-32 240

Som oversikten viser har kommunen et økonomisk omstillingsbehov for 2014 på vel 27,2 mill.kr for 2014. Økonomiplanperioden 2015-2017 viser en ytterligere økning.

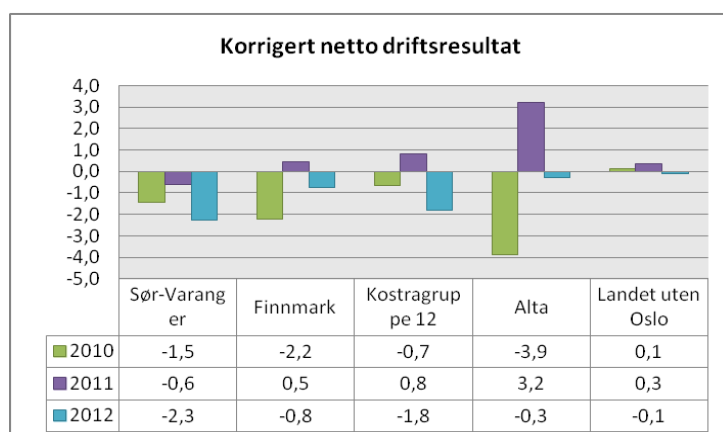
For å bringe kommunens driftsbudsjett for 2014 i balanse kreves det en budsjettreduksjon på minimum 27,2 mill.kr. Dersom kommunen skal fylle kravet til sunn kommuneøkonomi bør det også settes av sparemidler, altså budsjetteres med avsetning til fond. Det uttalte kravet til sunn kommuneøkonomi er at netto driftsresultat bør ligge på 3-4 % av driftsinntektene. For Sør-Varanger kommune vil dette utgjøre mellom 23-30 mill.kr. Dersom en legger dette til grunn bør budsjettert netto driftsresultat ligge på mellom 50-60 mill.kr.

Kravet om 3-4 % netto driftsresultat er ikke absolutt og rådmannen ser utfordringer med å klare kravet i løpet av 2014. Slik rådmannen vurderer situasjonen kan det være mer hensiktsmessig å ha som målsetting å fylle kravet i løpet av økonomiplanperioden eksempelvis ved 1 % i 2014, 2 % i 2015 osv slik at en på sikt kan bygge opp en buffer og fylle kravene til sunn kommuneøkonomi i løpet planperioden.

Netto driftsresultat 2006 - 2013

Oversikten over viser den faktiske utviklingen i netto driftsresultat siden 2006. Årene 2010 til 2012 viser et høyt netto driftsresultat som skyldes momsrefusjon fra investeringsprosjektene. For budsjett 2013 ser en at netto driftsresultat er betydelig svekket. Under fremstilles netto driftsresultat korrigert for momsrefusjon fra investering samt inntektsføring av premieavvik.

Som oversikten viser ville kommunen hatt negativt netto driftsresultat siden 2010 dersom en ikke hadde hatt betydelige midler fra momskompensasjon fra investering og inntektsføring av premieavvik. Bare i årene 2010 og 2011 førte kommunen til sammen 53 mill.kr i momsrefusjon som driftsinntekt fra investeringsprosjektene.

Rådmannen har ved flere anledninger, både i årsmeldinger, nøkkeltallsanalyser og tidligere årsbudsjetter varslet om det økende omstillingsbehovet for kommunen. Den økte rente- og avdragsbelastningen, voksende pensjonsutgifter og høye lønnsoppgjør gjør at kommunens driftsutgifter øker mer enn inntektene. Kommunens driftsinntekter er forutsigbare da hele 65 % er frie inntekter fra skatt og rammetilskudd. Også øvrige inntekter som brukerbetaling og avgifter/gebyrer er forholdsvis konstante og forutsigbare.

Eiendomsskatten er også en forutsigbar inntekt som utgjør vel 3,4 % av driftsinntektene. Med utvidelse av eiendomsskatteområdet og nytakseringer fra år 2015 kan eiendomsskatten gi kommunen en merinntekt mellom 10-30 mill.kr. Dersom kommunestyret velger å øke skattetrykket på eiendomsskatten vil dette være med å avhjelpe den økonomiske situasjonen til kommunen.

Det er særlig lønnsoppgjøret som bidrar til utgiftsveksten, men også pensjon som øker med hele 11 mill kr. Innenfor omsorgstjeneste kommer utgiftsveksten som følge av særlig ressurskrevende enkeltbrukere med til dels særlig komplekse diagnoser. Også innenfor barnevern og økonomisk sosialhjelp er det innarbeidet økninger som følge av økte behov.

5.2 Økonomiske rammebetingelser (inntekter)

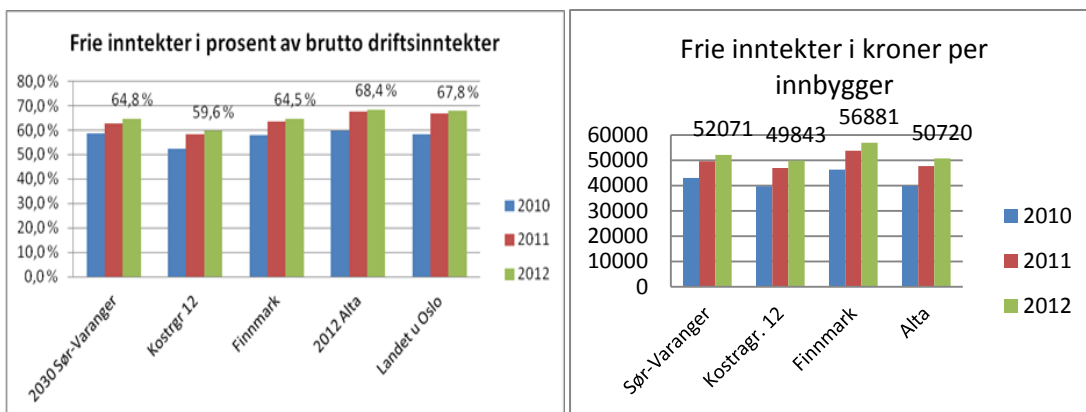
5.2.1 Frie inntekter – skatt og rammetilskudd

(tall i 1000)	2012	Prognose pr.okt-13	2014	2015	2016	2017
Rammetilskudd	291 836	296 634	309 190	307 241	307 241	307 241
Netto inntektsutjevning	5 979	4 645	4 910	5 106	5 310	5 523
Sum rammetilskudd	297 815	301 279	314 100	312 347	312 551	312 764
Rammetilskudd - endring i %	8,5	1,2	4,3	-0,6	0,1	0,1
Skatt på formue og inntekt	221 102	234 655	243 373	253 108	263 233	273 762
Skatteinntekter - endring i %	3,4	6,13	3,72	4	4	4
Sum skatt og rammetilskudd	518 917	535 900	557 500	565 500	575 800	586 500
Sum - endring i %	6,2	3,3	4	1,4	1,8	1,9

Prognosen for de frie inntektene bygger på statsbudsjettet samt KS sin prognose for skatt og rammetilskudd.

Som oversiktene viser øker kommunens frie inntekter fra 2013 til 2014 med om lag 4 %, eller 21,6 mill.kr. Oversikten over viser prognose for 2013 som pr utgangen av oktober ligger vel 1 mill.kr under budsjetter for 2013. Hvorvidt dette vil endre seg i løpet av årets siste måneder er noe usikkert og avhengig av egen skatteinngang samt landets skatteinngang for øvrig. Kommunen opplevde i årene 2009 til 2011 en god skatteinngang, nesten på høyde med skatteinngangen i landet. Dette har endret seg noe for 2012 og 2013 slik at kommunen igjen får kompensasjon gjennom inntektsutjevningen av en viss størrelse.

Videre i økonomiplanperioden har rådmannen prognostisert veksten i de frie inntektene ut fra tilsvarende skattevekst som for år 12/13 samt økt rammetilskuddet basert på erfaringstall og tidligere vekst.

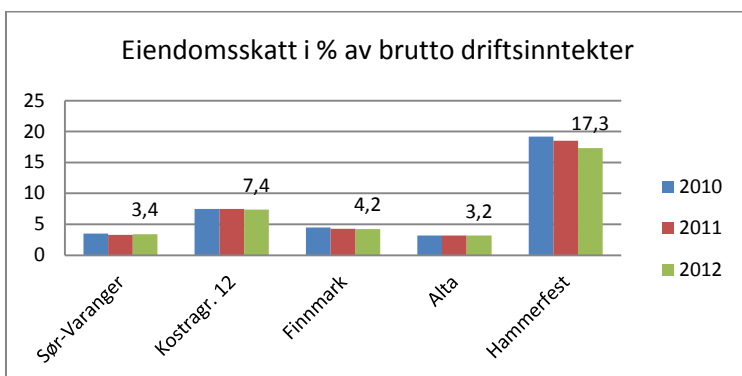
Som oversiktene viser har kommunen jevn økning i de frie inntektene og vil ligge noe over Alta og Kostra gruppa pr. innbygger, men noe under Finnmark generelt.

5.2.2 Eiendomsskatt

(tall i 1000)	Regnskap 2011	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
Eiendomsskatt fast eiendom, næring og verk og bruk.	25 551	27 131	28 433	28 500	38 500	38 500

For budsjett 2013 og 2014 er det beregnet en eiendomsskatt på vel 28,5 mill.kr pr år. Dette forutsetter at det ikke vedtas endringer i form av promilleendring, bunnfradrag eller endring av eiendomsskatteområdet. Det er budsjettet med 7 % og et bunnfradrag på kr. 100 000,- på fast eiendom. Eiendomsskatteområdet for fast eiendom og næring er begrenset til Kirkenes halvøya unntatt Elvenes. For verk og bruk er eiendomsskatteområdet hele kommunen.

Årsaken til økning fra regnskap 2012 til budsjett 2013 er eiendomsskatt på kraftverk. Her foretas det fortløpende årlige takster som danner grunnlaget for kommandes års eiendomsskatt. Takstene fastsettes sentralt av skatteetaten.

Eiendomsskatten er et av de få inntektsområder hvor kommunen selv kan regulere inntektpotensialet og til dels fastsette skattetrykket. Eiendomsskatten gir et betydelig bidrag til driftsbudsjettet og utgjorde i 2012 hele 3,4 % av driftsinntektene, noe over Alta. Som

oversikten under viser trone Hammerfest på eiendomsskattetoppen med hele 17,3 % av inntektene fra eiendomsskatt.

Kommunestyret har vedtatt å utvide eiendomsskatteområde til å gjelde hele kommunen med virkning fra og med 2015. Takseringsarbeidet vil pågå i 2014 og det er avsatt 10 mill.kr til prosjektet, finansiert ved bruk av disposisjonsfond.

Det er i økonomiplan lagt inn en økning i inntekten fra eiendomsskatten på vel 10 mill.kr fra 2015. Som nevnt er eiendomsskatten et område hvor kommunestyret innefor visse rammebetingelser kan vedta skattetrykket. I utredning av juni 2013 angående utvidelse av eiendomsskatteområdet ble det påvist et inntekspotensial i størrelsesorden mellom 10-30 mill.kr utover dagens inntekt. Inntekten reguleres ved fastsettelse av takster, vedtatt bunnfradrag samt skattepromille.

For 2015 er kommunestyrets intensjon at merinntekten fra eiendomsskatten skal gå til tilbakebetaling av disposisjonsfond med 10 mill.kr.

5.2.3 Renteinntekter og utbytte

Tall i 1000	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Rentekompensasjon skolebygg	1 508	1 457	1 500	1 500	1 500	1 500
Rentekompensasjon omsorgsboliger	340	0	435	435	435	435
Rentekompensasjon sykehjem	1 062	1489	1 100	1 100	1 100	1 100
Rentekompensasjon kirkebygg	122	140	140	140	140	140
Renteinntekter bankinnskudd	3 026	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Renteinntekter startlån	2 177	2 387	2 387	2 387	2 387	2 387
Renteinntekter SBB	437	400	400	400	400	400
Renteinntekter andre fordringer	185	150	150	150	150	150
Renteinntekter Finnmark fylkeskommune	360	400	400	400	400	400
Utbytte fra selskaper	12 500	15 625	15 625	15 625	15 625	15 625
Mottatte avdrag Finnmark fylkeskommune	550	550	550	550	550	550
Mottatt avdrag SBB	618	618	618	618	618	618
Sum rente- og avdragsinntekter og utbytte	22 888	26 236	26 305	26 305	26 305	26 305

Som tabellen viser er rente- og avdragsinntektene innarbeidet på samme nivå som for 2013.

Utbytte fra Varanger kraft er budsjettert med tilsvarende som for 2013. Det ble i juni 2013 vedtatt å utbetale utbytte av regnskapsåret 2012 til eierne med 50 mill.kr. Sør-Varanger kommunes andel utgjør 15,625 mill.kr.

Ordningen med rentekompensasjon forvaltes av Husbanken. Rentekompensasjon beregnes ut fra en investeringsramme med bakgrunn i innbyggertall og gjennomførte investeringer.

Det er lagt inn rente- og avdragsinntekter fra Stiftelsen boligbygg. Det ble i kommunestyret vedtatt at SBB skal innfri sitt lån til kommunene, men dette er ikke effektuert.

5.2.4 Konesjonskraftinntekter

(tall i 1000)	Regnskap 2011	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter for levering konesjonskraft	5 192	4 792	4 862	5 145	5 145	5 145	5 145
Salg av konesjonskraft	12 583	10 974	9 501	11 153	11 153	11 153	11 153
Nettoinntekt	7 391	6 182	4 639	6 007	6 007	6 007	6 007

Sør-Varanger kommune har anledning til å selge konesjonskraft. Konesjonskraften er å anse som en del av kommunens frie inntekter og kan benyttes til kommunal tjenesteproduksjon. Kommunen selger konesjonskraft fra Varanger kraft 32,182 GWh og Tinfos AS 1,9174 GWh, til sammen 34,09 GWh. Salg av konesjonskraft fra Tinfos AS ble gjeldende fra og med 1 oktober 2013.

Som tabellen viser gir salg av konesjonskraft en nettoinntekt til kommunen på vel 4,6 mill.kr i 2013. Prisen var ved salgstidspunktet lav og kommunen oppnådde kun 295,25 NOK/MWh. Konesjonskraften for 2014 ble solgt 16 oktober og kommunen oppnådde da en pris på 327,1 NOK/MWh. Dette gir en inntekt på 11,1 mill.kr.

Kommunen må betale for levering av kraft og dette gjøres etter en topris modell. Sør-Varanger kommune betaler i 2013 et fast ledd til kr. 107,9 MWK og et variabelt ledd hvor markedsprisen er veiledende. Det er i beregningen av utgifter for levering lagt til grunn samme prismodell som for 2013.

Kommunen mottar også konesjonsavgift. For 2013 og videre i planperioden er denne beregnet til 1,575 mill.kr. Pengene er øremerket næringsutvikling i kommunen, og er i sin helhet budsjettert avsatt til næringsfond.

5.2.5 Øvrige inntekter

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Brukerbetalinger	33 493	32 348	33 430	32 638	32 638	32 638
Andre salgs- og leieinntekter	70 800	70 559	71 949	71 949	71 949	71 949
Overføringer	115 083	84 432	71 374	66 277	66 227	66 227
Andre statlige overføringer	22 697	20 072	22 055	21 153	21 153	21 153
Andre overføringer	11 703	11 505	12 112	12 112	12 112	12 112
Konesjonsavgift	1 655	1 575	1 575	1 575	1 575	1 575
Sum øvrige driftsinntekter	255 431	220 490	212 495	205 704	205 704	205 704

Brukerbetalinger

Brukerbetalinger består av foreldrebetaling i SFO og barnehage samt betaling for institusjonsopphold. Det legges ikke opp til økning i foreldrebetalingen verken i SFO eller barnehage. Inntekten er beregnet ut fra korrekt antall barn på budsjetteringstidspunkt og gir en liten merinntekt.

Når det gjelder oppholdsbetaling ved sykehjemmene er denne justert for lønns- og g-reguleringen. Økningen for betaling av hjemmetjenestene er økt med generell prisstigning.

Fra år 2015 går brukerbetalingen ned som følge av nedleggelse av sykehjemsplasser ved Wesselborgen.

Andre salgs- og leieinntekter

Salgs- og leieinntekter er inntekter fra vann, avløp og renovasjon, festeavgifter, husleieinntekter samt tilfeldige gebyrer og avgifter. Inntektene fra havnevesenet er inkludert her.

Når det gjelder inntektene fra vann og avløp området er disse ikke oppregulert i forhold til regulert budsjett 2013. Rådmann foreslår å holde disse gebyrene konstant for 2013 etter beregning av utgift-/inntektsnivå og kalkulatoriske renter. Vann og avløp er et selvkostområde som budsjetteres i balanse og eventuelt overskudd fra området skal avsettes på fond. Det samme gjelder inntektene fra havn hvor et eventuelt overskudd fra havneområdet avsettes til fond.

Kommunens renovasjon forvaltes av ØFAS ANS. Styret og representantskapet i ØFAS ANS har i møte 24.10.2013 fastsatt følgende endringer av gebyrer for 2014 som er innarbeidet i kommunens budsjett:

- Grunngelbyr renovasjon + 1 %
- Mengdegebyr renovasjon + 1 %
- Andre gebyrer uendret

Overføringer med krav til motytelse

Dette er inntekter og refusjoner fra staten og andre blant annet momskompensasjon, refusjon for ressurskrevende brukere, syke- og svangerskapsrefusjon mv.

Momsrefusjon fra investeringsprosjekter var tidligere å regne som en driftsinntekt. Ordningen har hatt en årlig nedtrapping og fra og med budsjettår 2014 har ordningen opphørt i sin helhet, slik at momsrefusjon for investeringsprosjekter fra 2014 i sin helhet skal føres i investeringsregnskapet. For budsjett 2013 var inntekten budsjettert med 15,540 mill.kr, overføring til investeringsregnskapet var budsjettert med 12,432 slik at nettoen utgjorde 3,1 mill.kr.

Syke- og svangerskapsrefusjonene er nedjustert med vel 1,0 mill.kr. Dette er beregnet utfra erfaringstall og nedgang i legemeldt sykefravær.

Refusjon for særlig ressurskrevende brukere er omtalt nærmere under statsbudsjettet samt under omsorgstjenestene. Isolert er inntekten økt med 6,1 mill.kr fra 2013 til 2014, men det må nevnes at det også er budsjettert med økte utgifter tilhørende. Fra år 2015 er det beregnet en reduksjon i refusjonsinntektene som følge av tildelingsreglene om 67 år og yngre.

Andre statlige overføringer

Dette er overføringer fra staten eksempelvis øremerkede midler og statstilskudd flyktninger. Økningen her skyldes økte statstilskudd flyktninger, se nærmere omtale under flyktningtjenesten.

Sør-Varanger kommune har krav på konsesjonsavgift. Inntekten er budsjettert som tidligere og avsettes til næringsfond og tildeles etter søknad.

5.3 Lånegjeld - rente og avdragsbelastning

5.3.1 Rente og avdragsbelastning i planperioden

En del av kommunens økonomiske utfordringer kan forklares med høye rente- og avdragsutgifter. Lånegjelden har økt betydelig de siste årene som følge av høye investeringer. Fra og med år 2013 betjenes lånet tilhørende Kirkenes barne- og ungdomskole samt bygging av Tangenlia omsorgsboliger og Skytterhusfjellet barnehage. Dette gir økt rente- og avdragsbelastning med vel 20 mill.kr fra år 2012 til 2013 og videre i planperioden. Det er videre fremover i økonomiplan forutsatt en moderat investeringsplan slik at rente og avdragsutgiftene holdes på tilsvarende nivå som 2013.

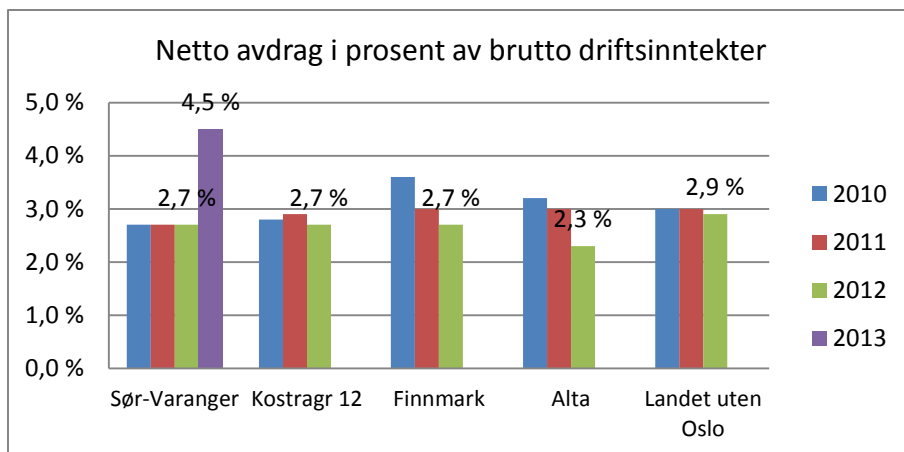
(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Renteutgifter og låneomkostninger	19 567	27 527	26 614	26 393	26 049	25 494
Avdrag på lån	23 095	35 783	35 346	36 045	36 776	37 433
Utlån	381	317	317	317	317	317
Sum eksterne finansutgifter	43 044	63 627	62 278	62 756	63 142	63 244

Rente og avdragsutgiftene for år 2014 er beregnet til 62,3 mill.kr. Av dette tilhører vel 2,3 mill.kr Havnevesenet og dekkes innenfor Havnevesenets budsjetter.

Renteutgiftene er beregnet ut fra rentenivået på budsjetteringstidspunktet. Kommunen har i overkant av 65 % av lånene i Kommunalbanken, hvor det ubundne rentenivået er svært lavt fra 2,0 % til 2,26 %. De resterende lånene er i KLP kommunekreditt til en rente på 2,97 %. Kommunen har også i overkant av 100 mill.kr i startlån i Husbanken hvor rentene dekkes av de som innehar startlån.

Det er ikke tatt høyde for renteøkning i budsjettet eller økonomiplan. Rentenivået har holdt seg stabilt lavt de siste årene og det foreløpig ingen signaler som tyder på en rask økning av dagens rentenivå.

Kommunen har i dag lav andel fastrentelån, vel 13 % av lånemassen på vel 1 mrd er bundet opp i fastrente. Å binde rente vil på kort sikt gi økte rentekostnader, men kan motvirke svingninger i renten på lang sikt. Det gjøres fortløpende evalueringer av rentebinder i løpet av året. I finansreglementet anbefales det en rentebinding på 20 % av total lånemasse.

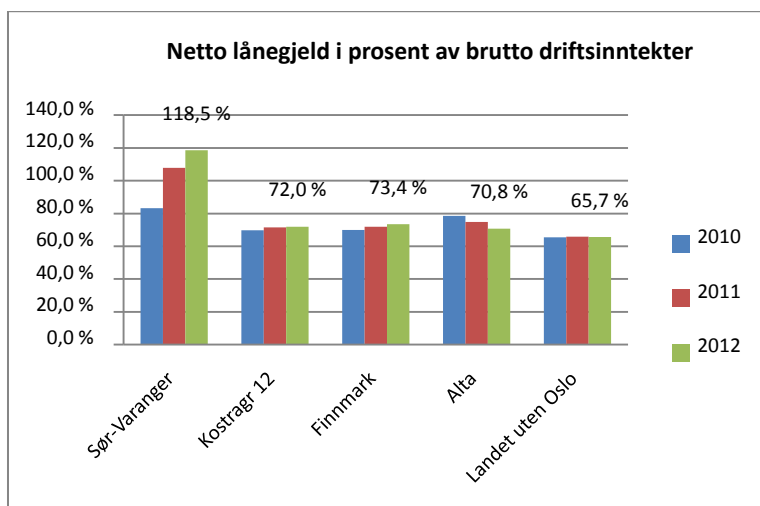

Som oversikten viser benytter Sør-Varanger kommune en høy andel av driftsinntektene til å betjene lånegjelden, langt høyere enn de vi sammenligner oss med. Oversikten viser at avdragene økte betydelig fra og med 2013 pga betjening av lånet til Kirkenes skole.

5.3.2 Lånegjeldsutvikling

Tall i 1000	UB 2011	UB 2012	UB 2013	UB 2014	UB 2015
Lånegjeld	996 123	1 111 343	1 085 671	1 097 450	1 080 469
Lånegjeld pr innbygger	101	113	108	109	108

Som oversikten viser har kommunen en lånegjeld i størrelsesorden 1,1 mrd kr ved utgangen av 2013 og utgjør vel kr. 108 000,- pr innbygger.

Oversikten viser lånegjeld i % av brutto driftsinntekter, Kostra tall. Som oversikten viser ligger Sør-Varanger kommune høyt over de vi sammenligner oss med og godt over landsgjennomsnittet. Fylkesmannen mener et godt måltall på god kommuneøkonomi bør netto lånegjeld ikke utgjøre mer enn 60-65 % av driftsinntektene.

5.4 Lønns- og pensjonsutgiftene

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Fast lønn	388 839	382 078	407 021	412 980	412 980	412 980
Vikar	31 404	27 404	27 071	26 954	26 954	26 954
Engasjementer	4 644	3 029	4 028	3 967	3 967	3 967
Overtid	7 247	6 314	6 414	6 402	6 352	6 402
Honorarer og lærlinger	9 646	9 937	10 132	10 088	10 088	10 088
Godtgjørelser folkevalgte	1 694	1 487	1 488	1 487	1 487	1 487
Kvalifiseringsstønad	647	871	878	871	871	871
Introduksjonsstønad	3 148	5 096	6 603	6 603	6 603	6 603
Kostgodtgjørelser og kjøreavtaler	2 055	1 483	1 379	1 379	1 379	1 379
Flyttestedgodtgjørelser	178	115	115	115	115	115
Telefongodtgjørelser	137	89	79	79	79	79
Fosterhjemsgodtgjørelser	1 524	1 500	1 800	1 800	1 800	1 800
Stipender	327	0	0	0	0	0
Fysioterapitilskudd	2 185	2 254	2 262	2 262	2 262	2 262
Praksiskompensasjon	527	616	616	616	616	616
Basistilskudd	3 528	3 836	4 030	4 030	4 030	4 030
Klesgodtgjørelser	308	60	67	67	67	67
Lønnsutgifter	458 038	446 169	473 983	479 700	479 650	479 700

Som oversikten viser har lønnsbudsjettet totalt økt med 27,8 mill.kr fra år 2013 til 2014.

Det er i all hovedsak fastlønnsbudsjettet som øker med hele 25 mill.kr. Det er innarbeidet avsetning til lønnsoppgjør 2014 med 10,3 mill.kr. Avsetning er beregnet utfra et lønnsoppgjør på 3,5 % etter anbefalinger fra KS. Det er innarbeidet helårsvirkning av årets mellomoppgjør og overheng fra 2012 noe som utgjør vel 5,0 mill.kr.

Faste tillegg er inkludert i fast lønn og utgjør 23,2 mill.kr, en økning med vel 1,0 mill.kr fra 2013 til 2014.

I budsjett 2013 ble det vedtatt flere tiltak som ikke er effektuert. Dette gjelder blant annet avvikling av administrative stillinger og nedleggelse av langtidsplasser ved Wesselborgen. Stillingene er innarbeidet i konsekvensjustert budsjett for 2014 med henholdsvis 2,5 mill.kr og 3,5 mill.kr.

Det er opprettet 11 nye årsverk i hjemmebasert omsorg knyttet til de nye omsorgsboligene i Tangenlia. Stillingene er innarbeidet med helårsvirkning, noe som utgjør om lag 5,2 mill.kr. I tillegg kommer pensjonsutgiftene.

Under Tjenesten for funksjonshemmede er det budsjettet med helårsvirkning av 8,7 årsverk som var budsjettet med halvårsvirkning i 2013, vel 2,0 mill.kr i ytterligere lønnsutgift.

Engasjementer er økt med vel 1,0 mill.kr fra år 2013 til 2014. Dette er utgifter knyttet til frikjøp av fosterforeldre i barnevernet.

Introduksjonsstønadene er oppjustert med vel 1,6 mill.kr. Utgiften finansieres med økt statstilskudd flyktninger.

Basistilskudd gjelder tilskudd for fastleger utfra antall pasienter legene har på sin fastlegeliste. Fra 1. juli 2013 har basistilskuddet/per capita tilskuddet gått opp fra 400 til 407 kroner per pasient legen har på fastlegelista. Basistilskuddet per pasient fra kommunen til legen er regulert i avtalen mellom Helse – og omsorgsdepartementet (HOD), KS og RHF på den eine sida og Den norske legeforening på den andre sida (Statsavtalen).

Pensjon

De kollektive pensjonsordningene i KLP og SPK sikrer de ansatte i kommunen tariffestet tjenestepensjon. Ordningene dekker alders-, uføre-, ektefelle- og barnepensjon samt AFP/tidligpensjon. Pensjonene fra pensjonsselskapene samordnes med utbetalingene fra folketrygden i de tilfeller regelverket krever det.

Pensjonsforpliktelse/-midler	2013	Estimert forpl. 2014	Endring
Pensjonsforpliktelse KLP (1.1.)	-844 345	-937 431	-93 086
Pensjonsmidler KLP (1.1.)	666 590	732 722	66 132
Pensjonsforpliktelse SPK (1.1.)	-209 101	-217 397	-8 296
Pensjonsmidler SPK (1.1.)	151 852	153 817	1 965

Egenkapitalinnskudd KLP	IB 2013	Innbetalt EK- innskudd	UB 2013
Egenkapitalinnskudd KLP	19 492	1 981	21 473

Pensjonskostnadene	2012	2013	2014
Pensjonskostnad KLP	39 443	42 865	47 301
Amortisert premieavvik KLP	2 778	4 838	5 298
Administrasjonskostnad KLP	2 301	2 559	3 042
Samlet kostnad KLP	44 522	50 262	55 641
Innbetalt premie KLP	62 348	50 016	76 050
Premieavvik KLP	20 604	4 592	25 707
Pensjonskostnader SPK	13 903	14 570	15 633
Amortisert premieavvik SPK	415	-424	-620
Administrasjonskostnad SPK	345	338	369
Samlet kostnad SPK	14 663	14 484	15 382
Innbetalt premie SPK	12 113	12 402	14 279
Premieavvik SPK	-1 775	-1 955	-1 724
Innbetalt premie begge ordninger	74 461	62 418	90 329
Samlet kostnad begge ordninger	59 185	64 746	71 023
Kostnadsført/budsjettert premie	54 852	54 881	65 882
Samlet premieavvik	18 829	2 637	23 983
Ansattes andel pensjon (estimat)	4 900	6 000	8 000

Sommeren 2013 falt en dom i arbeidsretten angående små stillinger og disse skal nå meldes inn i pensjonsordningen. Som et foreløpig anslag på effekten av dette er det for 2014 lag inn et påslag på 3% på lønnsmassen fra pensjonsselskaperens side.

Hvert år fastsetter KRD et forhåndstall mellom diskonteringsrenten og lønnsveksten som pensjonsselskapene skal legge til grunn i sine beregninger av pensjonskostnaden. For 2014 er forhåndstallet satt til 1,00. Dette er en nedgang på 0,1 fra 2013. Forhåndstallet er avgjørende for nivået på pensjonskostnadene og pensjonsforpliktelsene. Et lavt forhåndstall gir høyere pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser. Som følge av strengere økonomiske forutsetninger og inkluderingen av små stillinger vil netto pensjonskostnad bli høyere for kommunen i 2014 enn i 2013.

Det er lagt til grunn en lønnsvekst på 3,75% ved beregning av pensjonskostnadene for 2014.

De beregnede pensjonskostnadene i Sør-Varanger kommune for 2013 er budsjettet til 65,9 mill kr. inkludert administrasjonskostnadene.

Innbetalt premie for begge ordninger er beregnet til å være 90,3 mill kr. Differansen mellom budsjettet pensjonskostnad og det innbetalte beløpet er premieavviket, som for 2014 beløper seg til om lag 24 mill kr for begge ordningene. Premieavviket amortiseres, det vil si kostnadsføres, over 10 år.

Da regnskapsforskriften om amortisering ble innført var det en forventning om at premieavviket skulle svinge mellom positive og negative avvik i år med hovedoppgjør og år med mellomoppgjør. En forventet da at dette skulle jevne seg ut slik at nettoeffekten fra år til år skulle bli tilnærmet null. Nå har det imidlertid vist seg at også mellomoppgjørene har vært så høye at en ikke fikk den tilsiktede effekten. Departementet har derfor ute til høring en ytterligere reduksjon av amortiseringstiden til enten 7 eller 5 år. Effekten av en slik endring vil få innvirkning på kommunens regnskap gjeldende fra premieavviket for 2014 som da eventuelt vil få en hurtigere kostnadsføring enn premieavvik fra tidligere år.

De ansatte trekkes 2 % av sin lønn til pensjon.

5.5 Overføring til egen særbedrifter

5.5.1 Finnmark kommunerevisjon IS og Kontrollutvalgan IKS

Kontrollutvalgan IS har i møte 4 oktober 2013 vedtatt et budsjett 2014 for Kontrollutvalgan IKS med kr. 1 526 300,- som skal fordeles mellom eierkommunene. For Sør-Varanger kommune utgjør dette kr. 152 630,-. Rådmannen har innarbeidet dette i konsekvensjustert budsjett.

Finnmark kommunerevisjon IKS

Representantskapet i Finnmark kommunerevisjon IKS har i møte 15 oktober 2013 enstemmig vedtatt budsjett og strategi- og økonomiplan for 2014-2017. Sør-Varanger kommunes andel er beregnet utfra et estimert timetall på 1093 noe som gir et årlig kostnad på kr. 973 000,-.

5.5.2 Barentshallene KF

Rådmannen har i konsekvensjustert budsjett innarbeidet et tilskudd til Barentshallene KF lik tilskuddet for 2013. I tillegg er det innarbeidet tilskudd med helårsvirkning for de meroppgavene som Barentshallene KF fikk overført fra og med 1 mai 2013. Tilskuddet for 2014 utgjør da kr. 6 444 600,-. Det er ikke tatt høyde for lønns- og prisvekst.

I tillegg foreslår rådmannen å bevilge et investeringstilskudd til opprustning og investering av parker, anlegg og idrettsanlegg med 2,0 mill.kr hvert år i planperioden. Tilskuddet er innarbeidet i kommunens investeringsbudsjett og finansieres ved låneopptak.

5.5.3 Varanger museum IKS og Tana og Varanger museumssida IKS

Tilskuddet fra Sør-Varanger kommune til Varanger museum IKS er hjemlet i selskapsavtalen av 2009. I selskapsavtalen står minimumsbeløpet kr. 1 300 000,-. Utover dette er det en avtale om renhold, som ble stipulert til kr. 308 000,-, altså til sammen skal tilskuddet utgjøre kr. 1 608 000,- pr år. Tilskuddet for 2014 er ikke justert for lønn- og prisvekst. I tillegg dekker kommunen driftskostnadene knyttet til Grenselandsmuseet.

Tilskuddet til Tana og Varanger museumssida er budsjettert med kr. 642 000,- i konsekvensjustert budsjett for 2014. Dette inkluderer også tilskuddet til Øst-Samisk museum som nå er en del av Tana og Varanger museumssida. Tilskuddet er ikke justert for lønns- og prisvekst.

5.5.4 NORA – krise og incestsenter IKS

Representantskapet i Nora senteret IKS har vedtatt at Sør-Varanger kommune skal yte kr. 2 410 000,- til Nora senteret IKS for 2014. Rådmannen har innarbeidet tilskuddet i konsekvensjustert budsjett.

5.5.5 Sør-Varanger menighet

Det er i konsekvensjustert budsjett forslått å videreføre tilskuddet til Sør-Varanger menighet i samme størrelsesorden som for budsjett 2013, altså kr. 5 009 000,-. Tilskuddet er ikke justert for pris- og lønnsvekst.

5.5.6 Interkommunalt arkiv IKS

Sør-Varanger kommune er medlem i interkommunalt arkiv. Den årlige kontingenten er i 2013 fastsatt til kr. 387 000. Kontingenten fremkommer ved et grunnbeløp for drift og depot samt vektet innbyggertilskudd.

5.5.7 Aurora kino IKS

Aurora kino IKS er et interkommunalt kinoselskap, der Tromsø kommune, Alta kommune og Sør-Varanger kommune er eiere. Selskapet ble stiftet som en fusjon av de kommunale foretakene Tromsø kino KF og Alta kino KF i 2007. 1.januar 2009 ble Kirkenes kino tilsluttet Aurora kino, og fra 1. april 2010 overtok selskapet driftansvaret for Narvik kino.

Selskapet eies med 8 % av Sør-Varanger kommune, 23 % av Alta kommune, og 65 % av Tromsø kommune. Deltakerne hefter for selskapets forpliktelser pro rata i henhold til sin eierandel. Vårt årlige tilskudd til Aurora Kino er kr. 675 000,-.

I tillegg betaler kommunen husleien for kinolokalet inkludert renhold.

5.6 Medlemskap og kontingenter

5.6.1 Kommunenes sentralforbund

Sør-Varanger kommune er medlem i kommunenes sentralforbund KS. Ordinær kontingent 2014 utgjør kr. 420 000,- . Ou-kontingent 2014 utgjør kr. 812 000,- inkludert ansattes andel kr. 282 000,-.

5.6.2 Brenselsutslaget AS og Grenseprodukter

Det er i konsekvensjustert budsjett innarbeidet tilsvarende tilskudd som for 2013 kr. 1 260 900,-. Tilskuddet er ikke justert for lønns- og prisvekst. I tillegg yter kommunen tilskudd tilsvarende en 50 % stilling, kr.250 000,-.

5.6.3 Tilskudd til private barnehager

Barnehageloven §14 fastslår at kommunen skal yte tilskudd til ordinær drift av alle godkjente, ikke-kommunale barnehager i kommunen, forutsatt at barnehagen har søkt om godkjenning før barnehagesektoren er blitt rammefinansiert. I Sør-Varanger gjelder dette Bjørnehiet familiebarnehage, Prestefjellet barnehage og Villaveien Naturbarnehage.

Fra 2011 ble barnehagetilskuddet innlemmet i rammetilskuddet til kommunene. Kommunene skal nå stå for hele den offentlige finansieringen av private barnehager. Fra samme dato ble tilskuddsordningene endret. Det er fremdeles slik at private og kommunale barnehager skal ha "likeverdig behandling". Nå er det en ren stykkprisordning i kommunal regi. Satsene for stykkprisen avhenger av det gjennomsnittlige utgiftsnivået pr. barn i de kommunale barnehagene. Systemet med maksimumstilskudd og minimumstilskudd er bevart.

I tråd med regjeringens plan for opptrapping av finansieringen av ikke-kommunale barnehager er det i statsbudsjettet for 2014 foreslått å øke minimumstilskuddet fra 94 til 97 prosent av det de kommunale barnehagene får.

Det er budsjettert med 6,2 mill.kr til dette i 2014.

5.6.4 Bedriftshelsetjeneste

Sør-Varanger kommune har inngått avtale om leveranse av bedriftshelsetjenester for perioden 1.4.2012 til 31.3.2015 med HMS Finnmark i Vadsø. Anskaffelsen ivaretar lovpålagte forpliktelser i hht arbeidsmiljøloven med tilhørende forskrifter. Den årlige medlemskontingent er kr. 566 425,- eks. mva.

5.6.5 Finnut innkjøpssirkelen

Sør-Varanger kommune har ikke videreført medlemsavtale med Finnut innkjøpssirkel, men vil allikevel sette av budsjettmidler til kjøp av tjenester av Finnut i forbindelse med anbudskonkurranser i henhold til lov om anskaffelser i størrelsesorden kr. 170 000,- tilsvarende beløp som for medlemskap 2013.

5.6.6 Øst-Finnmark regionråd

Sør-Varanger kommune er medlem i Øst-Finnmark regionråd. Årskontingenten er kr. 40 000,-. I tillegg kommer vår andel, 36 %, av driftsutgiftene for rådet. Det er innarbeidet totalt kr. 200 000,- pr år basert på erfaringstall.

5.6.7 Tilskudd til kultur og idrettsformål

Det er i konsekvensjustert budsjett innarbeidet kr. 700 000,- i tilskudd til kultur og idrettsformål. Tilskuddet er budsjettert under enheten for politisk styring "Til levekårsutvalgets disposisjon". Tilskuddet fordeles to ganger i året etter politisk behandling i utvalg for levekår.

Enhetenes konsekvensjusterte budsjettoversikt 2014-2017

5.7 Administrative tjenester

1000 Politisk styring

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	4 458	3 064	3 236	3 585	3 234	3 234
Driftsinntekter	-607	-137	-87	-137	-87	-87
Netto drift	3 851	2 927	3 149	3 448	3 147	3 147

1100 Administrasjon

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	15 965	11 520	4 632	4 632	4 632	4 632
Driftsinntekter	-3 572	-1 343	-442	-442	-442	-442
Netto drift	12 393	10 177	4 190	4 190	4 190	4 190

Enheten består av 3 årsverk: rådmannen, kommunalsjef, og skolefaglig rådgiver.

Rådmannen er ansvarlig for den daglige drift av kommunen, og rådmannens ansvarsområder og oppgaver er definert i Kommuneloven.

Rådmannens viktigste oppgaver:

- Legge til rette for politisk styring av lokalsamfunnet og kommunens virksomhet
- Styre og utvikle forvaltning, tjenester og tilbud
- Styre og utvikle organisasjonen.

Administrasjonenes budsjett er redusert med om lag 6,0 mill.kr som følge av opprettelse av egen enhet for administrasjon barnehager. Alle tilhørende utgifter er overført til den nye enheten. Den største utgiften her er overføring til private barnehager.

1200 Servicekontoret

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	6 357	5 515	5 873	5 873	5 873	5 873
Driftsinntekter	-1 657	-1 169	-1 169	-1 169	-1 169	-1 169
Netto drift	4 700	4 346	4 704	4 704	4 704	4 704

Avdelingen består av servicekontoret, arkivtjenesten, post/kopisentralen og formannskapssekretæren. Avdelingen er bemannet med 9,1 årsverk fordelt på 11 ansatte inkludert 0,5 årsverk ekstraordinært sysselsatt i budtjenesten. Stillingene er fordelt på alle "arbeidsavdelinger" i avdelingen.

Servicekontoret er Rådhusets, og kommunens ansikt utad. Avdelingen betjener Sør-Varanger kommunes felles informasjons- og veiledningstjeneste for publikum med resepsjonstjeneste, sentralbordtjeneste, sentralt postmottak, arkivtjeneste samt intern budtjeneste.

Avdelingen har også ansvaret for tilrettelegging, koordinering og avvikling av kommunens formelle politiske virksomhet og forberedelse, og gjennomføring av valgavvikling i tillegg til delegert ansvar for flere saksforhold. Blant annet kommunens serverings- og skjenkebevillinger.

Arkivtjenesten har administratørrolle for kommunens arkiv og saksbehandlingssystem Acos WebSak. Avdelingen har opplæring og support av systemet for alle ansatte.

Arkivtjenesten journalfører inngående korrespondanse for Rådhuset, og har daglig oppfølging for alle registreringer som gjøres ute i enhetene i WebSak. Arkivtjenesten har også ansvar for alle arkiver ute i Virksomhetene. Avdelingen har en sentral rolle i planlegging og innføring av elektronisk arkiv for andre enheter. Det skannes fra oss inngående post i sikker sone til Tildelingskontoret. Flere enheter vil her følge.

Virksomhet Servicekontoret vil fokusere på fullelektronisk arkivløsning i WebSak (og andre systemer) for alle ytre enheter. Vi vil følge utviklingen av WebSak, og bidra til oppgradering slik at den er tilpasset kommunens saksbehandlers behov.

Det er i budsjett 2014 innarbeidet 0,5 årsverk som følge av ikke gjennomført nedbemanning i henhold til budsjett 2013. Videre er det budsjettert med økt eiertilskudd til IKA Finnmark IKS i henhold til satsene for 2013.

1300 Økonomiavdelinga

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	26 364	26 261	26 230	26 230	26 230	26 230
Driftsinntekter	-3 714	-3 586	-3 571	-3 571	-3 571	-3 571
Netto drift	22 650	22 676	22 659	22 659	22 659	22 659

Økonomiavdelinga består av regnskapsavdeling med 5,1 årsverk og økonomi/budsjett med 2 årsverk og ledes av økonomisjefen. Avdelingen har ansvar for budsjett og økonomiplanarbeidet, kvartals og årsrapportering, kommuneregnskapet, saksbehandling innenfor økonomiområdet, finansforvaltning, økonomifaglig støtte og veiledning, innkjøp og internkontroll samt eiendomsskatt. I tillegg er kommunens skatteavdeling med 4 årsverk underlagt avdelingen.

Innenfor økonomiavdelingens budsjett ligger alle overføringene til kommunens egne foretak og IKS.

Utgiftene til overformyndieret var i 2013 en del av økonomiavdelings utgifter, men ble fra 1 juli 2013 avvirket i kommunal regi og oppgaven overført til fylkesmannen, jfr vergemålsreformen.

1400 Personalavdelinga

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	12 820	12 369	12 883	12 883	12 883	12 883
Driftsinntekter	-1 148	-777	-777	-777	-777	-777
Netto drift	11 672	11 592	12 106	12 105	12 105	12 105

Personalavdelingen skal bistå enhetslederne og organisasjonen for øvrig med veiledning og rådgivning i arbeidsgiverspørsmål. Samtidig skal avdelingen være støttespiller i strategi-, plan- og utviklingsarbeid. Medvirke til videreutvikling og kvalitetssikring av kommunens ansettelsessaker. Koordinere og samordne personaladministrative oppgaver inkl. HMSarbeid. Sekretariat i ansettelsessaker. Lønnsarbeid og lønnskjøring. Vedlikehold av sentralt lønns- og personalarkiv. Personalavdelingen har 7 årsverk.

Personalavdelingens budsjett omhandler også lærlingeordningen, frikjøp av hovedtillitsvalgte jfr. Hovedavtalen og hovedverneombud jfr. arbeidsmiljøloven. For øvrig dekkes utgifter til personforsikringer, bedriftshelsetjeneste, OU-fond og KS-medlemskap.

1500 Plan og Byggesaksavdelinga

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	19 309	12 880	13 799	13 799	13 799	13 799
Driftsinntekter	-13 688	-10 332	-11 062	-11 062	-11 062	-11 062
Netto drift	5 621	2 548	2 737	2 737	2 737	2 737

Avdelingen har i alt 17,5 stillingshjemler og har ansvar for byggesaksbehandling, kart og oppmåling, fysisk/verbal planlegging, landbruk, miljø, kommunale grunneiendommer og saksbehandling av næringsfond/primærnæringsfondssaker. Avdelingens arbeidsområde er i stor grad relatert til utviklingen av Sør-Varanger samfunnet og har de senere år opplevd et stor pågang fra private og offentlige aktører. Avdelingen vil i 2014 prioritere rullering av kommuneplanen i tillegg til slutføring av planprosessene knyttet til industriområdene på Tømmerneset

I budsjettforslaget er det lagt opp til en økning av inntekter fra festeavgifter. Dette som en følge av økt aktivitet og at vi gjennomfører regulering av avgiften i henhold til festekontraktene

I budsjettet for 2014 er det innarbeidet tilskudd til veterinærordningen på i alt kr 500 000,-. Dette er stimuleringstilskudd som kommunen tidligere har bevilget og har inngått avtaler på, og som i budsjettet for 2013 var falt ut. Stimuleringstilskuddet kommer i tillegg til det vi får overført fra Staten som vaktgodtgjørelse og stimuleringstilskudd.

1600 IT-avdelinga

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	17 331	13 161	13 714	13 762	13 812	13 862
Driftsinntekter	-6 327	-1 840	-1 840	-1 840	-1 840	-1 840
Netto drift	11 004	11 321	11 874	11 922	11 972	12 022

IT-avdelingen er bemannet med 6 årsverk.

IT-avdelingen planlegger, utvikler, drifter og vedlikeholder kommunens helhetlige virksomhet innen området IKT.

For 2014 legger IT-avdelingen opp til å fortsette fokus på å videreutvikle kommunens interne tjenstlige infrastruktur basert på gode og relevante fagsystemer for enhetene – med fulldigital saksbehandling støttet med helhetlige e-arkivløsninger. IT-avdelingen vil videreføre fokus på utviklingen av løsninger som støtter helse og omsorgstjenester og samhandlingsreformen.

Fra 2014 vil tjenesten fase inn løsninger for velferdsteknologiske tjenester. Som en konsekvens av investeringstiltak "integreerte velferdsteknologiske tjenester" er det innarbeidet en økning i driftsbudsjettet med kr 100 000 i 2014, deretter en årlig økning på kr 50 000.

IT-avdelingen vil følge opp den helhetlige læringsplattformen for grunnskolen, som ble etablert i 2013 som ett tiltak for forbedret kommunikasjon skole - hjem. Det er innarbeidet en økning i driftsbudsjettet kr 200 000 til videreutvikling av løsningen slik at læringsplattformen kan tas fullt ut i bruk i alle grunnskolene.

IT-avdelingen har også fokus på videreutvikling av kommunens nettportal (www.svk.no) med fokus endret fra basisinformasjon med nyhetsfokus til fokus på tjenester og "digitale førstevalg".

IT-avdelingen vil også fortsette samarbeidet om utviklings- og driftstøtte til Sør-Varanger kommunes konsernselskaper, som ledd i utviklingen av kommunens helhetlige e-tjenesteproduksjon. Disse aktivitetene gjenspeiles som inntekter til IT-avdelingens regnskap.

Budsjettsituasjonen for drift har vært anstrengt i 2013. Dette er tatt hensyn til i forslag til driftsbudsjett fra 2014.

5.8 Skole og sfo

2300-2320 Skoler

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Kirkenes barneskole	20 239	19 816	24 043	24 043	24 043	24 043
Bjørnevatn skole	26 160	23 178	23 797	23 797	23 797	23 797
Sandnes skole	11 615	10 397	8 945	8 945	8 945	8 945
Pasvik skole	10 243	9 302	6 230	6 230	6 230	6 230
Hesseng Flerbr.senter	19 733	18 452	18 402	18 402	18 402	18 402
Bugøynes	3 898	3 511	4 081	4 081	4 081	4 081

oppv.senter						
Neiden oppv.senter Jakobsnes	1 674	1 735	1 671	1 671	1 671	1 671
oppv.senter	3 212	3 240	3 872	3 872	3 872	3 872
Slogfoss oppv.senter	2 689	2 645	1 738	1 738	1 738	1 738
Jarfjord oppv.senter Kirkens	4 739	4 641	3 527	3 527	3 527	3 527
ungdomsskole	23 940	23 942	27 442	27 442	27 442	27 442
Driftskostnader skoler	128 143	120 859	123 748	123 748	123 748	123 748
Driftsinntekter skoler	-13 136	-10 358	-8 979	-8 979	-8 979	-8 979
Netto drift skoler	115 007	110 502	114 769	114 769	114 769	114 769

Fra 2014 er ny beregningsmodell for ressursfordeling i grunnskolen lagt til grunn for fordeling av kostnader på den enkelte skole. Beregningsmodellen tar sikte på en mer rettferdig fordeling av midler mellom skolene.

Beregningsmodellen tar utgangspunkt i budsjettering per elev, med en fast tildeling på inntil 20 elever hvor de skolene som har færre enn 20 elever får en prosentvis avkorting i henhold til elevtall. Erfaringsmessig er det slik at det er dyrere per elev å drive en fådelt enn en fulldelt skole, men med et innslagspunkt på 20 elever tar man høyde for dette.

Ved denne måten å fordele budsjettmidlene vil det være slik at Pasvik oppvekstområde vil få den største budsjettmessige reduksjonen. Rådmannen ser at det vil være vanskelig å gjennomføre denne reduksjonen i 2014, og tar sikte på interne omfordelinger innenfor sektoren for å ivareta alle skolene på en mest hensiktsmessig måte.

Nyere forskning viser at der skolene får marginalt med ressurser der det kun tillates ordinær opplæring etter minimumstimetallet som er gitt fra nasjonalt hold og ressurser til avtalefestede oppgaver i skolen, får økt spesialundervisning for å ivareta elevenes behov. Der skoleeier legger inn en andel fleksibel ressurs som gir skolene rom for bedre tilrettelegging innen ordinær opplæring, blir ikke kravet til spesialundervisning så prekær. Ved å skjære ned slik at vi ikke har rom for fleksibel bruk av ressurser, vil det i neste omgang gå utover innhold og kvalitet i opplæringa. Dette bekreftes også gjennom deltakelse i nasjonalt prosjekt – Ekstern veiledning og Vurdering for læring.

Spesifikke områder

1. Vi ser at det er en vekst på antall elever på de stor sentrumsnære skolene. Samtidig er det nedgang på de fleste av skolene i utkantene. Dette stiller krav til en omfordeling av rammer mellom skolene. Målet må være at rammene fordeles slik at rammene er i samsvar med elevtall, de spesifikke behovene den enkelte skole har.

2. Mottaksskole

Administrasjonen har vurdert å etablere mottaksskole for minoritetsbarn som kommer til kommunen. Det etableres mottaksskole ved Kirkenes barneskole og ungdomsskole for barn fra Bjørnevatn, Sandnes, Hesseng og sentrum i Kirkenes. For å sikre rammer til et slikt tilbud, må det gjøres en omfordeling av rammer mellom skolene for å kunne

gi et forsvarlig tilbud i mottaksskolen.

3. Kvalitetsvurderingssystemer

Det er 2 store fellesprosjekt i kommunen, Vurdering for læring og veilederkorpsset. Begge prosjektene ferdigstilles i juni 2014. Administrasjonen må sammen med rektorkollegiet ha en gjennomgang av kommunale satsinger. Dette må framkomme i en felles pedagogisk plan for Sør Varanger kommune. Her må vi avklare om vi skal videreføre allerede igangsatte prosjekt eller om vi igangsetter nye prosjekt. For å igangsette, jobbe utviklingsorientert med kvalitet i skolen, må det settes av midler på felles post som rådmannen disponerer.

I dag er det elektroniske verktøy som kan være til hjelp for kommunen på et overordnet nivå og den enkelte rektor på skolenivå til å utvikle systemer for forsvarlig system, noe som er et krav etter opplæringslovens § 13-10, www.1310.no. Systemet bygger vi opp selv og er dermed lokalorientert og systembasert. Det er knyttet kostnader for å kjøpe og bli bruker av systemet, med årlig innbetaling på kr 10 000 for kommunen og kr 2 000 for den enkelte skole.

Deltakelse i KS Nord Norges program – Gode skoleeiere i Nord Norge, er også et tiltak for å skape gode kvalitetssystemer der administrasjon og politikerne samhandler om å utvikle og fastsette lokale systemer innen innhold og kvalitet i skolen.

4. Investeringer i skolene

Flere skoler opplever at inventar og utstyr til bruk for elever og personale er gammelt og slitt. Her rapporteres det om bord og stoler som er gamle og slitte. Flere skoler har en til dels gammel PC park, samtidig som det fra nasjonalt hold stilles krav til at blant annet elevundersøkelser, nasjonale prøver og avgangsprøver skal gjennomføres elektronisk. Det stiller krav til oppgraderte PC'er på alle trinn slik at elever får opplæring for å mestre kravene som er lagt i nasjonale krav. Skoleåret 2012/13 var det registrert totalt 614 PC'er i skolen fordelt mellom 1206 elever. Det er store variasjoner mellom skolene.

Det må vurderes å ha en pott som skolene kan tildeles midler til avhengig av behov.

5. Merkostnader ved desentralisert struktur

Med kommunens geografi, er det en kjensgjerning at det er merkostnader knyttet til deltakelse på turer, aktiviteter som skjer i Kirkenesområdet. Dette er en utfordring for distriktskolene som må finansiere skyss for både personale, rektor og elever til ulike aktiviteter, kurs og møter.

6. Uteområde

Alle skolene har krav til å ha utstyr og lekeapparater som oppfyller [Veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.](#) og [Forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr](#). Det gjennomføres årlige tilsyn på uteområdene. Dersom det avdekkes forhold som ikke er i samsvar med forskriftene, må skolene dekke kostnadene til vedlikehold gjennom eget driftsbudsjett. Det er ikke satt av rammer til innkjøp av nye og hensiktsmessige uteleker.

Det må vurderes en fellespott til formålet der skolene søker om midler til innkjøp av nytt lekeplassutstyr og leker til uteområde.

Ledelsesressurs – skolene

Ledelsesressurs til skolene er hjemlet i særavtale SFS 2213: Undervisningspersonalet i kommunal og fylkeskommunal grunnsopplæring.

Punkt 6 i avtalen sier noe om hvordan ledelsesressursen skal beregnes og hva som skal ligge inne i ressursen.

2 - Skoleledelse

2.1 - Årsverket

Skoleledere har et netto årsverk på 1687,5 timer med arbeidstid på 37,5 timer pr uke i 45 uker. Ledere som har undervisningsplikt som del av stillingen sin, legger denne undervisningen inn i ordinær arbeidstid. Fordeling av ledelsesoppgaver og eventuelle undervisningsoppgaver drøftes på den enkelte skole.

2.2 - Ledelsesressurs

Kommunen/fylkeskommunen fastsetter, etter drøfting, samlet ledelsesressurs ved den enkelte skole. I utgangspunktet videreføres ledelsesressursen skoleåret 2005/06 som et minimum. Ved nye skoler eller ved større endringer i elevtall/undervisningsomfang eller andre vesentlige driftsmessige forhold, fastsettes ledelsesressursen med utgangspunkt i sammenlignbare skoler.

I grunnlaget for drøftingene om å øke ledelsesressursen, bør det tas hensyn til lokal styringsstruktur og delegering, og videre det behovet for styrking av pedagogisk og administrativ ledelse som følger av et mer rammepreget avtaleverk og de nasjonale føringene som er lagt for endringer i grunnsopplæringen.

Særavtalen er førende for hvordan kommunen fastsetter ledelsesressurs i skolen. I avtalen er det lagt føringer for pedagogisk ledelse, merkantilt personale er holdt utenom.

I Sør Varanger kommune har vi i dag en ledelsesressurs som er nesten på nivå med den totale ressursen som er førende fra skoleåret 2005/06. Selv om elevtallet er gått ned i perioden, er det lagt til nye oppgaver til rektor. Det må en avklaring på hvilke oppgaver rektor er delegert, og hvorvidt nye oppgaver er kompensert ved delegering. En prinsipiell drøfting er hva vil kommunen med ledelse i skolen. Her må det vurderes forholdet mellom det å være pedagogisk-, personal- og administrativ leder. Prosessene gjennomføres i tett samarbeid med rektorene, administrasjonen og organisasjonen Det må utarbeides prinsipper om hva ledelsesressursen på den enkelte skole skal bygge på. Kriteriene kan være;

- Antall elever på skolen
- Områdeleder/rektor
- Ressurs til pedagogisk ledelse

Før ledelsesressursen vedtas, kreves det drøftelse med organisasjonene.

Skoleskyss

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	5 211	5 155	5 155	5 155	5 155	5 155
Driftsinntekter	-806	-1 710	-1 710	-1 710	-1 710	-1 710
Netto drift	4 404	3 445	3 445	3 445	3 445	3 445

Alle elever i grunnskolen som har en skolevei som er mer enn 2 km for 1.-2. trinn og 4 km for 3.-10. trinn, har rett til gratis skoleskyss. I tillegg har elever som har en særlig vanskelig eller farlig skolevei også rett på gratis skoleskyss.

Skoleskyss på grunnlag av avstand saksbehandles av Finnmark fylkeskommune. Skoleskyss som innvilges på grunnlag av særlig vanskelig eller farlig skolevei er et kommunalt ansvar og søknader på dette grunnlaget saksbehandles av kommunen.

Sør-Varanger kommune er økonomis ansvarlig for kostnader til skoleskyss tilsvarende ordinær bussats for alle elever som får innvilget skoleskyss. Finnmark fylkeskommune dekker kostnader ut over ordinær skyss for elever som får innvilget gratis skoleskyss på grunnlag av avstand. For elever som får innvilget gratis skoleskyss på grunnlag av særlig vanskelig eller trafikkfarlig skolevei må kommunen dekke alle kostnader.

I 2013 har rådmannen tatt et initiativ for gjennomgang av retningslinjer for hva som skal anses som særlig trafikkfarlig eller vanskelig skolevei. Det er nedsatt en arbeidsgruppe bestående av to medlemmer fra trafikksikkerhetsutvalget og representanter fra administrasjonen som skal gjennomgå hvilke kriterier som skal ligge til grunn for vurdering samt en gjennomgang av aktuelle strekninger.

SFO

Skolefritidsordningen er et frivillig omsorgs-, tilsyns- og fritidstilbud utenom den obligatoriske undervisningstiden for elever i 1.-4. trinn og for barn med særskilte behov til og med 7. trinn.

Skolefritidsordningen skal legge til rette for lek, kultur og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i barnas alder, funksjonsnivå og interesse og behov hos barnet og foreldre. Alle barn skal gis gode utviklingsmuligheter tilpasset deres funksjonsnivå og evner.

I Sør-Varanger kommune tilbys det SFO-plass til barn ved alle skoler og oppvekstsentra. For oppvekstsentrene på Bugøynes og Skogfoss ses SFO-tilbudet i sammenheng med barnehagen og det budsjetteres derfor ikke med lønnskostnader til tilbudet.

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Kirkenes barneskole	2 777	2 574	2 997	2 997	2 997	2 997
Bjørnevatn skole	1 568	1 704	1 479	1 479	1 479	1 479
Sandnse skole	1 463	1 736	1 140	1 140	1 140	1 140
Pasvik skole	701	904	879	879	879	879
Hesseng flerbr.senter	2 372	2 701	2 709	2 709	2 709	2 709
Bugøynes oppv.senter	3	5	4	4	4	4
Neiden oppv.senter	117	186	104	104	104	104

Jakobsnes oppv.senter	288	304	324	324	324	324
Skogfoss oppv.senter	0	0	1	1	1	1
Jarfjord oppv.senter	393	551	432	432	432	432
Driftskostnader SFO	9 682	10 665	10 067	10 067	10 067	10 067
Driftsinntekter SFO	-4 717	-4 839	-5 482	-5 482	-5 482	-5 482
Netto drift SFO	4 965	5 827	4 585	4 585	4 585	4 585

I konsekvensjustert budsjett har rådmannen budsjettert driftsutgiftene til SFO med en fast sats per elev. Dette er et budsjetteringsprinsipp som er videreført fra 2013. For 2014 er satsen satt til kr. 1100,- per elev som er den samme som for 2013.

	Antall barn totalt	Antall full plass	Antall delt plass
Kirkenes skole	109	76	33
Bjørnevatn skole	31	23	8
Sandnes skole	28	22	6
Pasvik skole	10	8	2
Hesseng flerbr.senter	75	49	26
Bugøynes oppv.senter	4	0	4
Neiden oppv.senter	4	2	2
Jakobsnes oppv.senter	7	5	2
Skogfoss oppv.senter	1	1	0
Jarfjord oppv.senter	3	1	2
	272	187	85

Det gis tilbud om minimum skoleårsdrift ved alle grunnskoler i kommunen.

Skolefritidsordning i juli måned organiseres av Kirkenes barneskole for elever fra Bjørnevatn, Sandnes, Hesseng og Kirkenes. Ved oppvekstsentrene vil det være et samarbeid mellom skole og barnehage, slik at det kan gis et tilbud om skolefritidsordning i forbindelse med ferier.

5.9 Barnehager

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Administrasjon barnehager	0	0	7 082	7 082	7 082	7 082
Kirkenes barnehage	6 064	6 354	6 092	6 092	6 092	6 092
Einerveien barnehage	5 678	5 015	5 166	5 166	5 166	5 166
Bjørnevatn barnehage	3307	1791	0	0	0	0
Hesseng barnehage	6 551	6 380	6 539	6 539	6 539	6 539
Sandnes barnehage	5 507	4 843	5 254	5 254	5 254	5 254
Prestøya barnehage	8 945	8 010	6 499	6 499	6 499	6 499
Lisadellhaugen barnehage	1 609	1 021	0	0	0	0
Rallarn barnehage	6 480	6 520	6 323	6 323	6 323	6 323
Pasvik barnehage	3 145	3 088	3 148	3 148	3 148	3 148

Knausen barnehage	5 605	5 001	5 121	5 121	5 121	5 121
Skytterhusfjellet barnehage	0	3 229	9 401	9 401	9 401	9 401
Hesseng flerbr.senter	3 800	2 039	0	0	0	0
Buglynes oppv.senter	1 392	1 215	1 298	1 298	1 298	1 298
Neiden oppv.senter	1 141	950	0	0	0	0
Jakobsnes oppv.senter	1 479	1 495	1 417	1 417	1 417	1 417
Skogfoss oppv.senter	1 572	1 364	1 374	1 374	1 374	1 374
Driftskostnader barnehager	62 273	58 316	64 713	64 713	64 713	64 713
Driftsinntekter barnehager	-19 248	-15 212	-13 199	-13 199	-13 199	-13 199
Netto Drift Barnehager	43 025	43 104	51 515	51 515	51 515	51 515

Sør-Varanger har 15 barnehager, 12 kommunale og 3 private. 4 av barnehagene er organisert under oppvekstsentre/-områder, mens resterende er underlagt enhetsleder for barnehager.

Fra 2014 er kostnader knyttet til administrasjon av barnehager lagt til egen enhet, administrasjon barnehager. Dette var tidligere var organisert under administrasjonsavdelingen. Det er budsjettert med lønnskostnader til enhetsleder, felles kompetansemidler samt overføring til private barnehager under denne enheten.

I konsekvensjustert budsjett har rådmannen budsjettert driftsutgiftene til barnehagene med en fast sats per plass. Dette er det samme budsjetteringsprinsippet som lå til grunn for budsjett 2013. For 2014 er satsen satt til kr. 3100,- som er en økning på kr. 100,- per plass i forhold til budsjett 2013. Barnehagene i distriktene har i tillegg midler til å dekke reiseutgifter til møtevirksomhet. Foreldrebetalte kostpenger kommer i tillegg til ordinære driftskostnader.

Til sammen har 531 barn plass, 60 i private barnehager og 471 i kommunale barnehager.

Barnehagene har en viktig rolle i samfunnet og et stort medansvar for at barn får en trygg og god oppvekst. Slik det fremkommer i Lov om barnehager og i rammeplanen er barnehagens samfunnsmandat å være både en pedagogisk virksomhet og et velferdstilbud for småbarnsforeldre.

Full barnehagedekning gir småbarnsforeldre mulighet til deltakelse i arbeidslivet med trygg omsorg for barna. Barnehagene er også en svært viktig arena for å tidlig fange opp barn som er i ferd med å utvikle vansker.

Sør-Varanger kommune innfrir retten til barnehageplass. I tillegg har ca 30 barn utafør retten fått tilbud om plass, rett til barnehageplass trådte i kraft 01.01.09. Retten gjelder for barnsom fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass.

Sør-Varanger kommune har ikke ledige barnehageplasser slik at alle utafør retten til enhver tid de har behov får tilbud om barnehageplass. Ledige plasser tildeles når barn slutter i løpet av barnehageåret. Pr i dag er det kun ledige plasser ved Skogfoss – og Bugøyenes barnehage.

Bemanning, kompetanse og rekruttering:

Kommunestyret har vedtatt at grunnbemanningen i barnehagene er styrer + at hver avdeling har 1 pedagogisk leder, 1 barnehagelærer og 1 barne- og ungdomsarbeider pr. 18 plasser (barn under 3 år teller 2 plasser).

I forhold til nasjonal norm er dette høgt satsing (nasjonalt mål er innen 2020). Det er langt igjen før vi innfrir vedtaket, men vi er på vei. Vår vedtatte bemanningsnorm er et viktig rekrutteringstiltak – å synliggjøre kommunens satsing på kompetanse, voksentetthet og kvalitet.

Pr 15.12.11 var andelen styrere og pedagogiske ledere med midlertidig dispensasjon fra kravet om barnehagelærerutdanning 16.1 %, samme tall var pr 15.12.12 13.1 %. Dette viser en positiv utvikling samtidig som vi må ha fokus på å rekruttere flere barnehagelærere. OPUS Kirkenes videregående skole utdanner assistenter som arbeider i barnehagene til barne- og ungdomsarbeidere. Et viktig kompetanseutviklingstiltak assistentene får tilbud om på ettermiddagstid.

Følgende tall synliggjør stor interesse for barne- og ungdomsarbeiderfaget: I 2008 - 15, i 2010 - 15, i 2012 - 10, i 2013 - 12 + at det er startet opp et nytt kull med 13 assistenter høsten 2013.

Barnehagen skal bidra til at barn får en god start i livet. Personalets kompetanse er barnehagens viktigste ressurs og en forutsetning for at barnehagen skal være en god arena for danning, omsorg, lek, læring og sosial utjevning. Å investere i de ansattes kompetanse er derfor å investere i barna.

Private barnehager deltar på lik linje med kommunale barnehager i kommunens kompetanseutvikling av barnehageansatte.

Sykefraværsoppfølging – nærværarbeid:

Mange barnehager har slitt med høgt sykefravær over mange år. Fraværet er en stor belastning for tjenesten vi skal yte, for ansatte som alltid er på jobb, og det er en belastning for de som står for fraværet.

Barnehagene er med i et prosjekt med NAV arbeidslivssenter i 2013. Alle ansatte har deltatt på informasjonsmøte der lov og regelverk er gjennomgått. De har vært med å kartlegge egen arbeidsplass, hvilke utfordringer de har i sin barnehage og hva som skal til for å sikre et godt arbeidsmiljø og forebygge sykefravær. Både ledelse og ansatte har fokus på nærværarbeid. Ansatte blir mer bevisst på å ta ansvar for eget bidrag og refleksjon over egen rolle i barnehagehverdagen.

3 og 4 avdelings barnehager (Rallaren, Sandnes, Knausen, Hesseng, Kirkenes, Einerveien og Prestøya) hadde fast vikar i 2012. Tilbakemeldingene var at vikar på topp bidro til stabilisering og økt kvalitet i pedagogisk tilbud i barnehagen. Ordningen var rettet mot korttidsfraværet hvor en vikar på topp skulle bidra til å redusere belastningen slik at barnehagene unngikk langtidssykemeldinger.

Ordningen ble ikke videreført i budsjett 2013.

Kvello - modellen;

Sør-Varanger kommune har fra 2010 innført Kvello – modellen, en tverrfaglig modell med målrettet tidlig innsats for barn i barnehager og 1.klasse. Gjennom kompetansesatsing i Sør-Varanger kommune skal vi styrke personalets kompetanse i arbeidet med å få felles ståsted for implementering av Kvello - modellen, og omsette kompetansen i praktisk arbeid i barnehagene. Ved å delta i dette tverrfaglige samarbeidet skal vi øke sannsynligheten for at tiltak med best mulig effekt tas i bruk.

Barnehagene er en viktig forebyggende arena i et barns liv, da svært mange barn i dag tilbringer en stor del av sin hverdag her. Barnehageansatte er viktige tilknytningspersoner for barna, og ansattes kompetanse har en avgjørende betydning for barns utvikling. Ansatte må ha kunnskap og forståelsesgrunnlag om tilknytning, risiko- og beskyttelsesfaktorer, samspills observasjoner, ulike tilnærminger til hvordan vi kan støtte barna i deres utvikling og refleksjoner over egen praksis

Samisk språk og kultur i barnehagene:

I henhold til Lov om barnehager § 8, 4. avsnitt, har kommunens ansvar for å legge til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur.

I vedtektene for Sør-Varanger kommunale barnehager § 20, Skal Sandnes barnehage ha en avdeling som bygger på samisk språk og kultur. Det er et mål at Sandnes barnehage skal bli en tospråklig samisk/norsk barnehage, og at hele personalgruppen på den samiske avdelingen skal være samisktalende.

Sandnes barnehage arbeider målrettet med samisk innhold, språk og kultur i hverdagen. Som grunnlag brukes samisk årshjul, for å sikre en rød tråd i det samiske innholdet i hverdagen. Møter og planleggingsdager har samisk innhold, med fokus på å lære nye ord, sanger og korte setninger på samisk. Dette gir barnehagen kunnskap og inspirasjon i det daglige arbeidet. På personalmøter innhenter barnehagen forelesere for å få mer kunnskap om historikk og bedre forståelse for viktigheten av å jobbe med samisk språk og kultur. Før jul 2013 besøker barnehagen reingjerde og er med på reinsamling, med prosjektarbeid i forkant og etterkant, hvor de gjør seg kjent med tradisjoner og skikker i forbindelse med reinsamling.

For 2014 er planen å sette opp tre - lavvo som skal være et stabilt symbol på samisk kultur i barnehagen, delta på samisk barnehagekonferanse, videreutvikle forståelse og respekt for språk og kultur, samt videreutvikle det samiske språket i barnehagen.

Utfordringen er å rekruttere samisk språklig personell på den samiske avdelingen ved Sandnes barnehage. Sør-Varanger kommune tilbyr lønnstillegg på kr 25 000 pr år som rekrutteringstiltak til samisk språklig personell i Sandnes barnehage. Pedagogisk leder på samisk avdeling har i høst tatt samisk språkkurs i Varangerbotn, og fortsetter på nybegynnerkurs i samisk vinteren 2013.

For å fremme samisk språk og kultur i alle barnehagene skal kommunen gjennomføre nybegynnerkurs i samisk i samarbeid med Seg i Tana og Kirkenes kompetansesenter. Kurset gjennomføres mot slutten av 2013 eller begynnelsen i 2014. Det er søkt tilskudd fra Sametinget til nybegynnerkurset.

I samarbeid med kulturskolen gjennomføres et joikeprosjekt i Sør-Varanger. Joikeprosjektet har som mål å styrke samiske barn og unges identitet.

For barnehagene er prosjektet rettet mot styrking av samisk språk og kultur i barnehagene, hvor målgruppa er alle barn. Joikeprosjektet inkluderer alle og løfter fram det samiske som verdifullt, og som igjennom dette styrker samiske barns identitet.

Prosjektet gir verdifull kompetanseheving for ansatte innenfor samisk språk og kultur, hvor joik, historie og kulturforståelse er satt på agendaen. Joikeprosjektet gjør barnehagene mer robuste i forhold til å ivareta samisk språk og kultur, både for norske og samiske barn i en tid hvor det å rekruttere kvalifisert (samisk språklig) personell er utfordrende.

5.10 Kultur og Fritid

Våren 2013 ble den tidligere virksomheten allmenn kultur slått sammen med biblioteket og sammen utgjør de nå den nye enheten kultur og fritid. I tillegg til bibliotek består kultur og fritid av en rekke tilbud innenfor idrett og kultur.

Enheten har i 2013 gått gjennom en omorganiseringsprosess og man har kuttet nesten 2 årsverk innen saksbehandling og annet kulturarbeid.

2500 Allmenn kultur

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	8 505	6 019	5 397	5 397	5 397	5 397
Driftsinntekter	-3 026	-794	-554	-554	-554	-554
Netto drift	5 479	5 225	4 843	4 843	4 843	4 843

Avdelingen kultur omfatter 4,83 årsverk fordelt på 8 stillinger.

Hjertet for ungdomskultur er lagt til Basen i Kirkenes som har åpningstider 3 ganger i uken. Herfra organiseres aktiviteter som UKM, Åpen Hall, Kaos Spektakel og andre prosjekter for ungdom. Foruten om Basen er det også ungdomsklubb på Bugøynes, en gang i uken.

Avdelingen gir rådgivning og konsulenttjenester innenfor idrett og annen kultur og driver med utstrakt saksbehandling når det gjelder kulturmidler, spillemidler og søknader om økonomisk støtte.

Videre gir avdelingen et variert og allsidig fritidstilbud for voksne utviklingshemmede. Tilbudet gis gjennom tirsdags- og torsdagsklubben, samt trening.

Avdelingen er lokal arrangør av Riksteatrets og Hålogaland Teaters teaterstykker.

Det er i budsjett 2014 innarbeidet resteffekt av nedbemanning på 0,5 årsverk vedtatt med besparelse fra og med 2.halvår i budsjett 2013. Utgifter til husleie av lokaler til Basen i Kirkenes er justert opp i henhold til nye satser fra utleier.

Tilskudd til idretts- og kulturtiltak budsjetteres til formannskapetets disposisjon, under området politisk. Allmenn kultur har i løpet av 2013 fått overført budsjettmidler til kulturtiltak etter vedtak fra utvalg for levekår. Disse midlene tilbakeføres formannskapetets disposisjon ved nytt

budsjettår og fremkommer dermed som en reduksjon i utgifter ved allmenn kultur i budsjett 2014.

2700 Sør-Varanger bibliotek

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	6 776	6 219	6 116	6 115	6 115	6 115
Driftsinntekter	-1 616	-1 353	-888	-888	-888	-888
Netto drift	5 160	4 866	5 228	5 227	5 227	5 227

Sør-Varanger bibliotek består av hovedbibliotek i Kirkenes som siden våren 2013 har vært organisert i den nye enheten Kultur og fritid. Det er budsjettert med 5,8 årsverk knyttet til hovedbiblioteket. Biblioteket kjøper bokbusstjenester fra Tana/Nesseby bokbuss til bibliotekstjenester i distriktene Bugøynes, Bugøyfjord og Neiden.

Sør-Varanger bibliotek dekker et vidt spekter av tjenester for barn, ungdom, voksne og eldre. Utlån av bøker/media, informasjonstjenester, formidling og arrangementer.

Målsettinger i bibliotekloven sier at folkebiblioteket i kommuner skal sikre alle fri tilgang til informasjon, kunnskap og kultur. Nytt er lovfesting av biblioteket som fysisk møteplass og læringsarena for hele befolkningen. Den fysiske og digitale møteplassfunksjonen samt formidlingsansvar for alle typer medier, omfattes av loven.

Utgifter til husleie til hovedbiblioteket utgjør en vesentlig del av driftsbudsjettet. Endringer som er lagt inn for budsjett 2014 er besparelser i husleie knyttet til den nedlagte filialen i Svanvik og strømutfgifter knyttet til nedlagt filial på Bugøynes.

Bortfall av tilskudd på kr. 450 000 fra Nordområdemidler medfører en økning av bibliotekets nettoramme med kr 322 000. Dette forklares med at tilskuddet er benyttet til å finansiere 0,5 fast kommunalt årsverk, samt deler av de faste driftsutgiftene til biblioteket som husleie, strøm o.l. Dette er utgifter som fortsatt vil være der selv om prosjektet avvikles.

2550 Kulturskolen

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	5 549	4 712	4 736	4 736	4 736	4 736
Driftsinntekter	-1 802	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Netto drift	3 747	3 512	3 536	3 536	3 536	3 536

Sør-Varanger kulturskole er nettopp flyttet inn i nytt bygg sammen med Kirkenes barneskole og Kirkenes ungdomsskole. Skolen er underlagt virksomhetslederen/rektoren ved Kirkenes barneskole. Skolen har som mål å gi et variabelt og godt kulturskole tilbud til alle elever i Sør-Varanger kommune. Skolebygget innbyr til alle typer aktiviteter fra dans til bandspilling, øvinger i grupperom og opptredener i skolens amfier.

En samlokalisering mellom kulturskolen og Kirkenes barne- og ungdomsskole gjør at både lokaler og ressurser kan utnyttes bedre. Utdelingen til kulturskolen er samspillet med grunnskolene og få til gode samarbeidsprosjekter. Skolen er fortsatt i et samarbeidsprosjekt

om Joik og trommespill, et prosjekt mellom kulturskolens elever og elever fra grunnskolene. Prosjektet har fått stor oppmerksomhet også utenfor kommunens grenser.

Skolen har 360 elever. Skolen har 7,3 årsverk med et godt kvalifisert personell.

For å kunne gi et variabelt og godt tilbud kjøper vi tjenester fra private for å kunne gi teaterundervisning og drive Kirkenes skolekorps. Kjøp av tjenester fra private koster en del men kulturskolen har et ønske om å kunne fortsette å gi et godt kulturskoletilbud til elevene i Sør-Varanger kommune.

2400 Kirkenes kompetansesenter

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	6 578	6 835	7 533	7 533	7 533	7 533
Driftsinntekter	- 1 710	-3 145	-2 450	-2 450	-2 450	-2 450
Tilskudd til språkopplæring	-4 147	-3 150	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
Netto drift	721	540	-583	-583	-583	-583

Kirkenes kompetansesenter har ansvar for lovpålagte oppgaver i norskopplæring for voksne innvandrere, samt grunnskole og spesialundervisning for voksne. Senteret tilbyr også norskkurs for arbeidsinnvandrere og russiskkurs. Tolking og oversetting mellom norsk og russisk er en viktig del av oppgavene våre, sammen med tilrettelegging og megling med høgskoler og universitet for å få et tilbud om desentralisert høgskole- og universitetsutdanninger, samt etter- og videreutdanninger. Vi har som mål å levere tjenester av høy kvalitet, og våre elever har gode resultater på offisielle tester.

Kompetansesenteret har 9,4 årsverk, hvorav 8,4 er besatt.

- 4,5 stillinger er knyttet til norskopplæring og spesialpedagogiske tilbud.
- 1 stilling er knyttet til økt bosetting av flyktninger, særlig med tanke på deres rett til grunnskoleopplæring.
- 2 stillinger er knyttet til språklige tjenester, samfunnskunnskap, prosjektrelaterte oppgaver og russiskopplæring.
- 1 leder og 0,9 administrativ ressurs.

Den største enkeltutgiften foruten lønn, er husleie som for 2014 vil bli ca 1 mill.

Vedtak om økt bosetting av flyktninger fører til økt press på lærerressursene. Videre medfører vedtak om distriktsbosetting at må legge til rette for norskopplæring for deltakere som bor i distriktene.

Innen høyere utdanning vil vi videreføre våre oppgaver som megler, motor og møteplass i forhold til Studiesenteret.no, samarbeid med universitetene i Tromsø og Nordland med flere.

Tolking og oversettelse er nøkkeloppgaver for å sikre god kommunikasjon i samarbeidet med Russland.

5.11 Helse, behandling og forebygging

3001 Frivillig Sentralen

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	948	730	685	685	685	685
Driftsinntekter	-606	-360	-385	-385	-385	-385
Netto drift	342	370	300	300	300	300

Frivillig Sentralen har en ansatt; daglig leder i 100 % stilling. Frivillig Sentralen hadde i 2012 117 registrerte frivillig som til sammen utgjorde en arbeidsinnsats på ca 5290 timer.

Målet er at Frivillig Sentralen skal fungere som møteplass, koordinator og kontaktpunkt for frivillige og andre. De skal samarbeide med andre lag og foreninger og kommunale virksomheter. Blant aktivitetene de driver med nevnes: eldrekafe, språkhjelp, "vaktmestertjeneste", transport, internasjonalt arbeid og diverse arrangementer."

Det er i budsjett 2014 innarbeidet reduserte driftsutgifter til lesing av transportmidler samt økning i statlig overføring.

3100 Flyktingtjenesten

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	14 738	12 988	16 111	16 111	16 111	16 111
Driftsinntekter	-16 578	-13 938	-17 061	-17 061	-17 061	-17 061
Netto drift	-1 840	-950	-950	-950	-950	-950

Flyktingtjenesten har ansvar for drift og koordinering av bosetting, tilrettelegging, integreringsarbeid og kvalifisering av flyktinger i introduksjonsprogrammet. Formålet i tjenesten er å arbeide for likestilling som innebærer å bedre flyktingers mestring av hverdagslivet og styrke deres muligheter for kvalifisering til utdanning og arbeidsliv.

Det er 5,5 årsverk i tjenesten: avdelingsleder, 2 koordinatore intro, 1 koordinator integrering, 1 fagarbeider samt 0,5 faglærer som driver språklæring ved hjelp av metoden suggestopedi.

Det bor flyktinger fordelt på 10 nasjoner innenfor 5-års tilskuddsperiode (statstilskudd fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet- IMDi). I tillegg bor her flyktinger som har vært i kommunen i mer enn 5 år. Kommunestyret har vedtatt å bosette 25 flyktinger pr år i perioden 2012-2015.

Integreringstilskuddet brukes til lønn, overføring til 0,5 innvandrersøster, til etablering ved ankomst og utgifter til introduksjonsprogram; introstønad, utgifter til barnehage og SFO, transport, tolking, supplerende økonomisk stønad (refusjoner til NAV), aktiviteter og helsefremmende tiltak.

Lov om introduksjonsprogram gir rett til kvalifisering for bosatte flyktinger mellom 18-55 år. Det er 39 deltakere i introduksjonsprogrammet pr 1.10.2013, samt 6 i permisjon. Antallet deltakere endres etter de som avslutter etter endt program og de nybosatte flyktingene som

kommer til kommunen. Utviklingen av tilbudet i introduksjonsprogrammet skjer i nært samarbeid med deltakerne og samarbeidsparter og det er fokus på god kvalitet i det lovpålagte programmet.

Det er fortsatt en utfordring å skaffe tilveie nok boliger til bosetting av flyktninger og planlegging av bygging av flyktningboliger er i gang jfr kommunestyrets vedtak i sak 041/13.

Det er innarbeidet tiltak der driftsutgifter er redusert med kr 950 100. Det berører budsjett for både bosetting og introduksjonsprogram, slik som utgifter til aktiviteter, etablering, transport og introduksjonsstønad.

Barne- og familieenheten

Sør-Varanger kommune har organisert kommunale tjenester for barn, unge og deres familier i det som heter Barne- og familieenheten.

Barne- og familieenheten består av avdelingene PP- tjenesten, barnevern, helsestasjon, ergoterapi, fysioterapi, psykisk helse, rustjenesten og koordinerende enhet.

Barne- og familieenheten jobber tverrfaglig. Selv om avdelingene er samorganisert jobber de ulike tjenestene fortsatt etter sine lovverk.

2350 PP- Tjenesten

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	0	0	4 746	4 746	4 746	4 746
Driftsinntekter	0	0	-124	-124	-124	-124
Netto drift	0	0	4 622	4 622	4 622	4 622

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PP- tjenesten) har vært organisert i felles virksomhet og hatt felles budsjett med barneverntjenesten. Fra 2014 er PP- tjenestens budsjett fradelt barneverntjenestens.

PP- tjenesten består av 8,5 årsverk hvorav 1 avdelingsleder, 4,5 saksbehandler, 2 logopedstillinger og 1 merkantil. PP- tjenesten vil ha en vakant stilling i deler av 2014 innenfor logopedi for barn, og vil kunne måtte kjøpe noen tjenester fra privat logoped.

PP- tjenesten sitt mandat ligger i Opplæringslovens § 5-6 og har to vesentlige hovedområder:

1. Være sakkyndig instans der loven krever det, med hensyn til barns rett til spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning.
2. Bistå skoler og barnehager i kompetanseutvikling på individ og systemnivå og være en sterk aktør i utvikling av barnehager og skoler som organisasjon.

PP- tjenesten er også en meget viktig aktør i oppfølging av Kvello modellen, både på individ og systemnivå. Fullført implementering av Kvello modellen vil etter planen være 2015. Ressursbehovet (personalressurs) for gjennomføring av Kvello modellen vil da være mer avklart.

Vakante årsverk i 2013 er innarbeidet i budsjettet utover det er det er ikke innarbeidet vesentlige endringer i budsjett 2014.

2360 Barneverntjenesten

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	23 152	21 825	20 866	20 865	20 865	20 865
Driftsinntekter	-3 074	-1 517	-1 397	-495	-495	-495
Netto drift	20 078	20 308	19 469	20 370	20 370	20 370

Barneverntjenesten er en avdeling i barne- og familieenheten og samlokalisert med PP-tjenesten til første etasje i Postgården.

Barneverntjenesten har til sammen 8,5 stillinger fordelt på 6 saksbehandlerstillinger, 0,5 rådgiverstilling, avdelingsleder og 1,0 årsverk merkantil. Alle stillingene er besatt av kompetent personale. Kommunen har mottatt statlig tilskudd til opprettelse av 1,5 av årsverkene. Den statlige satsingen på kommunalt barnevern er videreført i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2014. Som følge av dette er det innarbeidet statstilskudd på kr 900 000 i barneverntjenesten budsjett for 2014.

Innenfor den statlige satsningen har barneverntjenesten i tillegg midlertidig engasjert 1,0 årsverk familieveileder. Stillingen finansieres med bundne fondsmidler samt med eventuelt friske statstilskudd. Stillingen vil bli regulert inn i budsjettet når det er avklart i forhold til videre statlig satsning for 2014 og stillingens varighet er kjent.

Barneverntjenesten skal ivareta kommunens forpliktelser etter lov om barneverntjenester og i alle ledd av loven; fra undersøkelser av bekymringsmeldinger, iverksetting og oppfølging av hensiktsmessige tiltak i den enkelte sak.

Barneverntjenesten har i 2013 hatt en sterk økning av akutt- og omsorgssaker, noe som har resultert i økte utgifter til tiltak utenom hjemmet (plasseringer i institusjon/fosterhjem). Dette er saker som videreføres også i 2014.

Barneverntjenesten er viktige aktører i oppfølging av Kvello-modellen (for tidlig intervensjon og hjelp til barn/familier som trenger det) i skoler og barnehager.

PP-tjenesten er fra 2014 skilt ut i egen avdeling noe som gir utslag på barneverntjenestens budsjetttramme med en reduksjon på 4 mill kroner. Samtidig er det innarbeidet styrking av barneverntjenestens driftsutgifter knyttet til tiltak utenfor hjemmet med 2,0 mill kroner. Utgifter knyttet til undervisning av fosterhjemsplasserte barn i andre kommune er justert opp med kr 900 000.

3202,3203 og 3204 Helsestasjon, Fysio- og Ergoterapitjenesten

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	11 108	10 492	10 507	10 504	10 504	10 504
Driftsinntekter	-2 434	-2 031	-1 620	-1 520	-1 520	-1 520
Netto drift	8 674	8 461	8 887	8 984	8 984	8 984

Helsestasjon

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er et lovpålagt lavterskeltilbud til alle barn, unge og deres foresatte. Tilbudet omfatter svangerskapsomsorgen, helsestasjon 0-5 år, skolehelsetjenesten 6-20 år og helsestasjon for ungdom.

Tjenesten har en sentral rolle i kommunens folkehelsearbeid og arbeider helsefremmende og forebyggende, både med psykisk og fysisk helse og sosiale forhold. Arbeidet innebærer veiledning, helseundersøkelser, vaksinerings, oppfølging og henvisning videre ved behov.

Helsestasjonen har 6,5 årsverk.

Ergoterapitjenesten

Ergoterapitjenesten skal hjelpe mennesker i alle aldre å fungere optimalt i hverdagen når de har problemer med å utføre daglige gjøremål på grunn av sykdom, skade eller annen funksjonshemming. Ergoterapitjenesten tilrettelegger for aktivitet og deltagelse i brukers hjem, fritid, skole/barnehage og på institusjoner. Sentrale oppgaver er hjelpemiddelformidling og boligveiledning/tilrettelegging for å kunne bo lengst mulig hjemme.

Tjenesten har 2,5 årsverk.

Fysioterapitjenesten

Fysioterapitjenesten skal bidra til å sikre innbyggerne et forsvarlig fysioterapitilbud. Fysioterapitjenesten gir tilbud om fysioterapi innen helsestasjon, skolehelsetjenesten, hjemmebehandling, sykehjem og oppfølging i distriktene. Prioriterte oppgaver her er rehabilitering og habilitering. Videre utføres individuell fysikalsk behandling for barn 0-18 år, forebyggende helsearbeid, herunder Kvello modellen, samt ivaretagelse av særskilte tilfeller hvor ordinær fysikalsk behandling på institutt enten ikke er mulig eller hensiktsmessig.

Tjenesten har 4 årsverk inkl en turnusstilling.

I budsjett 2014 er det innarbeidet økte utgifter til tilskudd til driftsavtaler private fysioterapeuter.

Frisklivssentral

Sør-Varanger Frisklivssentral har 0,50 årsverk. Sentralen er delvis finansiert av eksterne midler og bruk av bundet fond i 2014. Det er i budsjettet innarbeidet redusert tilskudd fra staten til Frisklivssentralen slik at nettoutgift i 2014 er 214 000. Fra og med 2015 er Frisklivssentralen budsjettetert med en årlig nettoramme på kr 315 000.

3200,3205 og 3300 Psykisk helse- og rustjeneste

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	22 311	19 074	19 153	19 136	19 136	19 136
Driftsinntekter	-7 215	-5 242	-4 761	-4 761	-4 761	-4 761
Netto drift	15 097	13 833	14 392	14 376	14 376	14 376

Psykisk helse- og rustjeneste ble høsten 2013 slått sammen til en avdeling med felles avdelingsleder.

Psykisk helsetjeneste

Psykisk helsetjeneste skal bidra til forebygging av psykiske lidelser gjennom tiltak for småbarnsforeldre og deres barn, gruppetilbud i forhold til angst og depresjon, informasjon og undervisning. Gi god hjelp til mennesker med psykiske lidelser. Ved tilbud om støttesamtaler, koordinering av hjelpetiltak, aktiviteter og opplæring, hjemmebesøk, oppfølging og miljøarbeid.

Tjenesten har 16 årsverk, fordelt på omsorgsboligen/miljøarbeidertjeneste med 9,5 årsverk, Møteplassen 1 årsverk, hjemmekonsulent 1 årsverk og helsesenteret med leder 4,5 årsverk.

Sosialtjenesten

Sosialtjenesten har 6 årsverk i form av hele stillinger bestående av to miljøarbeidere, en boligøkonomisk rådgiver og tre sosialkonsulenter.

Tjenestens hovedmål/arbeidsområder er;

- Rehabilitering og omsorg til personer og familier med rus- og avhengighetsproblemer
- Forebygge rus, økonomiske- og sosiale problemer på både individ og samfunnsnivå
- Saksbehandling av bostøttesaker, startlån og utbedrings- og tilretteleggingstilskudd

I tillegg til ulike tilbud til personer og familier med rusproblemer, har virksomheten gjennom statlige tilskuddsmidler igangsatt/driver ulike rusforebyggende eller skadereduserende prosjekter;

- Boligkoordinatorstilling for å forbedre bolig og bo-oppfølgingstilbud til målgruppen
- Etablering av 4 nye boliger med hjelpe- og vernetiltak til målgruppen i samarbeid med Stiftelsen boligbygg

For 2014 er det kun budsjettet med tilskudd og driftsutgifter knyttet til etablert prosjektstilling som boligkoordinator for 1.halvår.

3206 Diagnose/behandling

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	10 695	11 743	12 432	12 426	12 426	12 426
Driftsinntekter	-1 506	-1 308	-1 241	-1 241	-1 241	-1 241
Netto drift	9 190	10 435	11 191	11 185	11 185	11 185

I legetjenesten er det nå 10 fastlegehjemler etter Kommunestyrets vedtak om opprettelse av ny legehjemmel i 2011. I tillegg har tjenesten 2 kommunalt ansatte turnusleger. Den nye hjemmelen har vært utlyst 3 ganger, men en har dessverre ikke lykket å ansette noen i hjemmelen foreløpig. Det har imidlertid nettopp vært gjennomført intervjuer i forbindelse med tredje utlysning, og en har nå håp om å få hjemmelen besatt, men trolig ikke før nærmere påske. Det er dessverre meget vanskelig å rekruttere for tiden.

For øvrig er kommuneoverlegen fortsatt sterkt involvert i planlegging av innfasing av samhandlingsreformen. Hvilke budsjettmessige konsekvenser dette vil få for helsetjenesten og for kommunen i 2014 er usikkert. I tillegg til kommuneoverlegen er en av de andre fastlegene også aktivt deltagende i dette arbeidet, og vil komme til å fortsette med dette også i 2014 fordi kommunen starter arbeidet med opprettelse av kommunale ø-hjelpssenger slik samhandlingsreformen krever. Hvilken løsning som velges i vår kommune vet vi foreløpig ikke. Vi vet heller ikke om denne ordningen innføres fra 2014 eller 2015, men når den innføres forventes ikke ubetydelige konsekvenser for legetjenesten – både personellmessig og budsjettmessig. Dette må Rådmannen komme tilbake til.

Et område kommuneoverlegen ser fortsatt må prioriteres er smittevern. På grunn av økt reisevirksomhet øker også infeksjonssykdommer, og det er viktig at kompetansen på området økes og prioriteres. Dette vil bety økning, evt. omrokering av kommunale oppgaver for en av fastlegene i tillegg til kompetanseøkning. Dette vil kunne løses innen rammen av budsjettet.

Forhandlinger mellom legeföreningen og KS sentralt har resultert i noe endrede rettigheter i forbindelse med avvikling av arbeidsdag etter vakt, men fortsatt har dette ikke fått store konsekvenser for legene ved Kirkenes legesenter og dermed for Sør-Varanger kommune.

Det er i budsjett 2014 innarbeidet økte pensjonsutgifter som følge av at også legene i små kommunale stillingsprosent nå omfattes av pensjonsordningen, lønnsjusteringer samt økt basistilskudd i henhold til revidert sentral avtale.

3301 NAV – økonomisk sosialhjelp

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	11 276	9 711	12 624	12 615	12 615	12 615
Driftsinntekter	-1 663	-1 441	-2 241	-2 241	-2 241	-2 241
Netto drift	9 613	8 270	10 383	10 374	10 374	10 374

NAV Sør-Varanger er et samarbeid mellom Sør-Varanger kommune og NAV Finnmark. Kontoret har ansvar for både kommunale og statlige oppgaver som er fordelt på henholdsvis 6 kommunale og 11,6 statlige årsverk. Av kommunale oppgaver kontoret har ansvar for er ivaretagelse av økonomisk sosialhjelp, kvalifiseringsprogrammet og oppfølging av langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp de viktigste områdene.

Det er et mål for NAV Sør-Varanger å styrke arbeidet i oppfølging av brukerne med sikte på å bli selvforsørget, slik at behovet for sosialhjelp går ned, og at tiltaksordninger skal prioriteres spesielt for sosialhjelpsmottakere. Andre utsatte grupper innenfor rus- og psykiatri vil ha høy prioritet i oppfølgingsarbeidet til NAV Sør-Varanger. I det innebærer at NAV Sør-

Varanger vil prioritere oppfølgingsarbeidet med sikte på arbeid eller tiltak som skal føre til arbeid. I det inngår økonomisk veiledning som svært viktig. Samtidig forsøker enheten å få på plass 0,5 årsverk som gjeldsrådgiver, og som vil kunne bidra til at mange av brukerne skal få bistand fra NAV til å få orden på sin økonomi i langt større grad enn det en ser i dag.

Produktivitet - utvikling	2010	2011	2012
Brutto driftsutgifter pr. sosialhjelpsmottaker, i kroner, konsern	82 740	82 770	85 156
Lønnsutgifter pr. sosialhjelpsmottaker, i kroner, konsern	33 125	35 268	32 779
Samlet stønadssum (bidrag + lån)	4 672 929	5 139 780	7 062 874
Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønadsmåned	5 421	7 859	9 161
Gjennomsnittlig stønadslengde	4,4	3	3,3
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-24 år	4,8	2,9	3,3
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 25-66 år	4,4	3,2	3,4
Sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer	53	35	43
Andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer	27,6	16,4	18,6
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde	35,4	31,5	35,5
Har kommunen i løpet av det siste året gjennomført en egen brukerundersøkelse for sosialtjenesten (1=ja, 0=nei)	Nei	Ja	Nei
Årsverk i sosialtjenesten inkludert stillinger til sysselsettingstiltak	13	14,55	15
Mottakere av kvalifiseringsstønad per 1000 innbyggere 20-66 år	3,1	2,4	1,8

Som oversikten viser øker stønaden til økonomisk sosialhjelp hvert år siden 2010 til 2012 og ytterligere for 2013. Foreløpig prognose viser at økonomisk sosialhjelp for 2013 vil bli vel 9,0 mill.kr, mot budsjett 4,3 mill.kr. I konsekvensjustert budsjett for 2014 er det innarbeidet en økning innefor økonomisk sosialhjelp til 7 mill.kr. Dette er vel 2,0 mill.kr under det beregnede nivået for 2013.

For å begrense og redusere utgiftene til økonomisk sosialhjelp i 2014 og oppnå budsjettmålet har enheten følgende fokus fremover og inn i 2014 - 2017:

- Igangsette et lavterskeltilbud for brukere med sammensatt rusproblematikk (5 plasser)
- Utnytte plassene i Kvalifiseringsprogrammet ennå bedre – oppfølgingsarbeidet
- intensiveres ovenfor aktuelle brukere (herunder ungdom).
- Gjeldsrådgiving – 0,5 årsverk
- Enheten vil gi tettere oppfølging av brukere på økonomisk sosialhjelp med sikte på arbeid gjennom tiltaksbruk.
- Forebyggende sosialt arbeid
- Enheten vil igangsette et tettere samarbeid med boligkoordinator og ruskoordinator i kommune, herunder 3.parts samarbeid vedr. Lavterskeltilbudet «Ressursbasen – Kirkenes» (under planlegging)
- Enheten vil sikre at arbeidet med å styrke overgangen fra sosialhjelp til arbeid og aktivitet skal ha høyt fokus. Standard for arbeidsrettet brukeroppfølging skal benyttes for alle brukere uavhengig av ytelser.
- Enheten vil ha høyt fokus på forebyggende arbeid internt i forhold til sykefraværet ved NAV Sør-Varanger.

5.12 Omsorgstjenestene

Omsorgstjenestene er organisert i fire enheter Wesselborgen sykehjem, Prestøyhjemmet sykehjem, Tjenesten for funksjonshemmede og Hjemmebasert omsorg.

I budsjett 2014 vil det være 285,53 årsverk knyttet til omsorgstjenestene. Det er lagt inn en økning fra 2013 til 2014 på 18,5 årsverk første halvår og en reduksjon av 12 årsverk fra 01.07, slik at en totalt vil få en økning på 6,5 årsverk til omsorgstjenestene. Økningen vil være knyttet til åpning av nye omsorgsboliger ved Tangenlia og resursskrevde brukere. Reduksjonen er ved nedleggelse av avdeling B ved Wesselborgen sykehjem.

Rekruttering

Omsorgstjenestene sliter med å rekruttere faglært personell til vakante stillinger og vikariater. Det er spesielt vanskelig å få dekket alle ledige stillinger i helger. Omsorgstjenestene hadde rundt 100 vakante stillinger, 80 av disse var under 50 % med arbeidstid i helgene. I tillegg kommer vakanser på grunn av kortere og lengre fravær i stillingene som sykdom og permisjoner. Brukerne har behov for tettere oppfølging av personell med helsefaglig utdanning enn tidligere. For å kunne drive faglig forsvarlig tjenester har en leiet inn vikarbyrå med helsefagarbeider og sykepleie kompetanse i de vakante stillingene og vikariater. Det finnes lite av denne kompetansen ledig på arbeidsmarkedet og det er derfor få søkere til stillingene som lyses ut.

I november 2013 igangsettes en utredning om opprettelse av egen vikarpool/ ressursbank med sikte på å kunne øke stillingene til ansatte, samt redusere bruk av innleid vikarbyrå.

Samhandlingsreformen.

01.01.2012 trådte samhandlingsreformen i kraft. Dette innebar blant annet at kommunen fikk et medfinansieringsansvar for polikliniske konsultasjoner og ferdigbehandlede pasienter på sykehus som fortsatt trenger oppfølging og etterbehandling. Disse pasientene skrives nå ut til kommunale kortidsplasser i sykehjem og hjem og skal behandles der. Dette medfører at pasienter som blir skrevet ut fra sykehus trenger mer omfattende oppfølging både hjemme og på kortidsplassene i sykehjem.

Utviklingen viser et økende antall tjenestemottakere med komplisert sykdomsbilde spesielt innenfor de hjemmebaserte tjenestene. Det ble i 2011 lagt ned 9 langtidsplasser og i 2012 ble det langt ned 8 langtidsplasser ved Wesselborgen sykehjem. Det var vedtatt nedleggelse av 9 langtidsplasser i sykehjemmet i 2013. Det ble også vedtatt nedleggelse av 4 årsverk i hjemmebasert omsorg. Nedleggelse av disse langtidsplassene og samhandlingsreformen har ført til økte tjenester hjemme, spesielt innenfor de som mottar både hjemmesykepleie og praktiskbistand. Hjemmebasert omsorg har ikke klart å gi omfattende tjenester til alle som tidligere fikk langtidsplass i sykehjem. Dette har ført til at ca 50 % av kortidsplassene til enhver tid har vært belagt med brukere som venter på plass i en avdeling som tilbyr langtidsopphold. En har heller ikke klart målsetningen om nedleggelse av langtidsplassene, men videreført tiltaket slik at plassene legges ned i løpet av første halvår i 2014.

Siden pasientene kommer hyppigere, er sykere og kommunen må betale for ligge døgn når sykehuset melder dem ferdig behandlet, blir disse pasientene prioritert inn på kortidsplasser. Da det har vært dårlig kapasitet på kortidsplasser har en ikke kunnet ta ut utskrivningsklare

pasienter så raskt som ønsket. Enkelte ganger er det også faglige og etiske grunner for å la pasienten bli på sykehus noen dager. Dette har ført til enn mye større utgift til utskrivningsklare pasienter enn først beregnet. Budsjettet for utskrivningsklare pasienter er økt med kr. 400 000 for 2014, men samtidig er budsjett for med finansiering redusert, slik at endringene totalt ikke påvirker kommunens nettoramme.

Omsorgstjenestene er delt inn i en omsorgstrapp. Hensikten med dette er å gi tjenester på lavest effektive omsorgsnivå. Noe som innebærer at tjenestene gis på riktig nivå etter brukerens behov og at en skal kunne fylle på med tjenester ettersom behovet øker. Des færre trinn det er i trappa, vil en raskere måtte tilby omfattende og kostbare tjenester til brukerne som hadde klart seg med tjenester på et lavere nivå. Nederst i trappa er forebyggende tiltak som trygghetsalarm, hjelpemidler og praktiskbistand. Øverst er sykehjem.

I 2014 vil en styrke omsorgstrappen med 16 nye omsorgsboliger og tilføring av 11 årsverk til hjemmebasert omsorg. For 10 av boligene er målgruppen eldre. Det vil være fast bemanning tilknyttet boligene slik at trinnet under sykehjem styrkes. Dette vil føre til at en vil kunne gi tjenester på et lavere nivå og dermed et rimeligere nivå enn sykehjem. For de resterende 6 boligene er målgruppen funksjonshemmede under 67 år som har omfattende behov for tjenester. Ved å tilrettelegge for boliger med fellesareal og personalbase vil en kunne bruke ressursene mer effektivt, samtidig som brukerne vil kunne få betydelige tettere oppfølging enn i enkeltstående boliger. Ved åpning av de nye boligene vil det frigis en del andre omsorgsboliger og sykehjemsplasser slik at tiltaket om reduksjon i antall langtidsplasser kan realiseres.

En av forutsetningene for god kommunikasjon og samhandling mellom helsetjenestene har en i samhandlingsreformen lagt opp til at denne skal foregå som elektronisk kommunikasjon med meldinger i journalsystemet. I 2013 har en startet med meldingsutveksling mellom helse- og omsorgstjenestene, fastlegene og UNN. Det vil jobbes videre med denne utviklingen i 2014 der meldingsutveksling mellom kommunen og helseforetaket skal i gang.

Ressurskrevende brukere.

I de siste 10 årene har veksten i antall tjenestemottakere skjedd i aldersgruppen under 67 år. På landsbasis utgjorde 1/3 av alle omsorgstjenestens tjenestemottakere denne gruppen. De som mottok hjemmetjenester (inkl. avlastningstjenester) i 2012 i Sør-Varanger var 48 % av alle brukerne under 67 år.

Mange av de voksne, yngre brukerne har omfattende bistandsbehov. Det er i hovedsak tre grupper:

- Personer med utviklingshemming.
- Personer med psykiske og/eller sosiale problemer.
- Personer med somatiske skader og sykdommer, ofte av nevrologisk art.

Personer med alvorlige nevrologiske skader eller sykdommer representerer en stor andel av omsorgstjenestens nye brukere.

Mange av disse brukerne mottar omfattende og langvarige tjenester. De har oftere personlige assistenter, omsorgsbolig og støttekontakt, enn andre brukere i samme alder. De har også hyppigere besøk av hjemmesykepleien om kvelden og natten.

Omsorgstjenestene opprettet tjenester til 7 nye brukere med omfattende behov i 2013, såkalte ressurskrevende brukere. Enhetene fikk tilført midler til disse i siste halvår i 2013 og det er lagt inn helårs virkning i budsjettet for 2014. I de aller fleste tiltakene er det ansatt eget personell. For noen av disse brukerne er tjenestetilbudet så omfattende at enn ikke har personell nok eller kompetanse til å kunne gi faglige forsvarlige tjenester. Det har derfor vært leid inn vikarer fra vikarbyrå eller kjøpt bo- og omsorgstjenester til disse.

Kommunen kan søke staten om delvis refusjon av direkte lønnsutgifter knyttet til særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester. I kriteriene for 2013 refunderer staten 77,5 % av direkte lønnsutgifter utover kr 1 010 00 knyttet til enkelt pasienter. Det er fratrukket for psykisk utviklingshemmede og personer over 67 år omfattes ikke av ordningen.

For 2014 er det beregnet at 21 brukere av helse- og omsorgstjenestene i kommunen vil ha høye nok utgifter til å utløse det statlige tilskuddet. Det er beregnet at disse brukerne vil kunne gi grunnlag for et samlet statlig tilskudd på i overkant av 28,3 millioner kroner. Fra år 2015 er det innarbeidet reduksjon i tilskuddet som følge av tildelingsreglene om 67 år og yngre.

3000 Helse og sosialadministrasjon

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	15 706	15 122	19 378	19 348	19 348	19 348
Driftsinntekter	-5 122	-3 367	-5 633	-5 633	-5 633	-5 633
Netto drift	10 585	11 755	13 745	13 715	13 715	13 715

Avdelingen har 7,5 årsverk og består av tildelingskontoret for omsorgssaker, koordinerende enhet og systemansvarlig for journalsystemet profil.

Koordinerende enhet skal ha generell oversikt over habiliterings- og rehabiliteringstilbudet i kommunen og i helseregionen. Enheten har ansvaret for tildeling og oppfølging av koordinatorene og individuell plan.

Tildelingskontorets målsetning er å tildele tjenester etter BEON prinsippet, beste effektive omsorgsnivå, med innplassering i kommunens omsorgstrapp. I 2014 styrkes omsorgstrappen med 16 nye bemannede omsorgsboliger som er trinnet under sykehjem. Tildelingskontoret behandlet rundt 1800 saker i 2012.

Det har vært jobbet med utviklingen av elektroniske meldinger i 2013 og dette videreføres i 2014.

Avdelingens budsjett omfatter også omsorgslønn, lønn til støttekontakter samt kjøp av tjenester fra private knyttet til ressurskrevende brukere.

Det er i budsjett 2014 innarbeidet økte utgifter til kjøp av tjenester samt økt refusjon fra staten til enkelt brukere som følge av behov oppstått i 2013. Dette utgjør en økning i nettorammen med i underkant av 1,2 mill kroner.

Kommunens tilskudd til Norsk pasientskade erstatning er justert opp og det er innarbeidet økning knyttet til utskrivningsklarepasienter.

3400 Prestøyhjemmet

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	33 056	32 637	32 852	32 801	32 801	32 801
Driftsinntekter	-7 881	-7 661	-7 347	-7 347	-7 347	-7 347
Netto drift	25 175	24 977	25 506	25 454	25 454	25 454

Prestøyhjemmet er et sykehjem med totalt 40 plasser. Det er 3 somatiske avdelinger, 1 rehabiliterings/korttidsavdeling og 1 skjermet avdeling for demente. Prestøyhjemmet har totalt 47,61 årsverk fordelt på 70 stillinger for sykepleiere, ergoterapeut og hjelpepleiere. Enheten er organisert med enhetsleder og 3 avdelingsledere som ledere for avdelingene.

Mål for virksomheten er at Prestøyhjemmet skal være et sykehjem der det oppleves at det ytes service, er høy faglig kvalitet og er et sykehjem i stadig utvikling. Sykehjemmet bygger på et menneskesyn der verdier som nestekjærlighet, omsorg, menneskeverd og likeverd står sentralt.

I budsjett 2014 er det endringer i lønnsutgifter, justerte brukerbetaling og reduserte sykelønnsrefusjoner som utgjør endringene fra 2013.

3500 Hjemmebasert omsorg

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	60 780	54 667	67 815	68 186	68 186	68 186
Driftsinntekter	-11 219	-9 522	-13 398	-8 251	-8 251	-8 251
Netto drift	49 561	45 146	54 417	59 935	59 935	59 935

Enheten yter hjemmetjenester som hjemmesykepleie, praktiskbistand, matombringning, ambulerende vaktmester tjeneste, dagsenter og trygghetsalarm til Sør-Varanger kommunes befolkning.

Hjemmebasert omsorgs målsetning er at alle som ønsker det skal kunne bo hjemme så lenge det er mulig.

I medio januar vil det åpnes 10 nye omsorgsboliger ved Tangenlia bo- og omsorgssenter. Dette vil være omsorgsboliger med heldøgnsbemanning i tillegg til ordinær drift av hjemmesykepleie/praktiskbistand i distriktet Hesseng- Jarfjord.

Hjemmebasert omsorg har 79,9 årsverk til knyttet virksomheten, 11 av disse er tilført i budsjett for 2014 i forbindelse med de nye omsorgsboligene. Virksomheten utførte 646 tjenester som hjemmesykepleie, praktiskbistand, matombringning og trygghetsalarm til 341 brukere i 2012. Etter at samhandlingsreformen trådte i kraft har hjemmebasert omsorg gitt tjenester til stadig sykere pasienter hjemme. Dette er en utfordring i forhold til kompetanse og kapasitet.

Sør-Varanger kommune er vertskommune for Utviklingssenter for hjemmetjenester i Finnmark. Målsetningen til utviklingssentret er å heve den faglige kvaliteten gjennom å utvikle gode modeller for fagutvikling og spre disse til andre kommuner i Finnmark.

Utviklingssentret har mange prosjekter gående i de hjemmebaserte tjenestene, blant annet hverdagsrehabilitering, lindrende omsorg og etisk kompetanseheving i tillegg til at det drives kompetanseheving på flere nivåer.

Det er i budsjettet innarbeidet økte lønns- og driftsutgifter knyttet til åpning av de nye omsorgsboligene i Tangenlia. Videre er det innarbeidet økte utgifter samt økte refusjoner knyttet til ressurskrevende brukere i forhold til behov oppstått i løpet av 2013.

3501 Bugøynes omsorgssenter

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	6 655	5 813	6 100	6 095	6 095	6 095
Driftsinntekter	-543	-400	-400	-400	-400	-400
Netto drift	6 112	5 413	5 700	5 695	5 695	5 695

Bugøynes omsorgssenter gir hjemmetjenester til befolkningen i Bugøynes og Bugøyfjord. Ved omsorgssentret er det 8 boliger, hvor av 1 brukes til kortids- og avlastningsplass for hjemmeboende. Det gis tilbud om korttid- avlastningsopphold ved sentret til hele Sør-Varangers befolkning og ikke primært til innbyggere i Bugøyfjord- Bugøynes distriktet.

Virksomheten har 9 årsverk og utførte tjenester til 27 brukere i 2012. Disse brukerne mottok totalt 73 tjenester. Målsetningen til virksomheten er å tilrettelegge slik at en skal kunne bo hjemme så lenge det er mulig.

3600 Tjenesten for funksjonshemmede

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	42 540	47 932	53 964	53 935	53 935	53 935
Driftsinntekter	-10 017	-11 348	-10 397	-10 397	-10 397	-10 397
Netto drift	32 523	36 584	43 567	43 538	43 538	43 538

Tjenesten for funksjonshemmede består av 5 avdelinger hvorav 4 avdelinger gir omfattende og langvarige tjenester i hjemmet til voksne personer med ulike funksjonshemminger. Den 5. avdelingen er Villa aktiv som gir avlastning til familier med særlig tyngende

omsorgsoppgaver til barn/unge med ulike funksjonshemninger. Enheten har i dag 70,5 årsverk fordelt på 95 stillinger.

Enheten vil i de nærmeste årene yte tjenester til flere ressurskrevende ungdommer som skal etablere seg i egen bolig for første gang. Dette vil etter hvert få budsjettmessige konsekvenser for enheten.

I henhold til kommunestyrets vedtak i sak 042/13 er det innarbeidet helårvirkning av 8,7 årsverk opprettet i 2013 til nye brukere av tjenesten. I 2013 ble merutgiften finansiert med disposisjonsfond. Bruk av fond er redusert i budsjett 2014 og fremkommer som reduserte inntekter med 2,1 mill kroner.

Det er budsjettert med økte utgifter til kjøp av tjenester fra private samt økt refusjon fra staten for ressurskrevende brukere der behovet er oppstått og varslet kommunestyret ved kvartalsrapportering i 2013.

Budsjettet for 2014 tar også hensyn til reduserte refusjonsutgifter til andre kommuner knyttet til enkeltbrukere.

3700 Wesselborgen

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	51 936	40 677	41 659	38 129	38 129	38 129
Driftsinntekter	-12 271	-9 110	-9 222	-8 430	-8 430	-8 430
Netto drift	39 665	31 567	32 437	29 699	29 699	29 699

Wesselborgen er et sykehjem med 40 langtidsplasser fordelt på to somatiske avdelinger og en skjermet avdeling for demente, samt ni korttids- og avlastningsplasser. Virksomheten inkluderer også Tangenlia bofellesskap med åtte langtidsplasser. Totalt antall årsverk er 63 fordelt på 95 ansatte.

Wesselborgens mål er å yte tjenester med god kvalitet der brukermedvirkning er i fokus, samt skape trygge rammer for brukere og ansatte.

I 2013 ble Tangenlia omsorgsboliger med i underkant av 9 årsverk overført til Tjenesten for funksjonshemmede. Dette medfører ingen endring i budsjetttramma for 2014 da det ble justert i budsjettet for 2013.

Tiltak om nedleggelse av avdeling B som ble vedtatt i budsjettbehandlingen for 2013 ble innarbeidet med halvårlig virkning i 2013 og helårvirkning i 2014. Det har ikke vært mulig å utvikle plassene innenfor denne tidsrammen, pr oktober 2013 er det lagt ned en plass. Derfor er tiltaket innarbeidet med halvårlig virkning i 2014 tilsvarende budsjett 2013. Dette innebærer en reduksjon på 12 årsverk, samt reduksjon i driftsutgifter og brukerbetalinger med virkning fra og med andre halvår 2014. En vil oppnå full effekt av tiltaket og ytterligere besparelse på i underkant av 2,8 mill kr i 2015.

3701 Kjøkken pleie og omsorgstjenestene

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	8 095	7 980	8 136	8 133	8 133	8 133
Driftsinntekter	-2 150	-1 960	-1 890	-1 890	-1 890	-1 890
Netto drift	5 945	6 020	6 246	6 243	6 243	6 243

Kjøkkenet produserer mat til beboerne på sykehjemmene og hjemmeboende med behov for matombringning. Antall årsverk er 9,45 fordelt på 12 ansatte.

Kjøkkenets mål er å yte tjenester som har god kvalitet der brukermedvirkning er i fokus, samt skape trygge rammer for brukere og ansatte. De har kontinuerlig fokus på riktig og variert kosthold tilpasset den enkeltes behov, og opplever stadig økende behov for spesialdietter for brukerne. Dette er også ekstra kostnadsdrivende.

3703 Dagsenter for demente

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	2 007	1 996	2 054	2 052	2 052	2 052
Driftsinntekter	-100	-65	-70	-70	-70	-70
Netto drift	1 907	1 931	1 984	1 982	1 982	1 982

Utsikten dagsenter er et avlastningstilbud på dagtid for demenssyke. Virksomheten har 3 årsverk fordelt på 4 ansatte samt en varig tilrettelagt arbeidsplass i 50 % stilling. To av dagsenterets ansatte er med i kommunens demensteam sammen med to ansatte fra hjemmebasert omsorg og tildelingskontoret.

Dagsenterets mål er å yte tjenester som har god kvalitet der brukermedvirkning og godt samarbeid med pårørende er i fokus, samt skape trygge rammer for brukere og ansatte. Dagsenteret har fokus på kontinuerlig kompetanseheving innenfor demens, samt deltakelse i nettverk innenfor dette feltet i landsdelen. Dagsenteret samarbeider med Nasjonalt kompetansesenter for demens for utvikling av kvalitet i tjenesten.

5.13 Tekniske tjenester

4000-4800 Tekniske tjenester

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	146 618	105 874	104 804	104 924	104 924	104 924
Driftsinntekter	-110 929	-55 029	-51 273	-51 273	-51 273	-51 273
Netto drift	35 689	50 845	53 531	53 651	53 651	53 651

Enhet for tekniske tjenester har ansvar for:

- Kommunale bygninger.
- Kommunale veier.
- Vann, avløp og renovasjon.
- Brannvesen.
- Kommunal utbygging.

Samlet har enheten 90 årsverk. Enhet for tekniske tjenester ble opprettet medio 2013 ved at virksomhetene FDV, VAR og brannvesenet ble sammenslått.

Enheten har også i 2013 styrt store kommunale bygge- og anleggsprosjekter. Tangenlia omsorgsboliger med 16 nye omsorgsboliger og Skytterhusfjellet barnehage ble fullført og overtatt i hht fremdriftsplan og budsjett. Nye Kirkenes avløpsrensaneanlegg med nye avskjærende ledninger ble fullført og satt idrift. Utbedring av kommunale veier i hht veiplan ble igangsatt.

Enhetens samlede brutto driftsbudsjett er på vel 100 mill kr. Inntektene er på ca. 55 mill kr, det meste er innenfor selvkostområdet med vann-, avløps- og renovasjonsgebyrer.

De største utgiftspostene er innkjøp av renovasjonstjenester (husholdningsrenovasjon) 11,5 mill kr, energi 11 mill kr, vedlikehold av bygg og anlegg 7 mill, snøbrøyting 4,5 mill, kommunale eiendomsavgifter 3 mill, forsikringspoliser 2 mill kr.

4900 Sør-Varanger havnevesen

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftskostnader	17 301	15 892	18 488	18 483	18 483	18 483
Driftsinntekter	-17 301	-15 892	-18 488	-18 488	-18 488	-18 488
Netto drift	0	0	0	-4	-4	-4

Kirkenes havnevesens hovedoppgaver er å ivareta de administrative og forvaltningsmessige oppgaver Sør-Varanger kommune har etter Havne- og farvannsloven, og de bestemmelser som er gitt i medhold av denne loven.

Havnevesenet skal tilrettelegge og bidra til utvikling av havne- og sjørelatert virksomhet, herunder ivareta sikkerhet og framkommelighet i farledene. Havnevesenets oppgaver spenner fra tilsyn og myndighetsutøvelse, saksbehandling, til salg av tjenester og ytelser etter forretningsmessige prinsipper.

Havnevesenets drift omfatter forvaltning av kaier, kaiarealer, slepebåten Kraft Johansen, oljevernutstyr, farled med tilhørende sjøarealer med mer. Tjenester som ytes består bl.a. av utleie av kai og arealer, inkl ISPS, fortøyning, isbryting, trafikkstyring, slepe og bukseroppdrag, oljevernberedskap, renovasjonstjenester, vann og elektrisk kraft. Sør-Varanger har ca 1000 skipsanløp årlig, og det forutsettes samme etterspørsel etter havnetjenester og samme antall anløp i 2014 som de siste par år. Prisnivået forutsettes å være uendret ifht 2014.

Havneadministrasjonen har 7 stk 100 % stillinger. Mannskap til Kraft Johansen engasjeres ved behov. Havnevesenet kjøper havnebetjenttjenester hos Kirkenes brannvesen slik at havneanleggene holdes åpen alle dager kl 15.00 – 07.30, samt hele døgnet på helgedager.

I 2014 er det lagt inn en økt vedlikeholdskostnad på i overkant av 2 mill.kr som følge av en tilstandsrapport på kaianleggene. Vedlikeholdet gjelder rustskader på betongkaier, og kostnaden dekkes ved bruk av fond.

Totalt skal driften dekkes gjennom inntekter fra anløpsavgift, gebyrer og forretningsmessig drift. Prisene fastsettes av årlig av havnestyret og reguleres i forskrift og prisregulativ for bruk av havnevesenets kaianlegg, landareal, tjenester og sjøareal.

6. Omstillings- og nedskjæringstiltak

I følge kommuneloven § 45 om årsbudsjettet skal kommunestyret innen årets utgang vedta budsjett for det kommende kalenderår.

- Kommunestyret vedtar selv årsbudsjettet og endringer i dette. Vedtaket treffes på grunnlag av innstilling fra formannskapet.
- Innstillingen til årsbudsjett, med alle de forslag til vedtak som foreligger, skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før den behandles i kommunestyret
- Kommunestyrets vedtak om årsbudsjett, samt formannskapets saksdokumenter, sendes departementet til orientering.
- Det skal i tillegg budsjetteres med et driftsresultat som minst er tilstrekkelig til å dekke renter, avdrag og nødvendige avsetninger.

For å bringe kommunens driftsbudsjett for 2014 i balanse kreves det en budsjettreduksjon i størrelsesorden 27,2 mill.kr. Dersom kommunen skal fylle kravet til sunn kommuneøkonomi bør det også settes av sparemidler, altså budsjetteres med avsetning til fond. Det uttalte kravet til sunn kommuneøkonomi er at netto driftsresultat bør ligge på 3-4 % av driftsinntektene. For Sør-Varanger kommune vil dette utgjøre mellom 23-30 mill.kr. Dersom en legger dette til grunn må kommunestyret vedta nedskjæring og omstillingstiltak i størrelsesorden vel 50-60 mill.kr.

Kravet om 3-4 % netto driftsresultat er ikke absolutt og rådmannen ser utfordringer med å klare kravet i løpet av 2014. Slik rådmannen vurderer situasjonen kan det være mer hensiktsmessig å ha som målsetting å fylle kravet i løpet av økonomiplanperioden eksempelvis ved 1 % i 2014, 2 % i 2015 osv slik at en på sikt kan bygge opp en buffer og fylle kravene til sunn kommuneøkonomi i løpet planperioden.

For 2013 viste det konsekvensjusterte budsjettet et omstillingsbehov på vel 43 mill.kr uten avsetning til fond. Budsjettet ble vedtatt med nedskjæringstiltak tilsvarende dette, slik at det for 2013 ikke ble budsjettert med buffer, eller avsetning til disposisjonsfond. Dette er ikke en ønskelig utvikling. Det bør budsjetteres med noe avsetning og buffer for å møte eventuelle uforutsette hendelse. At en budsjetterer knapt og uten avsetning svekker kommunens handlefrihet og ikke minst likviditet.

Flere av nedskjæringstiltakene som ble vedtatt for 2013 har en ikke klart å effektivere i 2013. Dette gjelder blant annet nedleggelse av sykehjemsplasser, noe omstilling i skolene samt avvikling av leder- og administrative stillinger. Dette er igjen innarbeidet i budsjettet for 2014. Rådmannen jobber videre med å redusere innefor disse områdene, men ser at noe vil ta lengre tid enn først antatt.

Rådmannen har utarbeidet omstillings og nedskjæringstiltak for 2014. I dette kapitlet redegjøres det for hvert av tiltakene med konsekvenser. Rådmannen er inneforstått med at det kan fremkomme ytterligere konsekvenser av tiltakene enn utredningen her tar for seg, men allikevel er det forsøkt å gi en fremstilling av tiltakene og et godt nok grunnlag for politisk behandling og politisk vedtak.

Tiltak 1 Avvikling av lærlingordningen

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-650	-1 500	-1 500	-1 500
Inntekter	0	0	0	0
Netto besparelse	-650	-1 500	-1 500	-1 500

Sør-Varanger kommune tilbyr lærlingplasser. Tiltaket er opprettet for å gi ungdom mulighet for et yrkesfaglig utdanningsløp og pensiale for rekruttering spesielt av barne- og ungdomsarbeidere og helsefagarbeidere.

Kommunen har opprettet 10 lærlingplasser. I tillegg er det i 2013 tatt inn ytterligere 1 lærling. Det er dermed inngått 11 lærlingkontrakter og lønnskostnaden utgjør 1,5 mill.kr. pr. år. 6 av lærlingkontraktene går ut i 2014. Resterende 5 kontrakter går ut i 2015.

En avvikling av lærlingordningen vil gi en budsjettbesparelse på vel kr 650.000,- i 2014 og i ytterligere kr 850.000,- i 2015.

Tiltak 2 Avvikle tilskudd til de politiske partiene – partistøtten

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-165	-165	-165	-165
Inntekter	0	0	0	0
Netto besparelse	-165	-165	-165	-165

Partistøtten gis med hjemmel i Partilovens § 10 nr. 2: «Kommunen finansierer de folkevalgte gruppene i kommunestyret». En redegjørelse fra FAD av 06.12.05 slår fast følgende:

«Slik bestemmelsen er formulert, kan den imidlertid ikke tolkes som en plikt for den enkelte fylkeskommune eller kommune til å støtte sine folkevalgte grupper. Etter utvalgets forslag vil det være opp til det folkevalgte organ selv å bestemme omfanget av støtten. I prinsippet er derfor ikke bestemmelsen til hinder for at den årlige bevilgningen kan settes til 0 i den enkelte kommune. Regelen slår imidlertid fast at dersom slik støtte gis, skal den ytes (etter de nevnte kriterier)».

Parti- og representantstøtte utbetales inneværende periode med kr 15.000,- pr. parti og kr 3.000,- pr. medlem årlig. I tillegg utbetales i valgår for ikke-representerte grupper i kommunestyret kr 10.000,- pr. gruppe/parti.

Den statlige støtteordningen til partier er overtatt av fylkesmannen, slik at den kommunale støtteordningen kommer i tillegg til denne.

En avvikling av ordningen i kommunal regi vil gi en årlig innsparing på kr. 165 000,-.

Tiltak 3 Reduksjon av driftstilskuddet til Sør-Varanger menighet med 10 %

Besparelse	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgift	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000
Inntekt	0	0	0	0
Netto besparelse	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000

Det er i konsekvensjustert budsjett forslått å videreføre tilskuddet til Sør-Varanger menighet i samme størrelsesorden som for budsjett 2013, altså 5,0 mill.kr. Det er i konsekvensjustert budsjett ikke tatt høyde for lønns- og prisvekst.

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Overføring til Sør-Varanger menighet	4 863	5 009	5 009	5 009	5 009	5 009
Overføring ved reduksjon av driftstilskudd med 10 %	4 863	5 009	4 509	4 509	4 509	4 509

I tillegg foreslår rådmannen å videreføre tilskudd til opprustning og investering av kirker og kirkegårder med 2,0 mill.kr hvert år i planperioden. Tilskuddet er innarbeidet i kommunens investeringsbudsjett og finansieres ved låneopptak.

Kommunens økonomiske ansvar overfor menighetsrådet er hjemlet i Kirkeloven

§ 15. Kommunens økonomiske ansvar.

Kommunen utreder følgende utgifter etter budsjettforslag fra kirkelig fellesråd:

- Utgifter til bygging, drift og vedlikehold
- Utgifter til anlegg og drift av gravplasser
- utgifter til stillinger for kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og til daglig leder av kirkelig fellesråd
- driftsutgifter for fellesråd og menighetsråd, herunder utgifter til administrasjon og kontorhold
- utgifter til lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring
- utgifter til kontorhold for prester

Fellesrådets budsjettforslag skal også omfatte utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak i soknene.

Utgiftsdekningen skal gi grunnlag for at det i soknene kan holdes de gudstjenester biskopen forordner, at nødvendige kirkelige tjenester kan ytes, at arbeidsforholdene for de kirkelig tilsatte er tilfredsstillende og at menighetsråd og fellesråd har tilstrekkelig administrativ hjelp.

Etter avtale med kirkelig fellesråd kan kommunal tjenesteyting tre i stedet for særskilt bevilgning til formål som nevnt i denne paragraf. Sør-Varanger kommune yter tjenester til menigheten i form av regnskap, lønn og økonomitjenester samt verksteddrift.

Representant for kirkelig fellesråd kan gis møte- og talerett i kommunale organ når disse behandler saker som direkte berører fellesrådets virksomhet.

Som lovhjemmelen tilsier har kommunen et økonomisk ansvar overfor menighetsrådet, men lovteksten tilsier ikke noe om tilskuddets størrelse. Kommunens nøkkeltallanalyse viser også at det er forskjeller mellom de økonomiske tilskuddene som kommunene yter til sine respektive menighetsråd.

Prioritering	Sør-Varanger	Kostragr 12	Finnmark	Alta	Landet uten Oslo
Netto driftsutgifter til funksjon 390,393 pr. innbygger i kroner	488	632	687	365	545
Netto driftsutgifter til funksjon 390,393 i prosent av samlede netto driftsutgifter	0,8	1,1	1,1	0,7	1,1
Netto driftsutgifter til 392 andre religiøse formål pr. innbygger i kroner	24	25	29	21	42
Brutto investeringsutgifter til funksjon 390,393 pr. innbygger	581	159	109	10	159

Kostrafunksjonene 390 Den norske kirke, 392 Andre religiøse formål og 393 Kirkegårder, gravlunder og krematorier.

Som oversikten viser bruker Sør-Varanger kommune fortsatt mindre enn KOSTRA kommunene, men samtidig mer enn Alta. Sør-Varanger kommune bevilger mer i investeringstilskudd enn de øvrige kommunene. Når det gjelder overføring til andre religiøse formål bevilger vi omtrent som de vi sammenligner oss med.

Sør-Varanger menighet er en del av Varanger prosti i Nord Hålogaland bispedømme. Menigheten har ca 8 000 medlemmer. Det er 6 kirkebygg i menigheten, Bugøynes, Neiden, Kirkenes, Sandnes, Svanvik, Kong Oscar II, i tillegg til Tårnet skolekapell som er sjelden i bruk, og Kirkenes gravkapell som ikke er i bruk. Det er 8 kirkegårder i menigheten. SVM er den eneste menigheten som forvalter så mange kirker og kirkegårder, over et så stort geografisk område. I disse kirkebyggene er det kontinuerlig gudstjenester, i tillegg til begravelser og visser.

Konsekvensene ved en 10 % reduksjon av overføring til menigheten er utredet av kirkevergen som redegjør slik:

Det vil bli nødvendig å redusere antall stillinger blant de fellesrådsansatte i menigheten, dette vil føre til reduksjoner i driften. For menighetsrådet vil reduksjon i tilskudd i all hovedsak medføre at det blir umulig å utføre de lovpålagte forpliktelser menigheten har jfr. blant annet gravferdsloven og kirkeloven.

Rehabiliteringsprosjektene som pågår, og som er planlagt for flere år framover, er nødvendige grep for å ivareta forvaltningsansvaret for byggene og kirkegårdene. Kirkeverge er den som iverksetter og styrer prosjekteringen. For å gjennomføre dette har administrasjonen en arbeidsfordeling som frigir kirkevergens arbeidstid slik at det er mulig å gjennomføre rehabiliteringen. Noe av det som gjenstår er utbedringer som er særdeles viktig for bevaring og ivaretagelse av byggene. En del av investeringsprosjektene i 2014 omhandler nyetablering og utvidelser av kirkegårder. Kommunen er forpliktet til å legge til

rette for tilgjengelige gravplasser for befolkningen. Investeringsprosjektene som menighetsrådet har prioritert i 2014 er utskifting av tak på Kong Oscar II's kapell, for å stoppe en stor vannlekkasje som er i ferd med å gjøre stor skade på bygget. Det er dessuten svært nødvendig å prioritere nyetablering av kirkegård på Bugøynes og utvidelse av kirkegårdene i Neiden og hovedkirkegården på Sandnes. En reduksjon i driftstilskudd vil føre til at det ikke vil være mulig å gjennomføre de planlagte investeringsprosjektene.

Sør-Varanger menighetsråd er inne i en prosess knyttet til innføringen av festeavgift, administrasjonen og gravertjenesten jobber intenst med registrering og digitalisering. Det hentes inn festeavgift for de gravstedene som er registrert, det er et omfattende arbeid og registreringen av alle gravfelt på alle sju kirkegårdene er en prosess som vil ta flere år. For å gjennomføre dette er det avgjørende å ha personell i de stillingene som er i dag.

Menighetsrådet er godt i gang med oppgradering og oppdatering av menighetens HMS system, herunder blant annet rutiner, internkontrollsystem og brannsikkerhet. Dette krever store ressurser, og administrasjonen utfører arbeidet, med hjelp av en arbeidsgruppe fra menighetsrådet.

Mye av tilbudet menigheten gir er gjennomførbart ved hjelp av frivilling innsats. Det fryktes at reduksjon i tilbudet vil kunne bidra til å redusere antallet frivillige og dermed vil en reduksjon ha store konsekvenser.

En eventuell oppsigelsesprosess vil kreve store ressurser fra administrasjonen, og vil ikke være mulig å iverksette umiddelbart.

Tiltak 4 Reduksjon av driftstilskudd til Norasenteret IKS 10 %

Besparelse	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgift	-241	-241	-241	-241
Inntekt	0	0	0	0
Netto besparelse	-241	-241	-241	-241

Kommunen er medeier i Nora senteret IKS. Senter er et krise- og incest senter med tilbud til både menn og kvinner. Kommunen yter tilskudd i henhold til selskapsreglene for Nora senteret IKS pkt 18 der representantskapet vedtar budsjett for kommende år og den enkelte deltakerkommune har plikt til å yte sin del av det tilskuddet representantskapet har vedtatt.

Representantskapet i Nora senteret IKS har vedtatt at Sør-Varanger kommune skal yte kr. 2 410 000,- til Nora senteret IKS for 2014. Rådmannen har innarbeidet tilskuddet i konsekvensjustert budsjett.

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2016
Overføring til Nora senteret	2 340	2 340	2 410	2 410	2 410	2 410
Overføring til Nora ved 10 % reduksjon	2 340	2 340	2 169	2 169	2 169	2 169

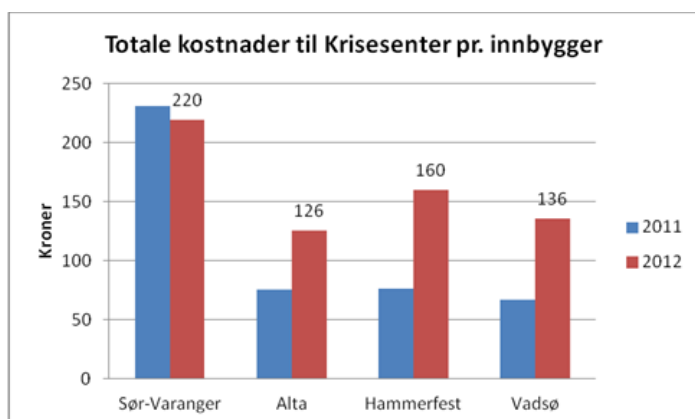

Nora senteret har i dag 800 % stilling og et budsjett i størrelsesorden 8,1 mill.kr. De er eier av et hus i Henrik Lundsgate hvor lånesaldo pr 01.01.2014 er 11,0 mill.kr. Gjelden betjenes med en årlig rente- og avdragsbelastning på vel kr. 670 000,-.

Daglig leder for Nora senteret har redegjort for konsekvensene ved 10 % reduksjon av Nora senterets budsjett, noe som for Sør-Varanger kommune vil gi en årlig besparelse på kr. 241 000,-.

Konsekvensen vil være:

- Dersom en kommune reduserer overføring bør de øvrige få tilsvarende reduksjon. Dette vil totalt utgjøre vel kr. 600 000,- i tapte inntekter for Nora senteret.
- Dette vil også få konsekvenser for budsjettet til SMI-delen: For dette området gjelder fortsatt finansieringen med 80 % fra Staten og 20 % fra kommunene. En 10 % reduksjon vil til sammen utgjøre vel kr. 650 000,- for senteret mot incest.
- Selskapsavtalen Punkt 18. Årsbudsjettet: «*Representantskapet skal vedta selskapets budsjett for kommende år. Den enkelte deltaker kommune har overfor selskapet plikt til å yte sin del, jfr. pkt 5, av det tilskudd representantskapet har vedtatt.*» Det vil gi store konsekvenser for budsjett i ettertid da ingen av kommunene vil forholde seg til selskapsavtalen. I ytterste konsekvens vil kommunene ikke oppfylle kravene om en lovpålagt oppgave etter kritesenterloven.
- Senteret har ikke mange variable poster i budsjettet. De fleste poster er faste utgifter som avdrag lån og renter, forsikring, strøm, avskrivninger, bedriftshelsetjeneste, telefon, data, serviceavtaler på bygget, penger til lønnsforhandlinger, penger til lovpålagt tolketjeneste, nødmat til beboerne og vedlikehold bygg. Vi reiser også en del ut i de andre kommunene som eier oss. Dette for å møte hjelpeapparatet der for å vareta en lovpålagt oppgave som oppfølging i reetableringsfasen til tidligere beboere. Dette krever resurser.

Sør-Varanger kommune yter om lag kr. 220,- pr innbygger til Krise- og incestsenteret. Dette er noe over sammenligningskommunen i Finnmark.

Tiltak 5 Reduksjon av driftstilskudd til museene med 10 %

Besparelse	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgift	-224	-224	-224	-224
Inntekt	0	0	0	0
Netto besparelse	-224	-224	-224	-224

Sør-Varanger, Vadsø og Vardø kommune er eiere av Varanger museum IKS og yter tilskudd til museet. Rådmannen har i konsekvensjustert budsjett innarbeidet et driftstilskudd til Varanger museum lik det som er redegjort for i avtalen mellom Sør-Varanger kommune og Varanger museum av 2009. Tilskuddet fra Sør-Varanger kommune til Varanger museum IKS er hjemlet i selskapsavtalen av 2009. I selskapsavtalen står minimumsbeløpet kr. 1 300 000,-, i tillegg er det en avtale om renhold, som ble stipulert til kr. 308 000,-, altså til sammen skal tilskuddet utgjøre kr. 1 608 000,- pr år. Dette er innarbeidet i konsekvensjustert budsjett. Tilskuddet for 2014 er ikke justert for lønn- og prisvekst.

For budsjett 2013 ble tilskuddet til Varanger museum IKS vedtatt redusert med 10 % slik at dette ble å utgjøre 1 586 150,- altså under avtalens minimums beløp på kr.1 608 000,-. Varanger museum IKS har ved flere anledninger redegjort for konsekvensene av dette ved blant annet redusert åpningstid ved både Grenselandsmuseet og distriktmuseene.

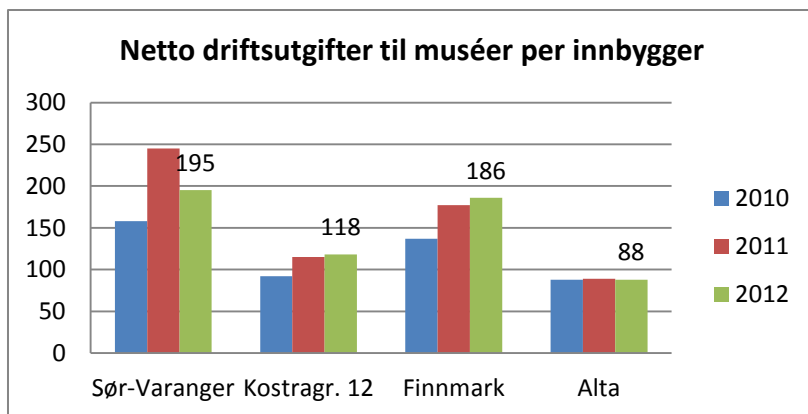
Museet får midler fra staten, fylkeskommunen og kommunene. Staten skal i utgangspunktet bidra med 60 %. Staten indeksregulerer tilskuddet årlig, mens verken fylkeskommunen eller kommunene gjør dette, noe som medfører at tilskuddet i realiteten går ned for hvert år, tatt lønn- og prisvekst i betraktning.

En reduksjon av Varanger museums IKSs tilskudd med 10 % vil utgjøre kr. 160 000,- pr år.

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2016
Overføring til Varanger museum IKS	1 705	1 586	1 608	1 608	1 608	1 608
Overføring ved 10 % reduksjon i 2014	1 705	1 586	1 448	1 448	1 448	1 448

Tilskuddet til Tana og Varanger museumssida er budsjettert med kr. 642 000,- i konsekvensjustert budsjett for 2014. Dette inkluderer også tilskuddet til Øst-Samisk museum som nå er en del av Tana og Varanger museumssida. Tilskuddet er ikke justert med lønns- og prisvekst. En reduksjon på 10 % vil utgjøre vel kr. 64 000,- pr år.

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2016
Overføring til Tana og Varanger museumssida	423	641	642	642	642	642
Overføring ved 10 % reduksjon i 2014	423	641	578	578	578	578

Som oversikten viser ligger vi noe over Kostragruppa og Alta hva angår utgifter til museer pr innbygger, men utgiftene er omlag som Finnmark for øvrig.

Tiltak 6 Reduksjon av driftstilskudd til Barentshallene KF 10 %

Besparelse	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgift	-644	-644	-644	-644
Inntekt	0	0	0	0
Netto besparelse	-644	-644	-644	-644

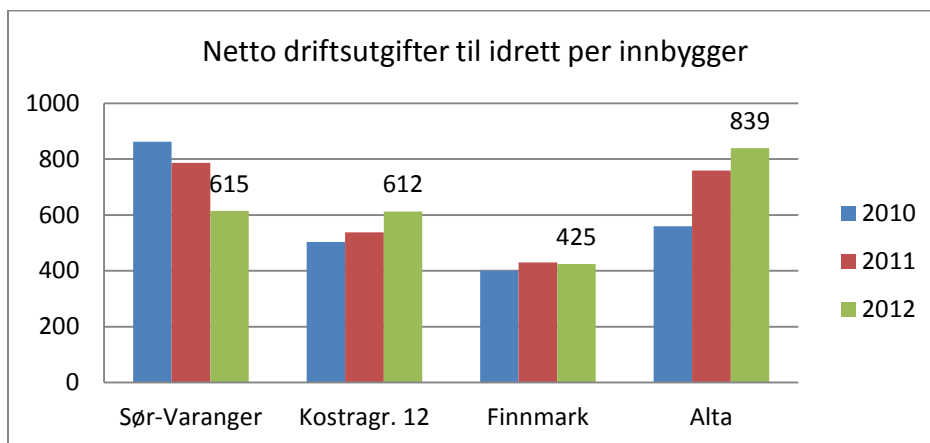
Sør-Varanger kommune har organisert sin drift av kommunale idretthaller og idrettsanlegg samt parker og anlegg i et eget selskap, Barentshallene KF. Sør-Varanger kommune yter tilskudd til driften.

Barentshallene KF fikk i forbindelse med budsjettbehandlingen for 2013 overført flere driftsoppgaver. Blant annet skal selskapet også forestå drift av alle parker og anlegg samt skiløyper og scooterløyper. Den formelle overtakelsen av disse oppgavene ble effektivt fra og med 1 mai 2013.

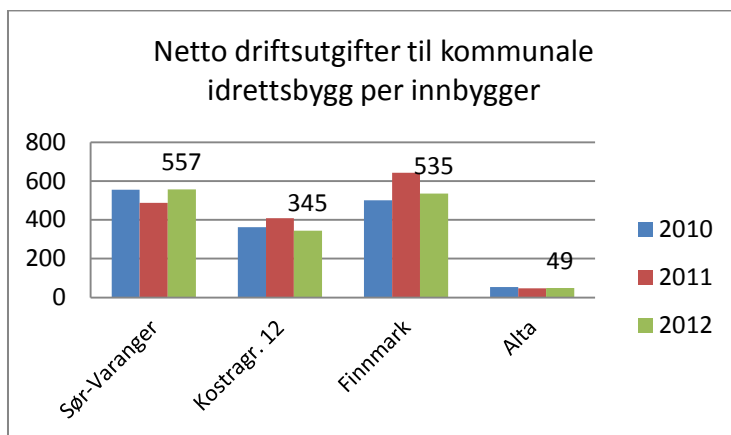
Rådmannen har i konsekvensjustert budsjett for 2014 innarbeidet ett tilskudd til Barentshallene KF som for 2013, samt helårsvirkning av overføring av de nye oppgavene. Tilskuddet for 2014 vil da utgjøre kr. 6 444 600,-. Tilskuddet er ikke lønns- og prisjustert.

(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2016
Overføring til Barentshallene KF	5 196	6 012	6 445	6 445	6 445	6 445
Overføring ved 10 % reduksjon i 2014	5 196	6 012	5 800	5 800	5 800	5 800

I tillegg foreslår rådmannen å bevilge et investeringstilskudd til opprustning og investering av parker, anlegg og idrettsanlegg med 2,0 mill.kr hvert år i planperioden. Tilskuddet er innarbeidet i kommunens investeringsbudsjett og finansieres ved låneopptak.

Oversikten viser kommunens driftsutgifter til idrett pr innbygger sammenlignet med andre. Som oversikten viser bruker kommunen mer enn de øvrige i Finnmark, men omtrent som Kostragruppa.

Dersom vi ser på utgiftene til idrettsbygg ligger disse noe over Finnmark og KOSTRA gruppa. Men langt over Alta som har en annen organisering av svømmehallen og Finnmarkshallen.

Daglig leder for Barentshallene KF har utredet konsekvensene ved 10 % reduksjon av tilskuddet kommunen yter til Barentshallene KF;

I et allerede stramt budsjett for 2013 med foreløpig merutgifter i regnskapet på over en million vil ytterligere kutt på rundt 500.000,- for 2014 ramme bety en kraftig forringelse av vårt tjenestetilbud.

Konkret har vi sett på områder som på minst mulig måte rammer våre brukere. Vi har et enormt spenn i foretaket fra Barentsbadet, Fjellhall og Barentshall til også nå scooterløyper, skiløyper og grøntanlegg sommertid.

Kynisk sett så må vi forsøke å verne om de brukere som legger igjen mest ressurser hos oss og der hovedtyngden av brukere er.

Fjellhallen har vært og er et tema for kostnadsreduksjon all den tid brukergruppene er så små som i dag. Her kan åpningstider, skolen bruk og leiepriser bli påvirket. Utnyttelse av bemanningen på dagtid i Barentsbadet er også et tema i forhold til stillingsreduksjon, all den tid skolen selv står ansvarlig for sikkerheten til sine elever. Erfaringer fra sommerens vedlikeholdskostnader viser også at det her kan være mulig å kutte kostnader uten den store innvirkning for den enkelte bruker. Da tenkes reduksjon i blomsterinnkjøp samt frekvens på gressklipping og til og med begrensning av områder hvor det skal klippes.

Tiltak 7 Eiendomsskatt - reduksjon av bunnfradraget for boligeiendommer

Besparelse (tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgift				
Inntekt	-2 700			
Netto besparelse	-2 700			

Kommunestyre skal hvert år i forbindelse med budsjettbehandlingen vedta kommunens takstvedtekter, promille, eiendomskatteområde samt eventuelle fritak.

Det er ikke innarbeidet noen endringer i eiendomskatteområdet for skatteår 2014. Utvidelse av eiendomsskatteområdet er vedtatt med virkning fra og med 2015.

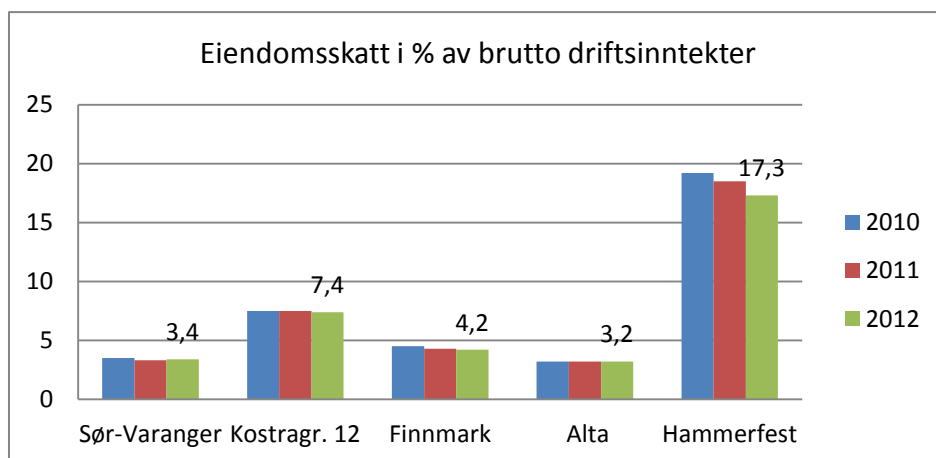
Det er i 10 års perioden, altså perioden mellom takseringer, to muligheter for å regulere inntektsnivået fra eiendomsskatten. Dette kan gjøres ved å regulere promillen samt bunnfradraget på boligeiendommer. Sør-Varanger kommune har innarbeidet maks promille altså 70/00, slik at denne kan ikke økes ytterligere.

Da gjenstår kun regulering av bunnfradraget. Kommunestyret vedtok i forbindelse med budsjettbehandlingen for 2013 et bunnfradrag på kr. 100 000,- for boligeiendommer. Bunnfradraget kan reduseres eventuelt fjernes i sin helhet.

Pr. i dag har kommunene vel 3800 boenheter innefor eiendomsskatteområdet som betaler eiendomsskatt. Dersom en velger å fjerne bunnfradraget i sin helhet vil hver boenhet få en økt eiendomsskatt på kr. 700,-. Til sammen utgjør dette et inntekspotensial på 2,7 mill.kr. Tiltaket vil kun ha virkning for 2014, da en fra og med 2015 vil fastsette nye takster, promille og eventuelle bunnfradrag.

Gjennomsnitt i landet betalte en eier av en enebolig på 120 kvadratmeter nær et kommunesenter omkring 2 850 kroner i eiendomsskatt i 2012, mot rundt 2 660 kroner året før. Høyeste rapporterte skattebeløp på en slik eiendom i 2012 var 7 000 kroner, og det laveste var 326 kroner. I Sør-Varanger kommune var gjennomsnittlig skattebeløp for en enebolig på 120 kvadratmeter 4 340 kroner i 2012.

Kommunen har for 2014 budsjettert med en inntekt fra eiendomsskatten på totalt 28,5 mill.kr, omtrent lik som for 2012 og 2013. For 2012 utgjør eiendomsskatten 3,4 % av de totale driftsinntektene til kommunen.

Tiltak 8 Avvikle startlånsordningen

(tall i 1000) Besparelse	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgift	-400	-400	-400	-400
Inntekt				
Netto besparelse	-400	-400	-400	-400

Sør-Varanger kommune tilbyr startlån til kommunens innbyggere. Startlån er en behovsprøvd låneordning hvor kommunen og husbanken har et felles ansvar for risiko og utlån. Lånet tas opp av kommunen i Husbanken, under ordinære lånevilkår, for videre utlån til lånesøkere i kommunen. Lånet innkreves og administreres av Lindorff.

Startlån er ikke en lovpålagt oppgave for kommunene, men et frivillig tilbud for å skape muligheter for vanskeligstilte å komme inn på boligmarkedet i kommunen. Dersom ordningen avvikles vil startlån ikke kunne tilbys til kommunens innbyggere da Husbanken ikke har noen egen ordningen på dette området.

Sør-Varanger kommune vedtok i budsjettbehandlingen å ta opp 10 mill.kr i startlån i 2013. Da pågangen var større en først antatt ble startlånsopptaket økt med ytterligere 10 mill.kr i september 2013. Pr utgangen av august var det behandlet 43 søknader om startlån og tilskudd. Det er hittil utbetalt 10 lån på til sammen 10.264.000,-

Ordningen kan avvikles i sin helhet. Pr i dag er startlånsordningen organisert under sosialtjenesten og det benyttes om lag 75 % stilling til oppgavene. En avvikling av tilbudet vil gi en årlig besparelse på om lag kr. 400 000,-.

Tiltak 9 Avvikling av kinotilbudet

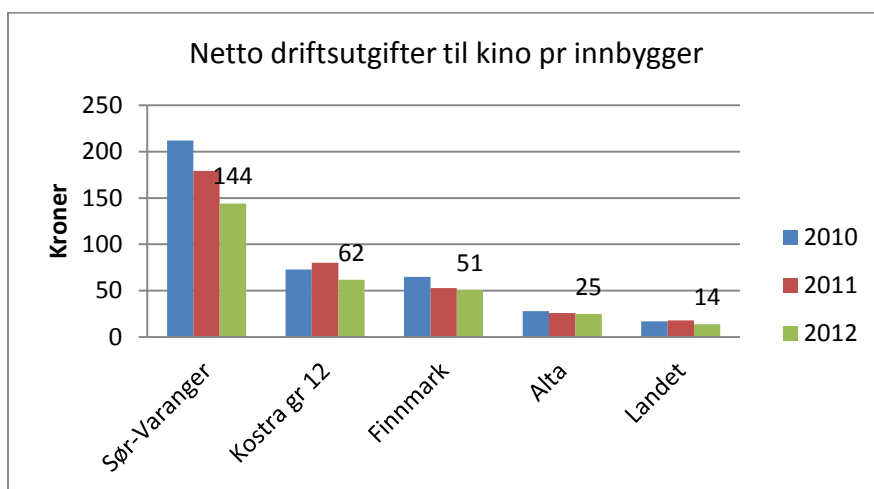
(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	0	-877	-877	-877
Inntekter	0	0	0	0
Netto besparelse	0	-877	-877	-877

Sør-Varanger kommune er medeier Aurora Kino IKS som skal sikre innbyggerne et godt og variert filmtilbud innefor en gitt driftsramme.

Under følger kommunens budsjett for kinodrift slik kinoen er organisert i dag.

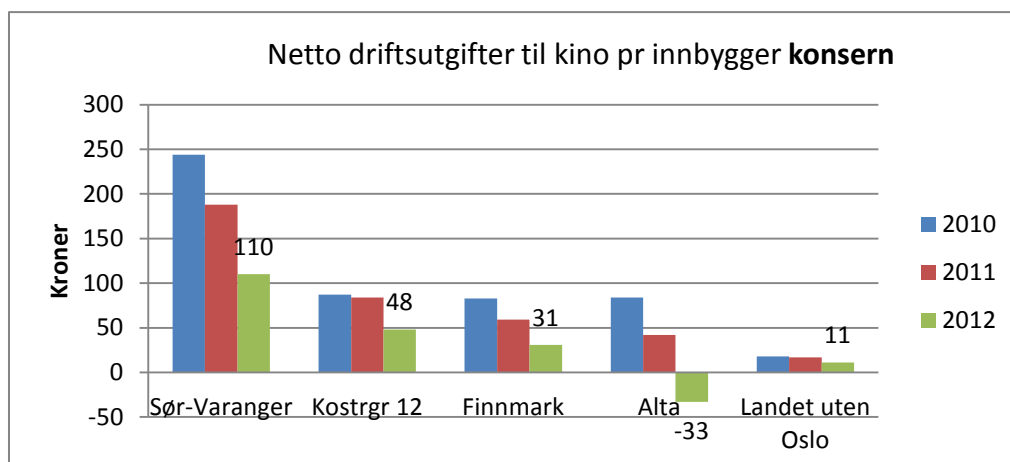
(tall i 1000)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Lønnsutgifter til renhold	329	195	202	202	202	202
Leie av lokaler	630	686	816	816	816	816
Tilskudd til Aurora kino	675	675	675	675	675	675
Bruk av disposisjonsfond	-675					
Nettoutgift kino	630	1 556	1 693	1 693	1 693	1 693

Kino	Sør-Varanger	Kostragr 12	Finnmark	Alta	Landet
Netto driftsutgifter til kino i forhold til kommunens totale driftsutgifter	0,25 %	0,11 %	0,08 %	0,05 %	0,03 %
Netto driftsutgifter til kino per innbygger	144	62	51	25	14
Netto driftsutgifter til kino per besøkende	60,6	30,3	23	10	5,5
Antall innbyggere per kinosete	30,1	27,2	23	58,8	46,1
Besøk per kinoforestilling	27	23,9	20,4	14,2	31,8

Nøkkeltallsanalysen viser at kommunen har et forholdsvis dyrt kinotilbud. Hele 144 kroner pr innbygger, eller 0,25 % av de totale driftsutgiftene, bruker vi på å gi kommunens innbyggere

et kinotilbud. Dette er langt over Alta kommune som også er medeier i Aurora Kino, som kun bruker 0,05 % av sine de totale driftsutgiftene til kino. Vi ligger også godt over gjennomsnitt i Kostra gruppa og Finnmark.

Dersom vi ser på Kostra oversikten KONSERN, netto driftsutgifter pr innbygger, altså inkludert Aurora kino IKS ser vi at utgiftene til kino pr. innbygger går betydelig ned fra år 2011 til 2012. Dette kan tyde på at Auro kino IKS sin økonomiske situasjon er noe forbedret. Kinoen har også økt antall besøkende i Kirkenes med hele 1355 besøk og omsetningen har økt.

Kinobedrift	Forestillinger	Besøk	Omsetning	Snittbesøk
2011	792	18 480	1 712 108	23
2012	770	19 835	1 866 810	26

Oversikten over er utarbeidet av Aurora kino IKS og viser antall forestillinger og besøkende i 2011 og 2012 for Aurora kino – Kirkenes kino.

Sør-Varanger kommune har vedtatt en selskapsavtale med Aurora kino IKS den 2 april 2008 gjeldende fra og med 1 januar 2009. Ifølge avtalens § 19 om uttredelse kan ikke deltakerne si opp avtalen de første fem år etter vedtakelsen av avtalen. Deretter kan kommunen med etter års skriftlig varsel si opp sitt deltakerforhold i selskapet og kreve seg utløst av det. Dette betyr at Sør-Varanger kommune kan si opp sitt deltakerforhold i selskapet med virkning fra og med 2015, dersom dette vedtas før årsskiftet 2013.

Når det gjelder leie for kinolokalet har kommunen en uoppsigelig husleiekontrakt med Coonor tom 15.01.2021. Husleien er for 2013 budsjettert til kr. 816 000,-. Dette medfører at kommunen må betjene husleien selv om kinotilbudet avvikles. Utgiftene til renhold kan avvikles.

Tiltak 10 Redusert tjenestetilbud kultur

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-320	-320	-320	-320
Inntekter	0	0	0	0
Netto besparelse	-320	-320	-320	-320

Enheten kultur og fritid har 4,83 årsverk knyttet til avdelingen allmenn kultur hvorav 1,5 årsverk er administrative stillinger innenfor området andre kulturaktiviteter. Enhetsleder utgjør det ene årsverket. Resterende 0,5 årsverk er i all hovedsak er rettet inn mot å behandle søknader tilknyttet idrettsmidler, spillemidler og kulturmidler. Stillingen har ansvaret for spillemiddelordningen i Sør-Varanger kommune. Stillingen ble nedbemannet fra 1 til 0,5 årsverk i 2013. Stillingen vil være ubemannet fra 1.1.2014.

Dersom en nedbemanner resterende 0,5 årsverk vil det gi en årlig besparelse på kr 320 000.

Konsekvensen ved å nedbemanne stillingen vil være økt saksbehandlingsmengde på gjenværende årsverk i enheten. Noe som igjen medfører mindre ressurser til øvrige oppgaver innenfor tjenesteområdet.

Det har vært en stor økning i antall søknader inn mot 2014. Dette er søknader som er fornyelser for anlegg som er bygd og ferdigstilt. I tillegg er det nå idrettslag som er i ferd med å ferdigstille NYE søknader. Det er i stor grad kommunen som står som søker i sammen med ulike idrettslag.

Redusert saksbehandlerkapasitet i enheten vil gi økt saksbehandlingstid og følgelig vil mengden av saker som behandles tilsi at kvaliteten på arbeidet også reduseres. Dette kan igjen få konsekvenser for anleggene til både nye og gamle idretter.

Tiltak 11 Avvikle kommunens ungdomsarbeid – alternativ I

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-958	-958	-958	-958
Inntekter	34	34	34	34
Netto besparelse	-924	-924	-924	-924

Alt ungdomsarbeidet i kommunen er organisert fra Basen i Kirkenes. Basen er sentral for ungdomssatsningen i kommunen; herfra organiseres Ungdomsrådet, UKM og andre prosjekter som for eksempel Kaos Spektakel og Åpen Hall.

Basen er åpen på hverdager og 3 kvelder i uka for ungdommer. Bjørnevatn Ungdomsklubb er flyttet til Kirkenes på grunn av mangel av lokalteter, og dette utgjør den tredje åpningsdagen i Kirkenes. Gjennomsnittlig besøk på klubbkveldene for høsten 2013 er per dags dato ca 20 personer. Ungdomsklubben på Bugøynes har en åpningsdag i uka.

Nøkkeltall 2012	Sør-Varanger	Kostrgr 12	Finnmark	Alta	Landet u/Oslo
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger	266	232	237	185	166
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger 6-18 år	1 647	1 326	1 420	966	1 000
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger 6-20 år	1 404	1 143	1 213	836	861
Antall årsverk ved kommunalt drevet fritidssenter	3	..	..	4	..
Årlig totale åpningstimer i kommunale fritidssenter per 1000 innb. 6-20 år	2 798	880	1 539	1 059	534

Kosta tallene viser at kommunen har prioritert tilbud rettet mot barn og unge noe høyere enn dem vi sammenligner oss med. Spesielt når det gjelder åpningstimer i kommunale fritidssenter pr innbygger i målgruppen, 6-20 år. Gjør oppmerksom på at nøkkeltallsanalysen er basert på regnskapstall fra 2012 og at til det i budsjett 2013 ble redusert med i overkant av kr 800 000 knyttet til tilbud rettet mot barn og unge.

Dersom en velger å legge ned alt ungdomsarbeid i kommunen vil det gi en årlig besparelse på kr 924 000. Besparelsen omfatter 1,43 årsverk, engasjement, tilskudd til ungdomsrådet, driftsutgifter og bortfall av leieinntekter.

Når det gjelder leie av lokaler til Basen har kommunen en uoppsigelig leiekontrakt med Coonor frem til 1.3.2021. Dette medfører at kommunen må betjene husleien selv om en avviker ungdomstilbudet. Husleien til Basen er budsjettet med kr 582 000.

Konsekvensen ved å legge ned alt ungdomstilbud i kommunen er at aktiviteter for ungdom som Ungdomsråd, Ungdomsklubber, Åpen hall, UKM, Kaos Spektakel og lignende ikke lenger vil arrangeres i kommunal regi. I tillegg vil ungdommer som ikke er i andre organiserte fritidstilbud miste et samlingssted når Basen legges ned. Det vil i større grad ramme ungdommene på Bugøynes, da de har mindre aktivitetstilbud enn på Kirkeneshalvøya.

En nedleggelse av alt ungdomstilbud vil også ramme kommunens omdømme som en kommune med en godt og variert tilbud for barn og unge.

Tiltak 12 Nedleggelse av ungdomsklubbene – alternativ II

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-450	-450	-450	-450
Inntekter	0	0	0	0
Netto besparelse	-450	-450	-450	-450

Med utgangspunkt i Basen arrangeres det gjennom året en del aktiviteter for kommunens ungdommer. Det være seg blant annet Ungdomsrådet, UKM, Åpen hall og ungdomsklubb.

Basen i Kirkenes har klubbkvelder tre kvelder i uken for ungdom bosatt på Kirkeneshalvøya. Klubbkveldene har relativt få besøkende: gjennomsnittelig 20 ungdommer per kveld. I tillegg er det en klubbkveld på Bugøynes i uka.

Dersom en velger å legge ned alle ungdomsklubbene i kommunen vil det kunne gi en årlig besparelse på kr 450 000. Besparelsen omfatter 0,93 årsverk i tillegg til driftsutgifter.

Når det gjelder leie av lokaler til Basen har kommunen en uoppsigelig leiekontrakt med Coonor frem til 1.3.2021. Dette medfører at kommunen må betjene husleien selv om en avvikler ungdomstilbudet. Husleien til Basen er budsjettet med kr 582 000.

Nedleggelse av ungdomsklubbene vil gi et redusert tjenestetilbud til barn- og unge i kommunen. Det gjenværende tilbudet vil være Ungdomsråd, UKM, KAOS, Åpen hall etc.

Konsekvensen ved å legge ned klubbkveldene vil være at de ungdommene som ikke er på organiserte fritidstilbud vil miste et tilholdssted, og kommunen har ikke et tilbud for denne ungdomsgruppen.

Det kommunale barne- og ungdomstilbudet vil bli mer prosjektorganisert gjennom ulike evenementer i løpet av året. For å drifte et redusert tilbud opprettholdes en ressurs på 0,5 årsverk samt driftsutgifter knyttet til de ulike arrangementene.

Tiltak 13 Avvikle kulturtiltak for funksjonshemmede

(tall i 1000)

	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-652	-652	-652	-652
Inntekter	170	170	170	170
Netto besparelse	-482	-482	-482	-482

Kulturtiltak for funksjonshemmede er et kulturtilbud for kommunens innbyggere over 18 år med utviklingshemming. Tilbudet inneholder i dag tirsdagsklubb, mandags- og onsdags trim samt torsdagsklubb (hobby). Tilbudet gis i dag til ca 20 voksne utviklingshemmede som ikke har noe annet tilbud i sin fritid.

Kulturtiltak for funksjonshemmede er ikke pålagt ved lov, men tilbudet reduserer behov for støttekontakter for dem som benytter seg av tilbudet.

Dersom en velger å avvikle kulturtiltak for funksjonshemmede vil det gi en årlig besparelse på kr 482 000. Besparelsen omfatter 1,1 årsverk og driftsutgifter.

Konsekvensen ved å legge ned dette tilbudet vil blant annet være at denne gruppen med hjemmeboende funksjonshemmede mister et godt fungerende tilbud. Dette vil kunne medføre at kommunen må tilby støttekontakter til de som har behov for det.

Tiltak 14 Avvikle tilskudd til frivillige lag og foreninger samt andre samarbeidspartnere

(tall i 1000)

	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-700	-700	-700	-700
Inntekter	0	0	0	0
Netto besparelse	-700	-700	-700	-700

I budsjett 2014 og økonomiplanperioden 2014-2017 er det avsatt kr 700 000 til levekårsutvalgets disposisjon til fordeling til idrett og kultur.

Utvalg for levekår vedtok i sak 004/13 følgende fordeling av midlene:

Kulturmidler	300 000
Driftstilskudd til lagseide kultur- og idrettsbygg	70 000
Tilskudd til løypekjøring	30 000
Kultur- og idrettsarrangement	200 000
17. mai	80 000
Samefolkets dag	20 000
Sum	700 000

Tilskudd til lag og foreninger er ikke en lovpålagt oppgave og kommunen mottar ikke midler til staten til dekning av dette og ordningen kan derfor avvikles i sin helhet.

Feiring av 17. mai og samefolkets dag er ikke en lovpålagt oppgave, men faller kanskje mer naturlig inn som en kommunal oppgave. Det har vært avsatt utgifter til dette på i størrelsesorden kr 100 000 de siste årene.

Dersom en velger å redusere avsetningen til levekårsutvalgets disposisjon vil det medføre at frivillige lag og foreninger får en reduksjon i sine midler til å drive ulike aktiviteter. I ytterste konsekvens kan det føre til enkelte arrangementer ikke lenger kan arrangeres på grunn av dårlig likviditet. De arrangementene som får tilskudd fra kulturmidlene har ofte en liten grad av selvkost, og det kan vise seg at det ikke lenger er grunnlag for å opprettholde aktivitetene.

Presset på gratis leie i Kultursalen og Barentshallene KF vil kunne øke. Det vil ikke bety særlig mye for ressursbesparingen – det samme arbeidet med utlysning, saksbehandling og etterarbeid vil fortsette. I noen kommuner har en gitt Idrettsrådet fullmakt til å fordele kulturmidler til idrettslagene (mot en godtgjørelse – de har jo ingen administrasjonsressurs i idrettsrådet i dag).

Dersom en velger å avvikle avsetning til levekårsutvalgets disposisjon i sin helhet vil det medføre at kommunen ikke har midler til å arrangere 6. februar og 17. mai.

Tiltak 15 Redusert tjenestetilbud ved biblioteket

(tall i 1000)

	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-210	-210	-210	-210
Inntekter	0	0	0	0
Netto besparelse	-210	-210	-210	-210

Målsetting med folkebiblioteket er å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom informasjonsformidling og ved å stille bøker og annet egnet materiale til disposisjon for alle som bor i landet. Folkebibliotekene er et ledd i nasjonalt biblioteksystem.

Oppgaver og samfunnsoppdrag er økt med ny biblioteklov, og kommunen har forpliktelser i forhold til § 1 Målsetting og lovens virkeområde. Det er viktig å ha god nok kompetanse, åpningstider og tjenestetilbud for å innfri krav i lov om folkebibliotek.

Hovedbiblioteket i Kirkenes holder til i Samfunnshusets lokaler ved torget. Biblioteket holder åpent mandag og torsdag kl 10-18, tirsdag, onsdag og fredag kl 10-17 og lørdager kl 11-14. Biblioteket har stengt en lørdag i måneden og redusert åpningstid om sommeren.

Folkebibliotek – sammenligning.	Sør-Varanger	Kostrgr 12	Finnmark	Alta	Landet uten Oslo
Netto driftsutgifter til folkebibliotek i forhold til kommunens totale driftsutgifter	0,9 %	0,6 %	0,7 %	0,7 %	0,6 %
Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger	548	378	449	369	270
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger	5,9	4,8	4,2	3,5	5
Bokutlån fra folkebibliotek per innbygger i alt	4,3	3,2	3	2,3	3,4
Barnelitteratur, antall bokutlån barnelitteratur per innbygger 0-13 år	9,6	8,6	7,5	5,7	9,7
Voksenlitteratur, bokutlån voksenlitteratur per innbygger 14 år og over	3,3	2,1	2,1	1,4	2,1
Utlån, andre media i alt fra folkebibliotek per innbygger	1,5	1,5	1,2	1,2	1,5
Omløpshastighet barnebøker i folkebibliotek	1	0,7	0,5	2,2	1,3
Omløpshastighet skjønnlitteratur for voksne i folkebibliotek	1,1	0,5	0,3	1,7	0,8
Tilvekst alle medier i folkebibliotek per 1000 innbygger	313	341	420	177	263
Besøk i folkebibliotek per innbygger	5,4	5,1	4,1	5,6	4,3
Medie- og lønnsutgifter i folkebibliotek per innbygger	404	312	363	210	231
Årsverk, antall innbyggere per årsverk i folkebibliotek	1 468	2 003	1 632	2 807	2 877

Kostra sammenligning basert på tall fra 2012 viser at Sør-Varanger har høye driftsutgifter til folkebibliotek sammenlignet med andre. Samtidig fremkommer det gode besøks- og utlånstall. Det er i all hovedsak antall årsverk hvor vi ligger høyt. Biblioteket har imidlertid redusert fra med 0,7 årsverk fra 2012. En stor andel av kommunes driftsutgifter er knyttet til husleie.

Det er knyttet 5,8 årsverk til biblioteket i Sør-Varanger hvorav 0,5 årsverk bibliotekar er ubemannet. Ved å nedbemanne med 0,5 årsverk vil det gi en årlig besparelse på kr 210 000.

En nedbemanning av 0,5 årsverk bibliotekar vil ha konsekvenser for den bibliotekfaglige kompetansen. Det vil også medføre redusert kapasitet til bibliotekfaglige tjenester.

Tiltak 16 Redusert tjenestetilbud ved Kirkenes kompetansesenter

Kirkenes kompetansesenter har ansvar for lovpålagte oppgaver innenfor opplæring i norsk og samfunnskunnskap for fremmedspråklige, grunnskole og spesialpedagogisk tilbud for voksne.

Lovpålagte oppgaver

- **Norskopplæring.** Utgifter norskopplæring er knyttet til lønnskostnader for 5,5 årsverk, samt ledelse, administrativ ressurs, generell drift og lokaler. Inntekter er knyttet til statlige overføringer per deltaker for de som har rett og plikt til norskopplæring, hvilket i 2012 utgjorde 4,1 mill kroner. I tillegg har kompetansesenteret inntekter gjennom egenbetaling for de som ikke har rett til statsfinansiert opplæring. I 2012 ga det en inntekt på 500 000 kroner. Totale inntekter norskundervisning i 2012 var på 4,6 mill kroner.
- **Spesialpedagogiske tilbud.** Dette tilbudet representerer ingen inntektsside ut over kommunale overføringer, og utgiftene knyttes til lønnsmidler til i underkant av et halvt årsverk, samt en andel av ledelse og administrative ressurser.
- **Grunnskole for voksne.** Ikke et aktivt tilbud per i dag, men det er et lovpålagt tilbud kommunen plikter å gi.

Ikke lovpålagte oppgaver

I underkant av to stillinger arbeider primært med tolking/oversettelse, russiskkurs, prosjekter og eksterne oppdrag. I tillegg avhjelper disse stillingene ledelsen ved behov, noe som styrker muligheten til utviklingsarbeid i tillegg til drift av kompetansesenteret.

Konsekvens ved kutt av stillinger knyttet til ikke lovpålagte oppgaver

Ved vurdering av kutt i ikke lovpålagte oppgaver må man ta følgende forhold i betraktning:

- Kutt av stillingene vil føre til reduserte inntekter for kommunen, samt at utnyttingsgraden av lokalene vil gå ned.
- Tap av intern ressurs i forhold til interne språklige tjenester og erfaring i samarbeid med Russland.
- Verdifull kompetanse kommunen har bygget seg opp over mange år kan forsvinne ut av organisasjonen.

Slik rådmannen ser det er det sentrale spørsmålet i denne sammenheng hvilke tjenester Sør-Varanger kommune skal tilby utover det lovpålagte.

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-1 225	-1 225	- 1 225	- 1 225
Inntekter	725	725	725	725
Netto	-500	-500	-500	-500

Den økonomiske innsparingen vil bestå av kutt i 2 stillinger som ikke er tilknyttet lovpålagte oppgaver, tilsvarende om lag 1,2 millioner kroner. Ved en reduksjon av stillinger kan man forvente at inntektssiden knyttet til utleie av lokaler til universitetet i Tromsø, Campus Kirkenes, universitetet i Nordland kan videreføres i noe grad, men at inntekter knyttet til tolking, oversettelser og kurs vil falle bort. Det knytter seg noe usikkerhet rundt størrelsen på inntektstapet.

Tiltak 17 Omstillinger i grunnskolen

November 2013 legges ny ressursfordeling i grunnskolen frem til politisk behandling. Det er med utgangspunkt i dette skjemaet rådmannen foreslår et tiltak for å redusere totalrammen for grunnskolen med 3,4 mill kr.

Fremskrivning av antall elever, samt erfaringstall viser at elevtallsutviklingen i Sør-Varanger kommune er negativ. Bare fra skoleåret 2012/2013 og til skoleåret 2013/2014 har det vært en reduksjon på 42 elever i grunnskolen fra 1206 til 1164. Det vi ser at det er en vekst på de sentrumsnære skolene og reduksjon i distriktsskolene.

Ett kutt på 3,4 mill kr. vil få konsekvenser for grunnskolen, men oppleves ikke som et dramatisk kutt da elevtallet har sunket såpass kraftig.

I modellen er det lagt opp til budsjettering per elev, med en fast tildeling på inntil 20 elever hvor de skolene som har færre enn 20 elever får en prosentvis avkorting i henhold til elevtall. Utover dette ligger det per i dag inne en sum per elev på kroner 70 000 fra og med den 21 eleven.

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-3 387	-3 387	-3 387	-3 387
Inntekter				
Netto	-3 387	-3 387	-3 387	-3 387

Ved å øke innslagspunktet på den faste summen fra 20 til 25 elever vil man redusere totalrammen til grunnskolen med 3,4 mill kr. I praksis vil det si at man får en redusert fast tildeling for inntil 25 elever, men at finansieringsordningen fra den 26 eleven vil være som tidligere, det vil si kroner 70 000 per elev.

Med bakgrunn i den desentraliserte skolestrukturen i kommunen vil kostnaden per elev variere. Vi kan dermed ikke bare se på totalsummen gitt til skole samlet på grunn av disse

variasjonene i kostnader pr elev. Det er heller ikke kvalitetsmessig rett å gi en prosentvis reduksjon på hver enkelt skole.

Generelt sett er det slik at det er dyrere per elev å drive en fådelt enn en fulldelt skole, og med et innslagspunkt på 20 elever tar man høyde for dette. Ved å øke innslagspunktet til 25 elever vil alle skoler få en reduksjon, men det kan påvirke de skolene med under 25 elever i noe større grad, da de ikke får en tildeling fra den 21 eleven som ved et innslagspunkt på 20 elever.

Utifra nevnte forutsetninger med synkende elevtall i distriktene, og stigning på de sentrumsnære skolene anser rådmannen dette for å være den mest skånsomme måten å gjennomføre en reduksjon.

En reduksjon vil i praksis bety at den enkelte skole vil ha mindre midler til rådighet til å drive opplæring og drift. Dette kan medføre negative konsekvenser for elevenes læringsprosess og læringsutbytte, samt en reduksjon av kvalitetsarbeidet på den enkelte skole.

Nyere forskning viser at der skolene får marginalt med ressurser, der det kun tillates ordinær opplæring etter minimumstimetallet som er gitt fra nasjonalt hold, og ressurser til avtalefestede oppgaver i skolen, får økt etterspørsel etter spesialundervisning for å ivareta elevenes behov. Der skoleeier legger inn en andel fleksibel ressurs som gir skolene rom for bedre tilrettelegging innen ordinær opplæring, blir ikke kravet til spesialundervisning så prekær. Ved å skjære ned slik at vi ikke har rom for fleksibel bruk av ressurser, vil det i neste omgang gå utover innhold og kvalitet i opplæringa. Dette bekreftes også gjennom deltakelse i nasjonalt prosjekt – Ekstern veiledning og Vurdering for læring.

Tiltak 18 Redusert tjenestetilbud ved PP- tjenesten

(tall i 1000)

	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
1,0 årsverk logoped	- 500	- 500	- 500	- 500
1,0 årsverk saksbehandler	-500	-500	-500	-500
Inntekter	0	0	0	0
Netto besparelse	- 1 000	- 1 000	- 1 000	- 1 000

PP- tjenesten består av 8,5 årsverk hvorav 1 avdelingsleder, 4,5 saksbehandler, 2 logopedstillinger og 1 merkantil.

PP- tjenesten sitt mandat ligger i Opplæringslovens § 5-6 og har to vesentlige hovedområder. Disse områdene er å være sakkyndig instans der loven krever det, med hensyn til barns rett til spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning. Videre å bistå skoler og barnehager i kompetanseutvikling på individ og systemnivå og være en sterk aktør i utvikling av barnehager og skoler som organisasjon.

Samlet saksportefølge i PP- tjenesten var ved utgangen av 2012 totalt 193 saker, hvorav 81 var nyhenvisninger. Sakene fordelte seg med 20 saker fra barnehage, 157 fra grunnskolen og 16 saker på voksne med behov for logopedisk hjelp.

PP- tjenesten er også en meget viktig aktør i oppfølging av Kvello modellen, både på individ og systemnivå.

PP- tjenesten møter forventninger på et bredt spekter av fagområder. Gjennom Meld. St 18 (2010-2011) forventes det at tjenesten skal være tilgjengelig og medvirke til helhet og sammenheng, arbeide forebyggende, medvirke til tidlig innsats i barnehage og skole og framstår som en faglig kompetent tjeneste.

Opplæringsloven har ingen føringer knyttet til krav på antall årsverk, kompetanse og organisering av tjenesten. Det er en nasjonal politisk målsetning å heve kompetansen i PP- tjenesten spesielt med økt fokus på systemrettet arbeid.

PP- tjenesten har 2 vakante stillinger; en logopedstilling barn og en saksbehandlerstilling.

Dersom en velger å nedbemanne PP- tjenesten vil det kunne gi en årlig besparelse på kr 500 000 pr årsverk.

Om logopedstillingene:

PP- tjenesten har hatt en logopedstilling for barn i flere år. Logopedstilling for voksne ble overført fra Kirkenes Kompetansesenter i 2012 sammen med de voksne brukerne som hadde tjenesten. Logoped for voksne jobber utadrettet med slagpasienter, afasi og stemmetrening på voksne samt gir behandling av unge voksne i alderen 20-40 år med stemmevansker som pga denne behandling evner å stå i jobb.

Barne-logopeden ivaretar barn. Denne logopediske oppfølgingen for barn med talevansker, stamming, uttalevansker og lignende er en viktig forebygging av ytterligere vansker i barnehage og skole, sosiale vansker, følelsesmessige vansker og atferd. Disse er det kun logoped som har kompetanse på å jobbe med. I tillegg gir logoped veiledning til foreldre, barnehage og skole. Gjennom Kvello-modellen har foreldre, barnehagepersonale og lærere blitt mer kompetente på å oppdage språkvansker tidlig. Mottak/tiltaksapparatet er da logopedisk kompetanse.

Konsekvenser ved å nedbemanne 1,0 årsverk logoped:

- Tilbudet og ressursene til en stor brukergruppe blir halvert
- Det gis ikke tilbud til unge mennesker som i dag står i jobb. Konsekvens kan bli at manglende behandling gir fravær fra jobb.
- Økte vansker hos barn og unge som ikke vil få den hjelpen de har krav på tidlig nok
- Kommunen må kjøpe deler av denne tjenesten av private aktører

Om saksbehandlerstilling:

PP- tjenesten har tidligere over lang tid hatt en saksbehandlerstilling vakant. Denne ble utlyst og besatt av en nyutdannet psykolog høsten 2012 og fratrudd høsten 2013. Stillingen er en ordinær saksbehandlerstilling som inngår i PP- tjenestens hele arbeidsområde jfr opplæringsloven, barnehageloven og Meld. St 18 (2010-2011)

Konsekvenser ved å nedbemanne 1,0 årsverk som saksbehandler:

- Barn og unge vil ikke kunne få kvalitativt gode tjenester like tidlig som i dag. Det må opprettes ventelister og intensjonen om tidlig identifisering og intervensjon vil bli svekket.

- PP- tjenesten vil ikke kunne utføre planlagte aktiviteter i Kvello-modellen slik modellen forutsetter
- Systemarbeid i skolene vil ikke kunne gjennomføres med slik tyngde som lovgiver ønsker.

Tiltak 19 Reduksjon i kostnader til skoleskyss

Finnmark fylkeskommune har ansvaret for organisering av skyss for alle elever i grunnskolene i Finnmark, men det er kommunene selv som bærer utgiftene beregnet etter gjeldende bussatser. Kostnader ut over gjeldende bussatser refunderes av fylkeskommunen hvis eleven har rett til slik transport enten ved at avstanden mellom hjem og skole er over den fastsatte avstand eller at skoleskyssen er innvilget av fylkeskommunen på grunnlag skade eller funksjonshemming. Skoleskyss som innvilges på grunnlag av særlig vanskelig eller trafikkfarlig skolevei er etter gjeldende regler kommunens ansvar og kostnader til denne skyssen påfaller kommunen.

Sør-Varanger kommune bruker relativt mye ressurser til skoleskyss. I 2012 utgjorde netto driftsutgifter til skoleskyss 0,8% av netto driftsutgifter totalt.

I 2013 har rådmannen igangsatt et arbeid for å gjennomgå kriterier for innvilging av gratis skoleskyss på grunnlag av særlig vanskelig eller trafikk farlig skolevei. Det er sammensatt en gruppe bestående av to representanter fra trafikksikkerhetsutvalget samt representanter fra administrasjonen. Arbeidsgruppen skal legge fram forslag til kriterier for å bedømme om en veistrekning skal anses som særlig vanskelig eller trafikkfarlig. Kriteriene skal behandles og vedtas av trafikksikkerhetsutvalget i løpet av våren 2014.

Trafikksikkerhetsutvalget skal, på grunnlag av vedtatte kriterier gjennomgå og evaluere alle strekninger der det i dag innvilges skoleskyss på grunnlag av særlig vanskelig eller trafikkfarlig skolevei.

Rådmannen forventer at det gjennom dette arbeidet vil være strekninger der det i dag innvilges skoleskyss, som vil bli omgjort og at kostnader til skoleskyss kan reduseres noe uten at dette går på bekostning av elevenes sikkerhet.

(tall i 1000) Besparelse	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-125	-300	-300	-300
Inntekter				
Netto	-125	-300	-300	-300

På grunn av allerede innvilgede søknader om skoleskyss for skoleåret 2012/2013 vil det ikke være mulig å gjennomføre tiltaket før høsten 2014.

Tiltak 20 Reduksjon i kulturskoletilbudet

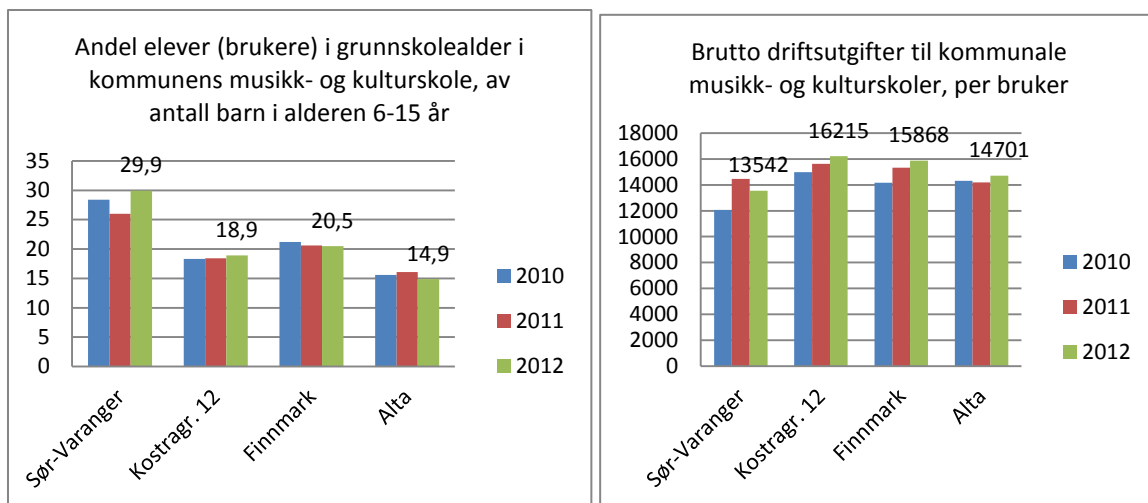
Alle kommuner er gjennom Opplæringsloven § 13-6 forpliktet til å ha en musikk – og kulturskole: **§ 13-6. Musikk- og kulturskoletilbod**

Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskoletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles.

Kulturskolen i Sør-Varanger drives gjennom egne ansatte og kjøp av tjenester. Det totale budsjett for Kulturskolen i 2014 er på 3,5 mill kroner. Lønns- og driftsutgifter utgjør samlet 4,7 mill kroner og inntekter utgjør 1,2 mill kroner.

(tall i 1000) Besparelse	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-500	-500	-500	-500
Inntekter				
Netto	-500	-500	-500	-500

Tall i 1000	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Lønnsutgifter	3 097	3 120	3 120	3 120	3 120
Kjøp av tjenester	1 040	1 040	1 040	1 040	1 040
Driftskostnader	576	576	576	576	576
Inntekter	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Netto utgift Kulturskolen	3 512	3 536	3 512	3 512	3 512

I Sør-Varanger kommune benytter hele 29,9% av barn i alderen 6-15 år seg av musikk- og kulturskoletilbudet, noe som er en langt høyere andel enn de vi sammenligner oss med. Kulturskolen tilbyr ulike aktiviteter som KULA (for de yngste), dans, visuelle kunsthøgskole, piano, gitar, fiolin, tre- og messingblåsere, trommer og teater. I tillegg til to tilbud til psykisk utviklingshemmede på Hesseng og i Kirkenes.

I 2013 er det 353 elever fra hele kommunen som mottar undervisning fra kulturskolen, 247 elever mottar undervisning fra kulturskolens egne ansatte mens resterende 106 mottar undervisning fra Samovarteateret og Musikkgarasjen.

I 2013 ble det vedtatt en reduksjon innenfor Kulturskolen på kr. 500.000. En ytterligere reduksjon vil føre til at et eller flere av tilbudene som i dag gis til elevene vil falle bort. Eventuelt kutt vil bli gjort innenfor de områder som koster kommunen mest per elev.

Tiltak 21 Nedleggelse av Skogfoss barnehage

Skogfoss barnehage har 1 avdeling med til sammen 18 plasser. For 2014 er 8 plasser besatt, 6 barn over 3 år og 1 barn under 3 år. Barnetallet i Skogfoss har vært synkende over år.

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-650	- 1 300	-1 300	-1 300
Inntekter				
Netto besparelse	- 650	- 1 300	-1 300	-1 300

Pasvik barnehage har 2 avdelinger med til sammen 36 plasser. Pr dato er alle plassene besatt.

Med utgangspunkt i dagens barnetall i Pasvik barnehage blir det fra høsten 2014 ledig 11 plasser (barn under 3 år teller 2 plasser)

Dette frigir plasser til barna som nå går i Skogfoss barnehage.

Per i dag finnes ingen totaloversikt om behovet for barnehageplasser blir dekket, da det alltid er usikkerhet knyttet til flytting bl.a. til Pasvik folkehøgskole og Svanhovd.

Dersom det blir for lite plasser i Pasvik barnehage kan det utredes utvide antall plasser i eksisterende bygg ihht lovkrav vedrørende areal og bemanningsnorm.

Det har vist seg vanskelig å rekruttere kvalifiserte barnehagelærere til Pasvik. Pr i dag er det ansatt pedagogisk leder i Skogfoss barnehage, men det har ikke vært mulig å rekruttere pedagogiske ledere til Pasvik barnehage. Dette viser sårbare fagmiljø som får konsekvenser for kvaliteten på tilbudet. Ved sammenslåing blir det ett samlet fagmiljø samt større lekemiljø for barna. Personalets kompetanse er det mest santrale ved barnehagens kvalitet.

Barnehagene i Skogfoss og Pasvik samarbeider i sommermånedene med sammenslåing til Pasvik barnehage.

Per i dag er det et barn ved Skogfoss oppvekstsenter som har SFO-plass. Denne eleven får i dag sitt SFO-tilbud i barnehagen. Skulle barnehagen ved oppvekstsenteret bli nedlagt må det finnes alternative løsninger for denne eleven innenfor oppvekstsenterets egne rammer og ressurser.

Tiltak 22 Nedleggelse av Utsikten dagsenter

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-2 054	-2 054	-2 054	- 2 054
Inntekter	70	70	70	70
Netto besparelse	-1 984	-1 984	-1 984	-1 984

Utsikten dagsenter har 3 årsverk fordelt på 4 ansatte, samt en varig tilrettelagt arbeidsplass i 50 %. Nedleggelse av Utsikten dagsenter vil gi en besparelse på 1,984 mill kr.

Utsikten dagsenter gir tilbud til hjemmeboende demente enten som forebyggende aktivitetstilbud eller avlastning. Dagsenteret har 8 plasser, og de har gitt tilbud til 32 brukere de siste to årene. Det er større etterspørsel etter tilbudet enn Sør-Varanger kommune kan innfri.

Utsikten dagsenter har representert Sør-Varanger som modellkommune i et 3-årig utviklingsprogram hvor målet var å utvikle gode dagtilbud til personer med demens. Dette i regi av Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse på oppdrag fra departementet. Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse presenterer dette arbeidet på ulike konferanser for andre kommuner. Opprettelse av dagtilbud for personer med demens, er ett av tre nasjonale satsningsområder i omsorgsplan 2015. Hensikten med tilbudet er å gi god livskvalitet gjennom blant annet å opprettholde funksjonsnivå, avlastning for pårørende og forebygging/utsettelse av innleggelse i sykehjem med opptil flere år. Dagsenteret har fokus på pårørendearbeid og oppfølging i hjemmet, og er i tillegg med og drifter kommunens

demensteam som utreder personer med demens i samråd med lege. De driver også pårørendeskole.

Konsekvensen av nedlegging er økt press på hjemmesykepleien og mindre avlastningstjenester til pårørende. Dagsenterplass for demente er helt avgjørende for å kunne bo hjemme. En må derfor forvente tidligere innleggelse i sykehjem for disse, og økte kostnader for kommunen. Dagsentertilbud er ikke en lovpålagt tjeneste, helse- og omsorgsdepartementet har foreslått at dette lovfestes som et tilbud fra 2015.

Tiltak 23 Nedleggelse av Kilden dagsenter

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-1 303	-1 303	-1 303	-1 303
Inntekter	135	135	135	135
Netto besparelse	-1 168	- 1 168	-1 168	-1 168

Kilden dagsenter er et avlastende og forebyggende aktivitetstilbud til hjemmeboende eldre. Dagsenter holder til på Eldresenteret og har 10 plasser per dag. Per i dag er det 40 brukere som har tildelt plass ved sentret. Det er 2.4 årsverk og en tilrettelagt arbeidsplass tilknyttet sentret. Fagsammensetningen på de ansatte er 1 høgskoleutdannet og to helsefagarbeidere. På grunn av brukernes funksjonsnivå og sykdomsbilde bør ikke kompetansen være lavere.

Kilden dagsenter er en av støttetjenestene til de hjemmebaserte tjenestene. Dagsenteret bidrar til at brukerne kan bo hjemme lengre og utsette innleggelse i sykehjem. Målsettingen med dagsentret er å gi fysisk og mental aktivitet, forhindre sosial isolasjon, opprettholde god ernæring, forebygge angst og depresjoner og gi muligheten til å opprettholde god livskvalitet.

Kriterier for å få plass ved dagsentret (en eller flere kriterier må være oppfylt):

- at en i liten grad kan oppretthold egen aktivitet/ sosialkontakt.
- er i faresonen for å få redusert helse på grunn av dårlig ernæring, isolasjon eller sykdom.
- har behov for omfattende tilsyn fra hjemmesykepleien.
- Avlastnings opphold

Nedleggelse av dagsentret kan resultere i at kommunen må øke hjemmetjenestene til brukerne. Hjemmebasert omsorg sliter med et forverret sykdomsbilde på de hjemmeboende hvor disse er langt sykere enn tidligere. Dette skyldes samhandlingsreformens intensjon om tidligere utskrivelser fra sykehus. Dersom dagsentret legges ned, kan en måtte øke bemanningen i hjemmesykepleien.

Dagsentret gir også tilbud om felles måltider for beboerne ved Eldresenteret og nærliggende omsorgsboliger. Dersom dagsenteret nedlegges må dette tilbudet opphøre. Det medfører at beboerne ikke har noen organisert sosiale treff i løpet av dagen, dette må eventuelt organiseres av dem selv. De aller fleste er ikke i en situasjon der det er mulig.

Faglig sett bør en øke aktivitetstilbudet til eldre hjemmeboende hvis en ønsker å forebygge sykehjemsinnleggelse. Det er mindre kostnadskrevende å drifte et dagsenter enn å gi tjenester hjemme eller på sykehjem. Rådmannen anbefaler ikke at dagesenteret blir nedlagt.

Tiltak 24 Nedleggelse av Møteplassen

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-500	-500	-500	- 500
Inntekter	0	0	0	0
Netto besparelse	-500	-500	-500	-500

Møteplassen er et åpent tilbud for mennesker som har eller har hatt psykiske lidelser eller problemer. Det er et sosialt møtested med meningsfylte aktiviteter.

Psykisk helsetjeneste har 1,0 årsverk som driver dette tilbudet i samarbeid med brukerne. Det er ca 20 faste brukere som er der nesten daglig, i tillegg kommer det noen innom av gamle og nye brukere. Møteplassen er samlokalisert med Frivillighetssentralen og noen benytter begge tilbudene.

Lovpålagte oppgave:

Dagsenter for psykisk syke er ikke er ikke en lovfestet tjeneste.

Et av formålene med helse- og omsorgstjenester er å hjelpe den enkelte til en meningsfull fritid og samvær med andre. Mange av de som bruker Møteplassen vil fylle vilkårene i loven for å få støttekontakt. Møteplassen fyller behovet for meningsfull fritid og samvær med andre for mange brukere.

I psykisk helsearbeid er det viktig å legge til rette for deltakelse i kommunens ordinære lokale tilbud, som kafeer, bibliotek, idrettslag, arbeid, skole med mer. Møteplassen er for mange det første skrittet for deltakelse i disse tilbudene. Noen bruker Møteplassen en kort periode så er de ute i arbeid eller skole. Møteplassen har i samarbeid med Nav, rus/sosialtjeneste, kriminalomsorgen og Fretex laget tilbud til enkeltbrukere der de har brukt Møteplassen som en treningsarena. Fordi Møteplassen er et åpent tilbud kommer det også mennesker innom som ellers ikke har kontakt med hjelpeapparatet og deltar på middag og andre aktiviteter.

Konsekvenser av kutt-tiltak 2013:

Psykisk helsetjeneste fikk i budsjettvedtak 2013 et kutt på kr 500.000,-. Budsjettet til Møteplassen ble kuttet med tilsvarende beløp og åpningstiden redusert med 50 %. Det ble inngått avtale med Mental helse samt brukere av tilbudet om å holde oppe de andre dagene. Erfaringer så langt er at tilbud bare basert på frivillighet viser seg å være vanskelig å opprettholde kontinuitet i. Brukere har opplevd å møte stengte dører og for mange er dette så sårbart at de ikke prøver igjen påfølgende dag.

Konsekvenser av nedleggelse

Brukerne mister en viktig sosial møteplass og et tilbud om aktiviteter. Samtidig mister kommunen en mulighet til å gi tjenester til flere brukere samlet. Resultatet kan medføre økt press på hjemmebaserte tjenester og miljøarbeidertjenester. Flere enkelt vedtak og mer en-til-en jobbing kan bli resultatet.

Det må videre tas stilling til bygningen og hva en eventuelt gjør med de øvrige aktivitetene som finnes i bygget. Psykisk helsetjeneste har småbarnsforeldretreffet der en dag i uka, Mental Helse er der fast, Frivillighetssentralen, Tirsdagsklubben og frivillige lag og foreninger har tilholdssted i bygget.

Nedleggelse av Møteplassen vil gi en besparelse på kr 500.000,- kroner. Det vil da gjenstå kr 95 000,- i budsjettet slik at det er en mulighet for drift av Møteplassen basert bare på avtale med frivillige.

Tiltak 25 Redusert tjenestetilbud ved Psykisk helsetjeneste

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-500	-500	-500	- 500
Inntekter	0	0	0	0
Netto besparelse	-500	-500	-500	-500

De overordnede mål og verdigrunnlag fra Opptappingsplanen for psykisk helse legges fortsatt til grunn for regjeringens politikk ovenfor kommunene.

Det er viktig å opprettholde, videreutvikle og styrke kapasiteten innenfor psykisk helse samt sikre videre drift av tiltak som har vist seg effektive. Dette er særlig viktig i lys av gradvis innføring av kommunal medfinansiering på psykisk helse- og rusfeltene.

Nasjonale mål og hovedprioriteringer for 2013 er blant annet bedre tilgjengelighet, tidlig intervensjon og styrking av kvalitet og innhold. Videre at innsatsen på fagfeltet sees i sammenheng med folkehelsearbeid.

Det er behov for i større grad å dreie innsatsen fra behandling til forebygging. Kommunene har en sentral rolle i å fremme helse og forebygger bedre, at vi tar ansvar tidlig, tett på der vi bor, lever og jobber. I praksis vil det ofte være vanskelig å prioritere forebygging framfor behandling selv om dette på sikt vil gi mer helse igjen for ressursene. Psykisk helsearbeid er i sin natur et relasjonsarbeid, og tidsnød og instrumentelle metoder er lite egnet i møte med mennesker som har alvorlige psykiske problemer. Det er tålmodighet og tid brukerne etterspør.

Avdelingen er en tjeneste som består av:

- Avdelingsleder – 1 årsverk
- Høyskolepersonell med videreutdanning i psykisk helsearbeid, helsesenteret - 3,5 årsverk
- Hjemmekonsulent - 1 årsverk

- Møteplassen - 1 årsverk
- Omsorgsboliger/ miljøarbeidertjeneste. – 9,5 årsverk (turnus)

Totalt har psykisk helsetjeneste 16 årsverk fordelt på 21 ansatte. Ekstravakter og vikarer kommer i tillegg.

Tjenesten er lokalisert på tre steder, på Helsesenteret, på Møteplassen og i Omsorgsboligene i Riiser Larsens gt.

Brukerne blir henvist til tjenesten fra fastlege, spesialisthelsetjenesten, Nav, helsestasjonen, barneverntjenesten, PPT og andre hjelpetjenester. Noen brukere tar kontakt selv.

Hittil i år har tjenesten 183 bruker som det gis tjenester til. Av disse var 54 mellom 0-25 år. Tjenesten mottar flere henvisninger på yngre brukere enn tidligere. I tillegg kommer brukerne av møteplassen. De tre siste årene har henvisningene ligget på 53 til 64 i året. Møteplassen har hatt rundt 100 bruker pr år.

Samhandlingsreformen fører til at pasienter blir skrevet tidligere ut fra institusjoner. Behandlingstiden i institusjon og døgntiltak er kortere. Tjenesten i kommunen får således ansvar for å gi tilbud til sykere brukere enn tidligere. Nasjonal faglig retningslinje for utredning, behandling og oppfølging av personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse (ROP-lidelser) gir anbefalinger om både *utredning, behandling og oppfølging*, samt *kompetansekrav* som må bygges opp i kommunene.

Nesten en fjerdedel av den voksne norske befolkning har en psykisk lidelse, og mellom en tredjedel og halvparten vil bli rammet en eller flere ganger i løpet av livet.

Kommunalt psykisk helsearbeid har hovedfokus på at mennesket i større grad skal kunne mestre sitt eget liv og oppleve verdighet. Psykisk helsetjeneste prioriterer barn og unge. Det er en økende andel av henvisningen som er på yngre mennesker.

Tjenesten har ikke hatt kapasitet de siste årene til å drive gruppetilbud til mennesker med angst, depresjon, eller til de som er pårørende. Tjenesten deltar i Kvello-satsingen og i prosjektet Vold i nære relasjoner.

Lovpålagte oppgave:

Kommunene er lovpålagt til å sørge for at det tilbys nødvendige helse og omsorgstjenester, Jfr § 3-1 i Helse og omsorgsloven. I andre ledd er det presisert at dette også omfatter psykisk sykdom.

Kommunen skal gi psykisk helsehjelp men det er ikke lovpålagt å opprette en egen psykisk helsetjeneste for dette.

Reduksjon av tjenesten:

Dersom tjenesten skal reduseres så må dette gjøres gjennom reduksjon av stilling. Nedbemanning av et årsverk gir en årlig besparelse på kr. 500.000,-.

Ved en nedbemanning vil dette medføre at det blir mindre tjenester til enkelt brukere. Brukere som har krav på nødvendig helsehjelp vil få denne hjelpen redusert. Det vil si at de får færre timer til samtaler, eventuelt med lenger tid mellom hver samtale og tilsvarende med

annen type oppfølging og tjenester. Kutt på dette tilbudet vil på sikt kunne føre til sykere brukere og mer bruk av døgnbehandling.

Videre er en konsekvens at kommunen ikke vil kunne møte nasjonale krav om utredning, behandling og oppfølging, samt kompetansekrav som må bygges opp i kommunene.

Tiltak 26 Avvikle Frivillig sentralen

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-685	-685	-685	-685
Inntekter	385	385	385	385
Netto besparelse	-300	-300	-300	-300

Sør-Varanger kommune har Frivillig sentralen som er lokalisert i tidligere Saviomuseet i Kongens gate. Det er 1,0 årsverk knyttet til sentralen.

Kommunen søker hvert år om statsstøtte til drift av Frivillig sentralen. I 2013 mottok kommunen kr. 310 000,- i statsstøtte. Det er 2 vilkår som må fylles for å få tilskudd; 100 % daglig leder samt 40 % lokal finansiering. Hvis sentralens budsjett reduseres vil statsstøtte reduseres tilsvarende.

Frivillig Sentralen er ikke en lovpålagt tjeneste og tilbudet kan avvikles i sin helhet. Avvikling av Frivillig Sentralen vil gi en netto besparelse på kr 300 400,-.

Frivillig Sentralen hadde i 2012 117 registrerte frivillige som til sammen utgjorde en arbeidsinnsats på ca 5 290 timer. Frivillig Sentralen fungerer som møteplass, koordinator og kontaktpunkt for frivillige og andre. De samarbeider med andre lag og foreninger og kommunale virksomheter. Blant aktivitetene de driver kan nevnes eldrekafe, språkhjelp, "vaktmestertjeneste", transport, internasjonalt arbeid, utstyrsentral og diverse arrangementer.

De nye folkehelseutfordringene tilsier at vi må mobilisere et bredere sett av samfunnets ressurser. Det er viktig å invitere frivillig sektor, arbeidslivets organisasjoner, næringslivet og andre deler av det sivile samfunnet til å engasjere seg og ta større ansvar.

Avvikling av Frivillig Sentralen vil medføre økte utgifter til hjemmebasert omsorg. Noen av tilbudene som gis av Frivillig Sentralen må gis av det offentlige når de vurderes som rett til hjelp.

Også flyktningtjenesten benytter Frivillig sentralen. Samarbeidstiltak som for eksempel språk og arbeidspraksis, språkhjelpen og internasjonale matkurs/kvelder er en del av introprogrammet. Disse tjenestene vil måtte avvikles eventuelt kjøpes av andre. Statens føringer mht flyktninger og frivillig arbeid er viktig, og samarbeidet Frivillig Sentralen og Flyktningtjenesten har styrket kommunens søknad om sentrale midler.

Frivillig sentralen har også busskjøring for barnehager og eldre. Dersom sentralen avvikles medfører dette økte utgifter til transport. Frivillig sentralen disponerer også en utstyrsentral som eventuelt må avvikles eller administreres av andre.

Tiltak 27 Avvikle Frisklivssentralen

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-334	-334	-334	-334
Inntekter	120	20	20	20
Netto besparelse	-214	-314	-314	-314

Kommunestyret i Sør-Varanger vedtok i 2011 opprettelse av Frisklivssentral.

Fra 03.09.12 ble det ansatt en 50 % veileder ved Frisklivssentralen som jobbet med oppstart/etablering og forberedelse av drift/mottak av deltagerne fra 01.01.13. Deltagerne blir henvist av lege til Frisklivssentralen.

Tilbudet gjennom Frisklivssentralen er utformet kunnskapsbasert og er innrettet slik at de når grupper som er spesielt utsatte. Frisklivssentralen er et individ- og grupperettet tilbud og er et helsetilbud til befolkningen.

Deltagerne i helsetilbudet følger et strukturert program med fysisk aktivitet 3 ganger i uka igjennom 3 måneder. De to første gruppene har hatt en gjennomføringsprosent på 70- 75 %. Den siste gruppen pågår nå og en vet ikke eksakt gjennomføringsprosent her.

Frisklivssentralen har som mål å bli et kommunalt kompetansesenter med tilbud til personer og grupper i befolkningen som har behov for nå endre helseatferd. Arbeidet baserer seg på dokumentert effektive metoder for endring av helseatferd.

Folkehelse er en lovpålagt oppgave. Det er opp til kommunen å organisere tilbud under Folkehelseparaplyen. Frisklivssentral som tiltak i seg selv er ikke en lovpålagt oppgave.

Det er satt opp et driftsbudsjett på brutto kr 334.000. Tiltaket er fullfinansiert i 2013 med bruk av fond og tilskudd fra Fylkesmannen. En må påregne større kommunal finansiering i 2014. Slik regnskapstall foreligger pr 01.10.13 vil en kunne finansiere Frisklivssentral med kr 100.000 fra bundet fond "Frisklivssentral" i 2014. Videre kan en velge å bruke kr 234.000 fra ubundet og bundet fond "Folkehelse" slik at tiltaket blir fullfinansiert i 2014.

Dersom en velger å avvikle Frisklivssentralen vil det gi en besparelse for kommunen i 2014 på kr 234.000.

Tiltak 28 Reduksjon innenfor omsorgstjenestene

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	- 5 000	- 5 000	- 5 000	- 5 000
Inntekter	0	0	0	0
Netto besparelse	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000

Det pågår for tiden en analyse av omsorgstjenestene. Analysen skal ferdigstilles 9. desember d.å. På bakgrunn av de foreløpige resultater mener rådmannen at det kan være grunnlag for å redusere driftsutgiftene innen tjenesten med anslagsvis 5 mill. kr.

Tiltaket vil være vanskelig å få gjennomført. Det vil kreve at kommunestyret vedtar tildelingskriteringer for på den måte sette rammer for tjenesteleveransen. Turnusplanlegging og turnusutfordringer så som vikarutgifter, kjøp av omsorgstjenester og heltid/deltidsproblematikken er andre eksempler.

Det er videre avdekket distriktvis forskjeller, særlig mellom Bugøynes og Kirkeneshalvøya. Forskjellene er så stor at den ikke kan forklares i brukerbehov. Gjennomgang av kostnader over de enkelte tjenester, dekningsgrader og ressursinnsats pr bruker tilsier at det skal være grunnlag for politisk veivalg som kan gi reduksjon i driftsutgiftene.

Tiltak 29 Redusert bemanning Prestøyhjemmet

(tall i 1000)

	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-400	-400	-400	-400
Inntekter	0	0	0	0
Netto besparelse	-400	-400	-400	-400

I forbindelse med budsjettarbeidet 2013 vedtok kommunestyret å igangsette analyse av helse- og omsorgstjenestene i Sør-Varanger kommune. Etter anbudskonkurranse er Lederskap AS valgt til å bistå kommunen med prosessen. Analysearbeidet ble igangsatt i høst og pågår ennå.

Det er gjort en gjennomgang av turnuser ved Prestøyhjemmet. Lederskap AS anslår at det kan være mulig å redusere variabel lønn med av omlag 2400 timer på 8 turnusperioder. De påpeker at innsparingen vil med størst sannsynlighet kunne gi innsparing ikke på antall årsverk og fastlønn, men i form av redusert behov for vikarer og dermed redusert variabel lønn.

Reduksjonene framkommer ved å samle alle «små brøker» som blir til overs i stillingene, når disse skal tilpasses turnus. Ansatte har krav på klarhet for når de skal arbeide, så «ekstra

tiden» i stillingene må legges inn i turnusen, fortrinnsvis som ekstravakter. Disse ekstravaktene skal ikke inngå i ordinært arbeid på avdelingene, men stå til arbeidsgivers disposisjon og brukes der det er mest behov pga sykdom, ferie osv. Ekstravakten representerer med andre ord vikaren som ellers måtte tilkalles.

Lederskap AS gjør et anslag på at 70 % av innsparingspotensialet, vil kunne gi innsparing i form av reduserte kostnader på variabel lønn. Dette tilsvarer en besparelse på kr 400 000.

Prestøyhjemmet sykehjem består av 5 avdelinger. Sykehjemmet har 47,61 årsverk fordelt på 70 ansatte.

Turnusanalysen er gjort avdelingsvis, og turnusteknisk uten at det ligger faglige vurderinger til grunn.

Hvordan dette skal la seg gjennomføre i praksis i en forutsigbar turnus (på 6 uker) når det utgjør så få timer pr person vil by på utfordringer. Rådmannen finner det riktig å legge frem tiltaket selv om dette ikke er tilstrekkelig bearbeidet med tanke på gjennomføring av innsparingen.

Tiltak 30 Nedleggelse av Bugøynes omsorgssenter

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter Bugøynes	-3 460	-3 460	-3 460	-3 460
Utgifter Prestøyhjemmet	1 140	0	0	0
Utgifter FDV	-220	-220	-220	-220
Sum utgifter	-2 540	-3 680	-3 680	-3 680
Inntekter Bugøynes	370	370	370	370
Inntekter Prestøyhjemmet	-435			
Inntekter FVD	335	335	335	335
Sum inntekter	270	655	655	655
Netto besparelse	-2 270	-3 025	-3 025	-3 025

Bugøynes omsorgssenter har 8 omsorgsboliger med heldøgnsbemanning. Driften er organisert med samdrift med hjemmesykepleien som gir hjemmetjenester til befolkningen i Bugøynes og Bugøyfjord. Per i dag er det 16 tjenestemottakere i området. Flere av disse har behov for heldøgns pleie og omsorg. Disse bor inne på omsorgssentret. Det er 9.0 årsverk og 14 stillinger knyttet til sentret. I bygda Bugøynes er omsorgssentret en stor arbeidsplass.

Det er mulig å legge ned Bugøynes omsorgssenter, men fortsatt opprettholde hjemmesykepleie og praktisk bistand. Dette gir en innsparing på 5.0 årsverk samt deler av driftsbudsjettet til avdelingen Bugøynes omsorgssenter. Netto besparelse ved nedleggelse omsorgssenteret 3,1 mill kroner for denne avdelingen.

Dersom en velger å avvikle tjenestetilbudet ved Bugøynes omsorgssenter vil bygget frigjøres slik at dette kan omdisponeres eventuelt selges. Bygget er på 653 m2 og er bygget i 2007 og

utvidet i 2010. Samlet investeringskostnad er 15 mill kroner. Bygget har 8 rom, felles stue og kjøkken samt kontorer.

Når det gjelder FDV utgifter knyttet til bygget vil de fortsatt løpet med om lag kr 150 000 selv om bygget frigjøres. En vil få besparelse på renhold, men samtidig bortfaller husleieinntekter. For avdelingen FDV vil nedleggelse av Bugøynes omsorgssenter medføre en netto merutgift på om lag kr 115 000 frem til eventuell omdisponering av bygget.

For å kunne oppnå helårs effekt av besparelsen på Bugøynes omsorgssenter må beboerne ved sentret flytte til Kirkenes, enten i omsorgsbolig eller på sykehjem. Det er sannsynlig at beboerne som flytter på sykehjem må bo på dobbelt rom på Prestøyhjemmet en periode. Dette medfører at en må styrke bemanningen ved Prestøyhjemmet med 4,75 årsverk i en perioden det er dobbeltrom. Økt antall beboere gir også økte brukerbetalingen ved Prestøyhjemmet. Netto kostnad for Prestøyhjemmet er beregnet til om lag kr 1 140 000 for 6 måneder i 2014.

Samlet besparelse ved å legge ned Bugøynes omsorgssenter vil være 2,3 mill kroner i 2014, ytterligere kr 755 000 i 2015.

Ved nedleggelse av sentret vil det ikke være døgn kontinuerlige tjenester i Bugøynes. Dette innebærer at en må flytte tidligere på sykehjem eller omsorgsbolig i Kirkenes området hvis en har behov for flere besøk i døgnet fra hjemmesykepleien eller har behov for tjenester hele døgnet.

Det vil også bli større belastning på de ansatte som skal drifte hjemmesykepleien. Fagmiljøet vil bli mindre og en må være alene på jobb i et stort geografisk område.

Tiltak 31 Bruk av næringsfondsmidler til dekking av lønnsutgifter

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter				
Inntekter	-500	-500	-500	-500
Netto	-500	-500	-500	-500

Bakgrunn: Det har tidligere ikke vært tillatt å benytte kommunens næringsfond (kraftfond) til å dekke løpende drift for kommunen, herunder lønnsutgifter til ansatte.

Gjennom endringer i standardvedtektene i november 2011 har imidlertid Kommunal og regionaldepartementet åpnet for at "avlønning av næringsseier eller tilsvarende for forvaltning av fondet" kan dekkes av fondet.

Rådmann anser at kommunens utgifter til forvaltning av fondene (primærnæringsfondet og næringsfondet) kan settes til kr 500 000 og dersom dette dekkes av næringsfondet vil det avlaste kommunenes ordinære driftsbudsjett tilsvarende.

Tiltak 32 Ny brannordning

Kommunens plikt til å etablere og drifte et brannvesen er regulert av brann – og eksplosjonsvernloven av 14. juni 2002 § 9, sist ajourført 19. juni 2009. Lovens § 11 tar for seg brannvesenets lovpålagte oppgaver, herunder oppgaver som er synliggjort i kommunal risiko – og sårbarhetsanalyse.

Når det gjelder dimensjonering av brannberedskapen er dette regulert av Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen av 2003, § 5. Dimensjoneringen gjøres på bakgrunn av tettsteder, innbyggertall og innsatstider. Forskriftens bestemmelser er minimumskrav. Dersom kommunal risiko – og sårbarhetsanalyse avdekker svakheter må, om nødvendig, sikkerhets - / beredskapsmessige tiltak gjennomføres.

Etter Forskriften er dimensjonering av innsatsstyrken avhengig av tettstedets størrelse og klassifisert i 4 alternativer hvor Sør-Varanger kommune faller inn under alternativ 3 Tettsted 8000 – 20 000 innbyggere.

I kommunens brannordning, vedtatt i kommunestyret i 2004, valgte kommunestyret å dimensjonere brannvesenet etter Forskriften for tettsted med mer enn 20 000 innbyggere, dvs kasernert vakt, dog med vaktlag bestående av 3 kasernerte mannskaper og en deltid hjemmevakt.

Kasernert vakt kjennetegnes ved:

- Lag med kasernert vakt
- Heltidsansatte mannskaper
- Døgnskuttinuerlig dreierende vakt
- At styrken deles i vaktlag kasernert på brannstasjonen
- At vaktlagene til enhver tid er operative innsatsenheter, også når mannskapene utfører andre oppgaver
- At normalarbeidstid er på brannstasjonen
- At brannvesenet er i stand til å utføre flere tilleggsoppgaver

Dagens brannvesen har følgende bemanning;

- Brannsjef / leder forebyggende avdeling 100 %
- 4 utrykningsledere 100 %
- 8 brannkonstabler 100 %
- 6 brannkonstabler deltid, hjemmevakt 2,4 % stilling

(tall i 1000)Budsjett Brann og beredskap virksomhet 4800	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Lønnsutgifter	8 746	8 812	8 812	8 812	8 812
Pensjon	1 244	1 253	1 253	1 253	1 253
Driftskostnader	1 355	1 355	1 578	1 578	1 578
Inntekter	-2 195	-2 065	-2 065	-2 065	-2 065
Nettoutgift	9 150	9 355	9 578	9 578	9 578

(tall i 1000)	Sør- varanger	Kostragr. 12	Finmark	Alta
Netto driftsutgifter til forebygging av branner pr. innbygger	66	105	98	35
Netto driftsutgifter til brannberedskap pr. innbygger	846	782	962	711

Det er utredet to alternativer for redusert brannvaksordning.

Alternativ 1 – redusert bemanning etter forskriftens bestemmelser for tettsted 8000 – 20000 innbyggere.

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Lønnskostnader	-3 700	-3 700	-3 700	-3 700
Inntekter	1 200	1 200	1 200	1 200
Netto besparelse	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500

Dette innebærer en bemanning av innsatsstyrke med totalt:

4 heltidsansatte utrykningsledere, kaserneret ved ordinær arbeidstid 08 – 16 utenom på helg – og høytidsdager. Utrykningslederne vil, i dreierende turnus, lede vaktlaget under innsats utenom ordinær arbeidstid.

12 deltidansatte deltidsmannskaper i dreierende turnus 16.00 – 08.00 samt på helge og høytidsdager.

I kommunens brannordning er det lagt til grunn at Kirkenes, Hesseng, Sandnes Bjørnevattn og Elvenes ses som et tettsted og at tettstedets innbyggertall derfor er satt til 8000 innbyggere. (Pr. 2012 registrert 8078 innbyggere) For Sør-Varanger kommune ville kravet om størrelse på innsatsstyrken kommet inn under Forskriftens alternativ 3.

Minimumskrav ved dette alternativet: Kombinasjon av kasernert vakt innenfor ordinær arbeidstid og lag (4 personer) med deltidspersonell utenfor ordinær arbeidstid. Utrykningsleder skal ha brannvern som hovedyrke.

Hovedmålsettingen ved slik organisering er å:

- Sikre at førsteinnsats i ordinær arbeidstid skjer med et samlet vaktlag med minst 4 personer
- Sikre høy kompetanse i vaktlaget
- Sikre at vaktlaget med deltidspersonell får profesjonell utrykningsledelse.

Forskriftens § 4 – 8 stiller krav om innsatstid ved brannutrykning dvs tiden fra brannvesenet blir varslet til at de er i innsats på skadestedet. *For Sør-Varanger kommune innebærer det at ved brann i sykehus og kommunale pleieinstitusjoner skal innsatstiden ikke overstige 10 minutter.*

Forskriftens § 5 – 3 stiller krav om at *dersom kommunen velger å organisere beredskapen med deltidsvakt i turnus skal disse ha oppmøtetid på brannstasjonen innen 4 minutter på dagtid og 6 minutter om natten.*

Dette forskriftkravet er for å kvalitetssikre at mannskapene skal kunne overholde krav om innsatstid og betyr at deltidsmannskapene må bo på Kirkenes.

Med dagens organisering med kasernert vakt har brannvesenet utført tilleggsoppgaver i form av tjenester til andre kommunale virksomheter og til det private markedet. Ved endring av beredskapsordning til en ordning med deltidsvakt i turnus kan ikke lenger flere av disse oppgavene utføres, noe som vil innebære reduserte inntekter.

Konsekvenser ved valg av alternativ 1.

- Reduksjon av fast ansatte: 8 stillinger brannkonstabel 100 %
- Ansette 6 deltids brannkonstabler 2,4% stilling (pr. i dag er det kun 3 av 6 deltidsansatte som bor i Kirkenes og ut fra det ikke vil innfri kravet om fremmøtetid jfr. Forskriftens § 5 – 3.)
- Ansette feier i 100 % stilling
- Reduksjon av inntekter: kr. 1 110.000
- Kompetanseutvikling v / Norges brannskole for nye mannskaper

Alternativ 2 – Endring av dagens brannordning til 2 døgnekasernert.

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Lønnskostnader	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Inntekter				
Netto besparelse	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500

Dette innebærer en bemanning av innsatsstyrke med totalt:

- 4 kasernerte utrykningsledere i dreiende turnus
- 4 kasernerte brannkonstabler i dreiende turnus
- 8 deltidsansatte brannkonstabler på hjemnevakt i dreiende turnus

Denne modellen skisserer en løsning basert på 2 døgnekasernerte mannskaper. Denne løsningen gir totalt sett en større forutsigbarhet og trygghet enn alternativ 1, ikke minst i forhold til å kvalitetssikre at 2 mann + brannmateriell kommer tidlig på plass til brann / ulykkesstedet for å starte klargjøring for innsats. Begrensningen er allikevel at *brann som innebærer røykdykkerinnsats krever minimum 4 mann* jfr. Forskrift om røyk - og kjemikaliedykking kap. 7.

Bemanning.

En endring av dagens brannordning til Alt 2 innebærer:

- Reduksjon av antall faste mannskaper fra 12 til 8 heltidsansatte.
- Økning av antall deltidsansatte fra 6 til 8 ansatte i 2,4 % stilling.
- Tilsette leder beredskap 100 % stilling
- Tilsette feier 100 % stilling.

Bakgrunn bemanning. (Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen)

Forskriftens § 4 – 10 stiller krav om overordnet innsatsledelse i dreierende turnus.

Leder beredskap vil gå inn i overbefalsordning sammen med brannsjef, varabranssjef og 1 utrykningsleder. I tillegg vil vedkommende ha ansvar for opplæring og øvelser, brannmateriell, utarbeide innsats – og beredskapsplaner, være vikar for utrykningsleder ved avspasering, sykdom, ferie osv.

Opprette ny stilling som feier. Ved dagens organisering utfører brannmannskapene den praktiske feietjenesten i kommunen. Denne løsningen vil ikke la seg gjennomføre ved ny organisering. Det må derfor ansettes feier. Feietjenesten er en del av det brannforebyggende arbeid og utgifter til stillingen belastes feie – og tilsyn og dekkes inn av feie – og tilsynsgebyr. Dette innebærer en tapt inntekt på kr. 420 000 ved at beredskapsavdelingen (brannmannskapet) ved dagens løsning har utført tjenesten for forebyggende avdeling.

Mottak av trygghetsalarmer. Denne tjenesten binder opp en person på vakta 24 timer i døgnet. Pr. mann på vakt utgjør dette 14 timer effektiv tid. Totalt utgjør dette ca 2 årsverk. Særavtalen for branntjeneste, SF 2404, regulerer brannmannskapenes effektive tid på vakt til 21 timer av totalt 42 timer pr. uke. Ved å flytte mottak av trygghetsalarm til alternativt alarmmottak vil brannvesenet få mulighet til å utføre tilleggstjenester. For å kunne utføre kontroll med brannkummer kreves det, på grunn av mannskapets sikkerhet, 2 mann til denne tjenesten. Det samme gjelder for å kunne utføre fortøyningstjenesten for havnevesenet. En flytting av trygghetsalarmer vil utredes av rådmannen og fremmes som egen sak i 2014.

Oversikt over dagens tilleggstjenester.

Oppgave	Inntekt dagens ordning	Kan videreføres Alt. 1	Kan videreføres Alt. 2	Kommentar
Mottak av trygghetsalarmer	0	Nei	Nei	Tjenesten kan kjøpes ved annen alarmsentral. Pris: ca kr. 200 000.
Tjenester for havnevesenet.	Kr. 855 000	Nei	Ja	
Daglig matkjøring til institusjoner	Kr. 50 000	Ja Innenfor normalarbeidstid	Ja	Bruk av taxi: kr. 800 pr. gang.
Daglige vaktrunder kommunale bygg	Kr. 60 000	Nei	Nei	Må kunne utføres av skolene selv.
Rottesertifikat	Kr. 55 000	Ja	Ja.	
Salg av kurs / øvelser til Sydvaranger Gruve AS	Kr.100 000	Ja	Ja	SVG foretar nå selv alt av spyleoppdrag som ble utført av BV i 2012.
Postkjøring	Kr. 45 000	Ja	Ja	
Flagging	0	Ja. Normalarbeidstid	Ja	
Kontroll av slukkeapparat husbrannslanger for FDV	0	Ja	Ja	Verdi av arbeid ca. 70 000.- + driftsutgifter transport.
Feietjeneste Berlevåg	140 000	Nei	Ja	
Sum	1 305 000	200 000	1 245	

Oppsummering

Som konsekvensvurderingen viser vil en endring fra dagens brannordning med kasernert vakt 3 + 1 deltid til Alternativ 2 med kasernert vakt 2 + 2 deltid, la seg gjennomføre. De fleste av de tilleggsoppgaver vi i dag gjennomfører vil kunne videreføres jfr. Oversikt tilleggstjenester Alt 2. Men som tidligere nevnt vil det betinge en flytting av sentral for mottak av trygghetsalarm. Dette er uansett en tjeneste som bør vurderes flyttet for å gi rom for andre viktige oppgaver både innenfor beredskap, forebyggende og tilleggsoppgaver.

En annen utfordring kan, for begge alternativer, bli å ansette deltidspersonell med bosted Kirkenes.

Tiltak 33 Innføring av avgiftsparkering

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-300			
Bruk av fond	300			
Netto	0			

I perioden 1994 – 2001 var det kommunal avgiftsparkering i Kirkenes sentrum. Avgiftsparkeringen omfattet kun 66 plasser og avgiften var kr. 2,- pr. time. Få plasser og avgiftens størrelse gjorde at avgiftsparkeringen isolert sett ikke var lønnsom, og ordningen ble avviklet i 2001. Kommunen hadde gjennom ordningen håndhevingsmyndighet for alle typer parkeringsovertredelser i hele kommunen.

Det foreslås utført utredning av parkeringsregulering og avgiftsparkering med sikte på innføring av ordningen i Kirkenes. En parkeringsordning er ikke kun økonomisk begrunnet, men også av trafikale hensyn, jfr økt biltrafikk i Kirkenes.

For å få et godt beslutningsgrunnlag er det nødvendig med en utredning. Utredning av parkeringsregulering og avgiftsparkering er anslått til å koste kr. 300.000,-. Utredningen tar for seg avgrensning av avgiftssoner, avgrensning offentlig – privat, målsetninger, håndheving, avgiftsnivåer, kompetansebehov, organisering, inntekter, utgifter (investering – drift), fremdriftsplan etc. Registreringer av dagens situasjon må gjøres for å ha gode data til utredningen. Utgiften dekkes ved bruk av rådmannens omstillingsfond.

Etter en tilbudskonkurranse kan utredningen tidligst foreligge i april/mai 2014. Erfaringer tilsier at etter beslutning tar det ca 1 år før ordningen er i operativ drift. Vedtak om innføring av avgiftsparkering medio 2014 betyr driftsstart sommeren 2015. Investerings-, driftsutgifter og inntekter avdekkes først når omfang og struktur er beskrevet i utredningen.

Utvalg for plan og samferdsel delegeres ansvar for utredningen.

Tiltak 34 Konkurransetsetting av veidrift og veivedlikehold.

(tall i 1000)	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	-300			
Bruk av fond	300			
Netto	0			

Sør-Varanger kommune ca 160 km kommunale veier og gater, inkl. 3180 gatelys. Netto driftsbudsjett i 2013 er 9,7 mill kr. Innkjøp av varer og tjenester utgjør i dag ca. 70% av driftsbudsjettet. Det meste er bundet opp i kontrakter innen snøbrøyting og drift av gatelys.

Kommunen egendrift omfatter vintervedlikehold av gater og plasser i Kirkenes og Bugøynes. Samt sommervedlikehold av alle kommunale veier.

Rådmannen foreslår at den kommunale veidrift utredes med sikte på konkurranseutsetting av all kommunale veidrift.

Utredningen skal synliggjøre alle sider ved forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale veier samt oversikt over utstyr og bygninger som kan avhendes ved avvikling av kommunal egendrift.

Det kjøpes inn nødvendig kompetanse til utredningsarbeidet. Arbeidet utføres i 1. halvdel 2014 og fremmes deretter til politisk behandling innen utgangen av juni 2014.

Det kjøpes inn nødvendig kompetanse til utredningsarbeidet. Arbeidet utføres i 1. halvdel 2014 og fremmes deretter til politisk behandling innen utgangen av juni 2014.

Tiltak 35 Styrking av tjenestetilbudet på Helsestasjon

tall i 1000)

	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Utgifter	500	500	500	500
Inntekter	0	0	0	0
Netto økning	500	500	500	500

Helsestasjons- og skolehelsetjeneste er en lovpålagt tjeneste til alle barn- og unge 0-20 år og til gravide som ønsker å gå til svangerskaps- og barselkontroll.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er svært viktige forebyggende tjenester for barn og unge 0-20 år. Tjenesten når ut til alle og har høy oppslutning. En god helsestasjons- og skolehelsetjeneste er viktig for blant annet å gi nye foreldre trygghet gjennom god svangerskaps- og barseloppfølging, forebygge sykdom og fange opp tidlige signaler på mistrivsel, utviklingsavvik og atferdsproblemer, og bidra til iverksetting av tiltak tidlig i forløpet.

I budsjett 2013 og økonomiplanperioden 2013-2016 er det i henhold til vedtak i kommunestyret innarbeidet en reduksjon av tjenestetilbudet ved helsestasjon med kr 500

000. For å oppnå besparelsen i 2013 har helsestasjon holdt 0,5 årsverk vakant. I tillegg har avdelingen hatt økte inntekter i form av sykelønnsrefusjoner, uten at det har vært hentet inn tilsvarende vikarressurs.

Konsekvensene har vært som varslet i tiltaksutredningen i budsjett 2013;

Helsestasjon klarer ikke å utføre alle anbefalinger som gis i veileder for en god kvalitativ tjeneste, kutt i konsultasjoner skolehelsetjeneste / åpen dør for elevene i skolehelsetjenesten samt manglende bistand til enkeltbrukere, grupper og skoler. Videre er konsekvensene manglende satsning på generell forebyggende og helsefremmende arbeid, ingen nye individuelle koordinatoroppdrag samt redusert mulighet for å gjennomføre Kvello-satsningen.

I konsekvensjustert budsjett for 2014 og økonomiplanperioden er vedtaket om redusert tjenestetilbud ved helsestasjon innarbeidet som varig nedbemanning av 1,0 årsverk helsesøster.

Årsverk 2012	Sør-Varanger	Kostragr 12	Finnmark	Hammerfest	Landet uten Oslo
Årsverk av helsesøstre pr 10 000 innbyggere 0-5 år	68,4	74	76,2	119,9	59,3

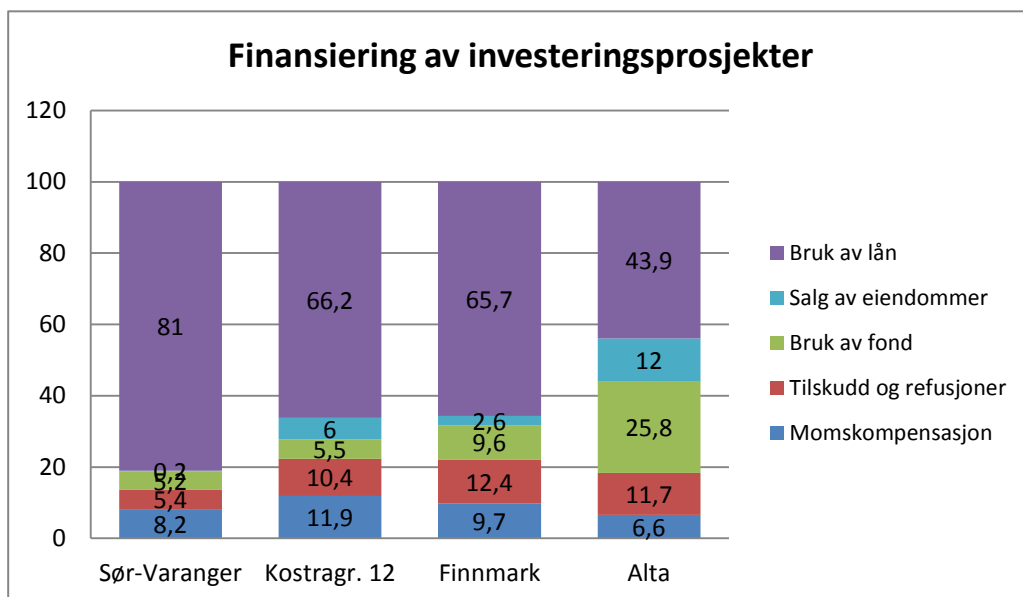
Kostra sammenligningen er basert på grunnlagsdata for 2012. Denne viser at Sør-Varanger kommune, allerede før nedbemanningen som er innarbeidet i konsekvensjustert budsjett 2014, er lavt bemannet med antall årsverk helsesøstre pr 10 000 innbyggere i målgruppen 0-5 år. I 2012 var det kun landsgjennomsnittet som hadde færre antall årsverk i forhold til målgruppen 0-5 år enn Sør-Varanger.

Rådmannen har tidligere meldt at dette tiltaket ville være vanskelig å gjennomføre da helsestasjons- og skolehelsetjenesten er svært viktige forebyggende tjenester for barn og unge 0–20 år.

Dersom en velger å tilbakeføre midler til helsestasjon vil en kunne opprettholde tjenestetilbudet på samme nivå som i 2012.

7. Investeringsplan 2014-2017

For 2014 er det planlagt investeringer i størrelsesorden 48 mill.kr. Dette finansieres i hovedsak med låneopptak, 39,2 mill.kr. Fra og med år 2014 tilfaller all momskompensasjon fra investeringsprosjektene hvert enkelt prosjekt da ordningen med momskompensasjon til driftsregnskapet er avviklet i sin helhet. Dette reduserer låneopptaket til hvert enkelt prosjekt tilsvarende.

Som oversikten viser finansierer Sør-Varanger kommune hele 81 % av investeringene ved bruk av lån. 18,8 % finansieres ved bruk av tilskudd, refusjoner, momskompensasjon og bruk av fond mens 0,2 % av investeringer finansieres ved hjelp av inntekter fra salg av kommunale eiendommer. Sammenlignet med andre kommuner ser vi at en lagt større andel av deres investeringer finansieres blant annet ved hjelp av inntekter fra salg av kommunale eiendommer.

Investeringsbudsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Sum
	2014	2015	2016	2017	perioden
Egenkapitalinnskudd - KLP	2 169	2 169	2 169	2 169	8 676
Sum	2 169	2 169	2 169	2 169	8 676
Kirkebygg - Vedlikeh.og oppgrad.	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Sum politisk	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Digitalisering av byggesaksarkiv	350				350
Sum Plan og byggesak	350	0	0	0	350
It investeringer			1 000	1 000	2 000
Ny sikkerhetskopieringsløsning	200				200
Sentral infrastruktur servedlikehold	300	300			600
Sentral infrastruktur nettverkskomp.	400	400			800
Bredbåndsinfrastruktur	700				700

Digitalt førstevalg	900	900			1 800
Integrerte velferdsteknologiske tjenester	200	150	100	50	500
Meldingsløftet - tiltak i samhandlingsreformen	200				200
Etablering for administrativt støttesystem for rekruttering - Visma Enterprise HRM-Rekruttering	250	250			500
Sum IT	3 150	2 000	1 100	1 050	7 300
Avløp	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Vann	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Forsegling av gammel søppelfylling	4 000				4 000
Sum Vann, avløp og renovasjon	10 000	6 000	6 000	6 000	28 000
Trafikksikkerhetstiltak	200	200	200	200	800
Komm. veier - oppgrad.og utbedr.	10 000	10 000	2 000	2 000	24 000
Sum Veier, parker og idrettsanl.	10 200	10 200	2 200	2 200	24 800
Utstyrsoppgradering	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Tankvogn til brannvesenet	2 750				2 750
Sum Felles maskinpark	3 750	1 000	1 000	1 000	6 750
Opparbeidelse uteareal barnehager	0	300	300	0	600
Oppgradering inventar skoler	500	500	500	0	1 500
Kommunale bygg oppgradering/brannsikring	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Postgården, oppgradering fasade	3 750				3 750
Wesselborgen, sprinkling	3 600				3 600
Sum FDV - Kommunale bygninger	9 850	2 800	2 800	2 000	17 450
Kirkenes Stadion			3 600		3 600
Rehab.lysanlegg K.nes-Bjørnevatn	3 200				3 200
Ferdigst.lysløypetrase, E105-Bj.vatn	850				850
Lysanl.Tangen bru til lysl. K.nes-Bj.vatn	650				650
Parker, anlegg og idrettsanlegg, oppgradering	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Sum Idrettsanlegg	6 700	2 000	5 600	2 000	16 300
Sum investering inkl mva	48 169	28 169	22 869	18 419	117 626
Sum investering innenfor mva-omr	34 000	18 000	12 700	8 250	48 150
Moms	6 800	3 600	2 540	1 650	12 940
Finansiering					
Nye låneopptak	-39 200	-22 400	-18 160	-14 600	-94 360
Bruk av lån fra tidligere låneopptak					0
Salg av eiendommer	-7 000				-7 000
Tilskudd fra fylkeskommunen	0				0
Avsetning til fond	7 000	0			7 000
Bruk av fond	-2 169	-2 169	-2 169	-2 169	-8 676
Momskompensasjon	-6 800	-3 600	-2 540	-1 650	-14 590
Sum finansiering	-48 169	-28 169	-22 869	-18 419	-117 626

Egenkapitalinnskudd til KLP

	2014	2015	2016	2017
Investering	2 169 000	2 169 000	2 169 000	2 169 000
Bruk av fond	-2 169 000	-2 169 000	-2 169 000	-2 169 000

Sør-Varanger kommune har som medeier i KLP en forpliktelse til å styrke egenkapitalen i selskapet ved behov. Dette skjer ved årlige innbetalinger over investeringsregnskapet. Innskuddet beregnes med 0,3 % av pensjonsgrunnlaget og vil for 2014 utgjøre kr 2 169 000,- . Det er budsjettert med tilsvarende for hele planperioden.

Det er gis ikke anledning til å lånefinansiere til formålet og rådmannen foreslår derfor bruk av fond til dekning av egenkapitalinnskuddet til KLP.

Opprusting av kirkebygg

	2014	2015	2016	2017
Investering	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Bruk av lån	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000

Sør-Varanger menighet har utarbeidet en tilstandsrapport over kirkene i Sør-Varanger og en tilstandsrapport over kirkegårdene. Tilstandsrapporten avdekker et opprustningsbehov for kirkebyggene på til sammen 13,5 mill.kr. Av dette er 8,5 mill.kr klassifisert som strakstiltak. Sør-Varanger menighet har kommet godt i gang med opprustningsarbeidet.

Selv om kirkebyggene er balanseført i menighetens regnskap er kirkebyggene å anse som kommunale bygg og kommunen har således ansvaret for at byggene har en tilfredsstillende standard.

Digitalisering av byggesaksarkiv

	2014	2015	2016	2017
Investering	350 000			
Bruk av lån	-350 000			

Det er et stort behov å få digitalisert kommunens byggesaksarkiv, og arbeidet med dette startet i 2011. De totale kostnadene er estimert til vel 3,5 mill.kr. Gjennomføring av tiltaket vil medføre store lettelser i saksbehandlingen i virksomheten og være et viktig skritt mot full "elektronisk" saksbehandling.

IT investeringer

	2014	2015	2016	2017
Investering			1 000 000	1 000 000
Bruk av lån			-1 000 000	-1 000 000

Rådmannen foreslår å avsette en generell post til IT-investeringer for 2016 og 2017 på 1,0 mill.kr. Beløpet søkes fordelt etter prosjektbehov i henhold til fremdriftsplan på it-avdelingen.

Ny sikkerhetskopieringsløsning

	2014	2015	2016	2017
Investering	200 000			
Bruk av lån	-200 000			

Ny løsning for sikkerhetskopiering tenkes løst etter 2 prinsipielle metoder – effektiv inkrementell sikkerhetskopiering, og lagringsavlastning i samarbeid med annen drifts-vert (samarbeidende kommune).

Dette sikkerhetstiltaket vil samvirke med annet tiltak, hvor vi er i innledning av et mulig driftssamarbeid med annen kommune for å se på mulig avlastningsdrift, sekundærlokasjon for sikkerhetskopiering/oppbevaring av sikkerhetskopier, og mulighet for krisebasert driftsrekonstruksjon hos samarbeidende drifts-vert.

Sentral infrastruktur servervedlikehold

	2014	2015	2016	2017
Investering	300 000	300 000		
Bruk av lån	-300 000	-300 000		

Utskifting og oppgradering av eldre fysiske servere med tilhørende komponenter. Flertallet av kommunens servere er eldre enn 4 år og har snart nådd sin levetid. Flere av serverne kan virtualiseres, men vi vil måtte påregne ca. 15 fysiske servere operativt i fremtiden. Virtualisering henger også sammen med ny lagringsløsning og kapasitetsutvidelse.

Sentral infrastruktur nettverkskomponenter

	2014	2015	2016	2017
Investering	400 000	400 000		
Bruk av lån	-400 000	-400 000		

SVK har over 100 nettverksswitcher og rutere samt et par hundre trådløse aksesspunkt. Halvparten utstyret er 5-10 år gammelt og er utenfor garanti og vedlikehold og kommunen har nå en feilrate på 10 % i året. Hovedkjerneswitch på rådhuset som betjener ALL kommunikasjon er f.eks over 5 år gammel og må snart byttes. Majoriteten av switchene har i dag for dårlig kapasitet til å betjene økt belastning og datatrafikk som vi i dag bruker. Spesielt de virksomhetene utenfor rådhuset blir berørt av dette.

Eldre utstyr som fortsatt kan benyttes, vil bli flyttet til mindre viktige funksjoner og lokasjoner.

Bredbåndsinfrastruktur

	2014	2015	2016	2017
Investering	700 000			
Bruk av lån	-700 000			

SVK har i dag en bredbåndsinfrastruktur som dekker ett stort areal. Kommunen dekker over 100 lokasjoner med stort og smått fra skoler og sykehjem til barnehager og pumpestasjoner. Antallet lokasjoner er økende og spesielt teknisk infrastruktur som f.eks pumpe og renseanlegg knyttes jevnlig til. Vår IP kommunikasjon går i dag primært på egneid fiber, mørk fiber og egne radiosamband.

Den fysiske bredbåndsinfrastrukturen med tilhørende anlegg som fiber, trekkerør, radiomaster og stolper trenger jevnlig vedlikehold og oppgradering samt bygging/etablering av nye punkter/traseer til lokasjoner som vi ikke er etablert på i dag. Spesielt på våre lokasjoner ute i distriktene er behovet for oppgraderinger stort. Varanger Kraft som er vår samarbeidspartner tilbyr heller ikke fiber på disse stedene.

Digitalt førstevalg

	2014	2015	2016	2017
Investering	900 000	900 000		
Bruk av lån	-900 000	-900 000		

Sør-Varanger kommune vil videreutvikle tjenesteorienteringen av kommunens nettsted www.sor-varanger.kommune.no. Dette arbeidet er svært omfattende og krever innsats i hele kommunens administrative organisasjon. Denne prosessen og resultatene av prosessen vil kunne endre både den interne samhandling og systembygging, endre på arbeidsbelastning mellom virksomheter inklusive sentrale funksjoner, med det for øyet å bygge en tjenesteorientering på nett for å tilby publikum et helhetlig tjenestetilbud basert på elektronisk førstevalg. Dette vil ikke ekskludere eller redusere det ordinære tilbud av tjenester, som vil bli opprettholdt og i mange tilfeller styrket som følge av tiltaket.

Dette utviklingsarbeidet vil bli ledet sterkt tilknyttet Servicekontoret og Arkivtjenesten som i dag har en svært sentral rolle i sentralt postmottak og ekspedisjon, saksbehandling og saksbehandlingsprosesser.

Prosjektet orienteres sterkt mot publikums- og næringslivsrettet "Digitalt førstevalg" for offentlige tjenester som konsept for offentlig sektor generelt og kommunene spesielt, og organiseres med ei lokal styringsgruppe med IT-sjef og Rådmann, prosjektleder (2-årig engasjement) og arbeidsgruppe som bemannes med representanter fra Servicekontoret, Arkivtjenesten, IT-avdelingen og fra virksomhetene for øvrig etter behov.

Tiltaket vil være sterkt orientert mot Regjeringens "Digitaliseringsprogram – På nett med innbyggerne" som ble lansert i 2012.

Integrerte velferdsteknologiske tjenester

	2014	2015	2016	2017
Investering	200 000	150 000	100 000	50 000
Bruk av lån	-200 000	-150 000	-100 000	-50 000

Sør-Varanger kommune har i 2012-13 oppgradert sine fagsystemer for Elektronisk Pasientjournal, i omsorgstjenesten, Legetjenesten og ved Helsestasjonen. Samtidig har vi også etablert løsninger for meldingsutvekslinger i henhold til meldingsløftet som er en sentral del av samhandlingsreformen.

I 2013 etablerer vi også løsning slik at vårt personale fra felt kan arbeide direkte i relevant EPJ, basert på nettbrett.

Den videre utviklingen i 2014 er å introdusere kvalitetssikret løsning for velferds-/omsorgsteknologi direkte knyttet til våre EPJ-system, i første omgang løst for den etablerte trygghetsalarmtjenesten. Denne løsningen vil deretter utvides til også å ta i bruk øvrige relevante velferdsteknologi-tjenester i hjemmebasert omsorg, som f. esk. fallsensorer, sporingsløsninger, dør-kontroll etc.

Vi planlegger også - for å imøtekomme behov for kunnskap om dette feltet, både for eget personale, for publikum og pårørende - å ta initiativ til etablering av et visningssenter for slik teknologianvendelser – og vil invitere til samarbeid om dette, mellom kommunen, helseforetaket og spesialisthelsetjenesten, NAV og andre.

Meldingsløftet – tiltak i samhandlingsreformen-EPJ-Helsenett

	2014	2015	2016	2017
Investering	200 000			
Bruk av lån	-200 000			

Sør-Varanger kommune har allerede etablert felles tilknytning til Norsk Helsenett, som er felles arena for utvikling av kommunikasjon mellom aktørene i helsesektoren. Dette er basis for utvikling av Sør-Varanger kommunes rolle i "meldingsløftet", som er et tiltak i "samhandlingsreformen", som i stor grad avhenger av helhetlige og samvirkende IT-løsninger mellom etablerte fag- og administrative systemer.

I 2012 startet Sør-Varanger kommune utvikling av slik elektronisk samhandling innen helsesektoren via initiativet "Meldingsløftet", for å kunne kommunisere operative meldinger mellom aktører i helsevesenet, basert på deltakernes elektroniske pasientjournaler. Betingelsen for dette er at både våre virksomheter og våre samhandlingspartnere benytter fagsystemer basert på EPJ – elektronisk pasientjournal.

Sør-Varanger kommune samarbeider med Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin, Tromsøs prosjekt FUNNKE, som har ansvar for storskala utrulling av "meldingsløftet" i nord.

Pr 1. juli 2012 har Sør-Varanger kommune gjennomført de interne tiltakene for å bringe kommunen frem til "meldingsdyktig" status. Ettersom kommunens samhandlingspartnere (i første rekke fastleger og helseforetak) er i tilsvarende fase, vil slik meldingsutveksling fortløpende etableres. Dette er en krevende oppgave å kvalitetssikre slik etablering og drift.

Etablering for administrativt støttesystem for rekruttering – Visma Enterprise HRM

	2014	2015	2016	2017
Investering	250 000	250 000		
Bruk av lån	-250 000	-250 000		

I 2011 har Sør-Varanger kommune oppgradert sentralt støttesystem for økonomi- og Personal/lønn-system med oppgradering av Visma Økonomi og Lønn/personal til Visma Enterprise.

Imidlertid har personalfunksjonens rutiner knyttet til personalsaksbehandling og rekruttering, som er etablert i vårt generelle saksbehandlingssystem Websak, behov for funksjonell oppgradering og forbedring/fornyelse – med etablering av modul Visma Enterprise HRM Rekruttering.

Dette er et prioritert og svært ønskelig tiltak i kommunes personalforvaltning for økt kvalitet og effektivitet i forvaltning og administrasjon av vårt rekrutteringsarbeid.

Dette tiltaket vil imidlertid også ivareta fortsatt integrasjon med vårt digitale arkiv, som samtidig oppgraderes med nødvendige integrasjonsmoduler for integrasjon mellom fagsystem og sentral digital arkivkjerne.

Vann og avløp

	2014	2015	2016	2017
Investering	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000
Bruk av lån	-6 000 000	-6 000 000	-6 000 000	-6 000 000

Det foreslås å sette av en generell pott til oppgradering og vedlikehold av vann- og avløpsnett i Sør-Varanger for 2014 og resten av planperioden. Bruken av midlene fordeles etter en total vurdering av behov ved de ulike anleggene innenfor vann og avløp.

Alle investeringer på VAR sektoren dekkes av gebyrer og vil ikke gå på bekostning av andre investeringer i kommunen.

Forsegling av gammel søppelfylling

	2014	2015	2016	2017
Investering	4 000 000			
Bruk av lån	-4 000 000			

Prosjektet omfatter asfaltering eller tildekking av tidligere «Skittippen» avfallsylling (gammel fylling mellom Spareland og Brendselsutsalget). Arbeidet må utføres for å oppfylle miljømålene for området, dvs. hindre forurensing fra den gamle fyllinga.

Det ble bevilget kr 0,5 mill til prosjektet i 2011, men arbeidet har ikke kommet i gang før i 2013. Det viser seg at arbeidet blir mer omfattende enn først utsatt, da også masser må byttes ut. Forventet økning i kostnaden er 4 mill.kr.

Trafikksikkerhetstiltak

	2014	2015	2016	2017
Til TS-utvalgets disposisjon	200 000	200 000	200 000	200 000
Låneopptak	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000

Det foreslås avsatt 0,2 mill.kr årlig i økonomiplanperioden til investeringer til Trafikksikkerhetstiltak. Midlene disponeres til prosjekter som Utvalg for plan og samferdsel/TS-utvalget prioriterer i henhold til Trafikksikkerhetsplanen.

Kommunale veier – oppgradering

	2014	2015	2016	2017
Investering	10 000 000	10 000 000	2 000 000	2 000 000
Bruk av lån	-10 000 000	-10 000 000	-2 000 000	-2 000 000

Kommunestyret vedtok i økonomiplan 2012 – 2015 å bevilge 10 mill.kr årlig i 4 år, til oppgradering og utbedring av kommunale veier. Vedtaket er innarbeidet, for 2016 og 2017 er det avsatt 2 mill.kr. Utvalg for plan og samferdsel prioriterer bruk av bevilgningen. Tilstandsregistrering og hovedplan for kommunale veier legges til grunn for prioritering av tiltak.

Utstyrsoppgradering – felles maskinpark

	2014	2015	2016	2017
Investering	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Bruk av lån	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000

I Økonomiplan 2012 - 2015 er det årlig avsatt 1,0 mill.kr som en rammebevilgning uten eksakt prioritering på nåværende tidspunkt.

Rådmannen foreslår at bevilgningen opprettholdes i perioden.

Tankvogn - brannvesenet

	2014	2015	2016	2017
Investering		2 750 000		
Bruk av lån		-2 750 000		

Brannvesenets tankvogn er nå "moden" for utskifting. Bilen, en Scania lastebil, modell 1985 med påbygget tank på 7000 liter, ble kjøpt i 2000. Bilen har gått 248 000 km og det har de siste årene påløpt en del reparasjonskostnader.

I vår godkjente brannordning er kommunen satt opp med tankvogn for å kunne dekke behov for slokkevann, hovedsakelig i distriktene.

Vi har undersøkt i markedet for å finne ny egnet tankvogn tilpasset våre forhold og utfordringer. Med 10 000 liters tank er pris inneværende år 2,75 mill.kr.

Opparbeidelse av uteareal barnehager

	2014	2015	2016	2017
Investering		300 000	300 000	
Bruk av lån		-300 000	-300 000	

Det er behov for å opparbeide utearealene ved kommunens barnehager. Det avsettes 0,3 mill.kr for 2015 og 2016 for alle barnehagene i kommunen, og beløpet prioriteres etter behov i de enkelte barnehager.

Oppgradering inventar skoler

	2014	2015	2016	2017
Investering	500 000	500 000	500 000	
Bruk av lån	-500 000	-500 000	-500 000	

Med bakgrunn i at det ikke er gjort investeringer på inventarsiden på mange år melder nå behovet for oppgradering seg. Eksempelvis er det ikke oppgradert inventar på Sandnes skole siden 1978 og stoler og bord begynner da naturligvis å bli slitt. Det samme gjelder flere av de øvrige skolene i kommunen. Personalrommene trenger også en del opprustning på inventarsiden. Rådmannen foreslår derfor at det avsettes 0,5 mill.kr hvert år fra 2014-2016 til oppgradering og utbytting av inventar i skolene. Prosjektene skal samordnes og prioriteres av sentral ledelse.

Kommunale bygninger – HMS-tiltak.

	2014	2015	2016	2017
Investering	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Bruk av lån	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000

Det er viktig at kommunale formålsbygninger er egnet for bruksformålet og at bygningene med tilhørende ute områder tilfredsstiller en rekke lover og forskrifter som ivaretar helse, miljø og sikkerhet.

Prioriterte områder er innen brannsikkerhet og miljørettet helsevern i barnehager og skoler. Nødvendige tiltak innen brannsikkerhet og HMS generelt avdekkes ved at brukerne utfører ROS-analyser, og at bygningsmessige tiltak prioriteres sammen med bygningsforvalter, FDV. Miljørettet helsevern i barnehager og skoler er et samarbeidsprosjekt mellom kommuneoverlegen, barnehager og skoler samt FDV.

Postgården, oppgradering av fasade

	2014	2015	2016	2017
Investering	3 750 000			
Bruk av lån	-3 750 000			

På postgården har deler av veggfasaden mot Rådhusgata falt ned. Denne delen av fasaden må utbedres allerede i 2013. Multikonsult har laget en tilstandsrapport for bygget, og har kommet til at resterende behov for reparasjoner av fasader, vinduer og dører vil ha en samlet kostnad på 3,75 mill.kr.

Wesselborgen – sprinkling

	2014	2015	2016	2017
Investering	3 600 000			
Bruk av lån	-3 600 000			

Brannteknisk tilstandsundersøkelse ble utført på Wesselborgen høsten 2010. Det er ikke pålegg om at sprinkleranlegg må monteres for å ivareta personsikkerheten, men kommunestyrets har vedtatt følgende

Målsetting for sikkerhet:

- Ingen skal omkomme i kommunale formålsbygg.
- Skader i kommunale formålsbygg skal begrenses inntil 25 % av byggets verdi eller areal.

Det ble i økonomiplanen for 2013 bevilget 3 mill.kr til prosjektet. Dette anslaget er for lavt, en nærmere gjennomgang viser at det er behov for ytterligere 3,6 mill.kr for å gjennomføre prosjektet, noe som henger sammen med byggets utforming og drift. Uten sprinkleranlegg vil en eventuell brann vanskelig begrenses til «startbranncellen», for eksempel et beboerrom.

Kirkenes stadion

	2014	2015	2016	2017
Investering			3 600 000	
Spillemidler			-680 000	
Tilbakeført mva			-720 000	
Bruk av lån			-2 200 000	

Kirkenes stadion foreslås oppgradert til å inneholde friidrettsdekke med 6 baner på 100 meter på den ene langsiden av fotballbanen, en 5'er bane mot skole med kunstgressdekke, lengdegrep og basketballstativ/bane med asfaltdekke. Resterende areal vil dekket av asfalt. Total investeringskostnad er beregnet til 3,6 mill.kr. Momskompensasjon fra investeringen skal tilfalle prosjektet, og det er beregnet spillemidler på kr 680.000,-. Resterende finansiering gjøres ved låneopptak.

Rehabilitering lysanlegg Kirkenes - Bjørnevatn

	2014	2015	2016	2017
Investering	3 200 000			
Tilskudd	-1 300 000			
Bruk av lån	-1 900 000			

Kommunestyret vedtok i sak 005/12, Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet 2012-2015, handlingsplan 2012, i uprioritert liste at rehabilitering av lysløype Kirkenes – Bjørnevatn kommer i gang snarest mulig. Det er et viktig lavterskiltak relatert til Folkehelsearbeidet.

Lysanlegget i lysløypa Kirkenes-Bjørnevatn må totalfornyes. Dette er det eldste lysløypeanlegget i kommunen. De første 1,5 km ble bygget av AS Sydvaranger først på 60-tallet, resten i 1966-1967. Armaturer er skiftet i senere perioder.

Hele lysløypa må fornyes fra Kirkenes til Bjørnevatn med nye stolper, linjestrekk, armaturer og koblingsskap. Kommunen har pålegg fra tilsynsmyndighet om utbedring av lysløypa, omfanget av mangler er så stort at anbefalingen er at hele lysanlegget skiftes ut.

Lengden på lysanlegget er ca. 6500 m. Med en stolpeavstand på 40 m vil det gi ca 170 lyspunkter. I kostnadsoverslaget er det tatt høyde for at lysløypa blir belyst med LED lamper.

Ferdigstille lysløypetrase, E105-Bjørnevatn

	2014	2015	2016	2017
Investering		850 000		
Tilskudd		-350 000		
Bruk av lån		-500 000		

Traseen fra Kirkenes til E105 er oppgradert, mens traseen fra E105 til Bjørnevatn (2.1 km) gjenstår. Arbeidet foreslås fullført/finansiert i 2014, da også arbeidet med lysanlegget foreslås prioritert. Utbedring av traseen er anslått til 0,85 mill.kr.

Lysanlegg Tangen bru til lysløype Kirkenes-Bjørnevatn

	2014	2015	2016	2017
Investering		650 000		
Tilskudd		-270 000		
Bruk av lån		-380 000		

Det er i dag ikke tilfredsstillende løypetilnytning mellom Hesseng, ved Tangen bru, og lysløypa mellom Kirkenes og Bjørnevatn. Løypa blir kjørt opp, men er ikke belyst. Det foreslås å bygge lysanlegg på strekningen. Lengden er 1 350 m.

Parker, anlegg og idrettsanlegg, oppgradering

	2014	2015	2016	2017
Investering	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Bruk av lån	-2 000 000	-2 000 000	- 2 000 000	-2 000 000

Rådmann foreslår å bevilge et investeringstilskudd til opprustning og investering av parker, anlegg og idrettsanlegg med 2,0 mill.kr hvert år i planperioden. Tilskuddet er innarbeidet i kommunens investeringsbudsjett og finansieres ved låneoptak.

Salg av eiendommer

Salg av Malmklang

	2014	2015	2016	2017
Inntekt	-7 000 000			
Avsetning til fond	7 000 000			

Malmklang ble skadet av brann 12.02.2005. Etter brannen gjorde forsikringsselskapets Skjønnsmenner en vurdering hvor den fremgikk at omsetningsverdien før brannen var 7 mill kr, og etter skaden 4 mill kr.

Bygget har en grunnflate på 600 m², og står i dag som et betongskall hvor det er utført miljøsanering, dvs asbest og andre miljøfarlige stoffer etter brannen er fjernet.

Tomten er eid av kommunen og er på 1200 m². Den er regulert til offentlig formål, men kan søkes omregulert til kontor/forretningstomt.

Tomten ved siden av eies av Sør-Varanger kommune, og dersom en forutsetter at halvparten av denne tilfaller Malmklangtomten, vil verdien øke betraktelig. Tomten ligger sentrumsnært og er derfor attraktiv som kontorlokaler.

Under forutsetning av en økning i tomtearealer kan et salg gi en inntekt på 7 mill.kr.

En rivning av bygget har en stipulert kostnad på ca. 2 mill. kr.

Inntekt fra salg av eiendeler kan ikke benyttes til driftsutgifter, men kan finansiere investeringer.

Salg av Jakobsnes grendehus

Kommunestyret vedtok i møte 21.11.12 følgende:

1. *For 2012 innvilges et driftstilskudd på kr 50.000,- til styret for Grendehuset på Jakobsnes til dekning av faste utgifter, jfr søknad av 12.04.12. Beløpet belastes disposisjonsfondet.*
2. *Sør-Varanger kommunestyre vedtar å utlyse for salg Grendehuset på Jakobsnes, gnr 29, bnr 22 og fnr 1. (Stålhallen holdes utenfor salget) til høystbydende over takst. Det forutsettes at en del av huset fortsatt vil bli brukt til utleie for arrangementer. Ny eier gis også mulighet til å søke på kommunens årlige utlyste midler til idrettslagseide anlegg og bygg samt grendehus*

Etter vedtaket har Jakobsnes helselag tilskrevet kommunen og anmodet at de fortsatt får drifte huset og at salget utsettes i 2013. Dette har rådmannen sluttet seg til og Grendehuset er driftet av helselaget også i 2013.

Vedtaket om salg av Jakobnes Grendehus vedtas iverksatt primo 2014.

Salg av «gamle» Bjørnevatn legekantor

Tidligere Helsestasjon og legekantor i Bjørnevatn foreslås solgt. Deler av bygget brukes i dag av TFF (kontor og møterom), mens resterende del står tomt. Tomta er på 1388 m² og er i dag i reguleringsplanen avsatt til område for offentlige bygninger. Eventuell bruk til annet formål vil kreve omregulering.

Bygningen som er på totalt ca. 350 m², utnyttes i dag i svært liten grad. Samt at den ledige delen er u hensiktsmessig og kostbar å sette i stand til eventuell annen kommunal bruk. Rådmannen foreslår at eiendommen selges. TFF skaffes alternative lokaler.

Kommunestyret vedtok å avsette midler til oppussing av den delen av bygget som ungdomsklubben i Bjørnevatn benytter. Det gjenstår i overkant av kr 200 000,- av disse midlene, og disse foreslås tilbakeført til det ordinære disposisjonsfondet dersom bygget selges.